

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Mgr. Šimon Vícha

Dohoda o vině a trestu

Rigorózní práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma Dohoda o vině a trestu vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 212 940 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 15. 10. 2024

Mgr. Šimon Vícha

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat zejména mému vedoucímu, kterým byl doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D., jehož cenné rady významnou měrou přispěly ke zvýšení kvality této práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat celé mé rodině, a to především mému dědečkovi JUDr. Andreji Milčákovi, který mě motivoval k pokračování ve studiu, a který je mou celoživotní oporou.

Obsah

Seznam použitých zkratek	6
1 Úvod	7
2 Snaha zákonodárce zefektivnit trestní řízení	10
3 Historie dohody o vině a trestu	12
4 Výhody a nevýhody institutu dohody o vině a trestu	15
5 Dohadovací řízení	20
5.1 Časový okamžik pro uzavření dohody o vině a trestu	21
5.2 Dohoda o vině a trestu jako alternativa ke klasickému řízení	23
5.3 Účast poškozeného na dohadovacím řízení	27
6 Obsah dohody o vině a trestu	31
7 Možnost odstoupení od schválené dohody obviněným	36
8 Řízení o schválení dohody o vině a trestu	38
8.1 Dohoda o vině a trestu uzavřena v přípravném řízení	39
8.1.1 Schválení dohody o vině a trestu soudem	39
8.1.2 Odmítnutí návrhu	41
8.1.3 Předběžné projednání návrhu	42
8.2 Dohoda o vině a trestu po podání obžaloby	42
8.2.1 Rozdíly v možnosti podat stížnost proti usnesení o neschválení dohody o vině a trestu	47
9 Rozhodnutí o odmítnutí návrhu	53
10 Dohoda o vině a trestu ve skupinových trestních věcech	56
11 Novela právní úpravy a využitelnost dohody o vině a trestu v praxi	60
12 Dohoda o vině a trestu pohledem rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva	76
13 Náhrada škody v případě využití institutu dohody o vině a trestu	87
14 Závěr	99

15	Bibliografie.....	105
16	Abstrakt a klíčová slova	113
17	Abstract and key words	114

Seznam použitých zkratk

TŘ	- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
TZ	- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
NSZ	- Nejvyšší státní zastupitelství
NS	- Nejvyšší soud
Listina	- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Úmluva	- Úmluva o ochraně lidských práva základních svobod (sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.), ve znění pozdějších protokolů
Ústava	- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

1 Úvod

Jako téma rigorózní práce jsem si zvolil dohodu o vině a trestu. Otázky jako jsou rychlost a efektivita trestního řízení mi připadají velice aktuální a domnívám se, že dohoda o vině a trestu v sobě přináší do budoucna velký potenciál, jak zefektivnit trestní řízení a dosáhnout tak naplnění účelů trestního práva. Jedním z požadavků dnešní doby je též snaha vyřídit nejrůznější záležitosti v co nejkratším časovém úseku, a tyto se pak promítají do dalších oblastí života, jako je například trestní právo. Často se setkáváme s neúměrně dlouhým trestním řízením, a právě veřejně známé kauzy, jež stále nejsou pravomocně skončené, vyvolávají ve společnosti otázky, zda orgány činné v trestním řízení konají takovým způsobem, aby pachatelé trestných činů byli spravedlivě, ale také rychle trestáni.

V souvislosti se snahou zákonodárce zrychlit trestní řízení jde ruku v ruce též fakt, že pokud se budou určité trestní věci vyřizovat rychleji, zbude více času na to, aby se orgány činné v trestním řízení mohly věnovat složitějším kauzám, kde uzavření dohody o vině a trestu není na místě. Benefitem zavedení nových institutů, resp. jejich modifikace je pochopitelně též úspora nákladů vynaložených právě na soudní soustavu.

Právě z důvodu snahy zrychlit a zefektivnit trestní řízení začaly pronikat do českého právního řádu založeného na kontinentálním systému práva, instituty, které nejsou pro tento systém typické, ale které v jiných zemích dobře fungují. Vtažení novinek do právního řádu vyvolává vždy debaty o tom, zda se jedná o správný směr trestněprávní politiky státu, kterým lze dosáhnout požadovaných výsledků. Vždy je zapotřebí poměřovat výhody a nevýhody změn v právních předpisech, ale zejména stanovit si cíl, kterého chce zákonodárce dosáhnout s tím, že vždy musí zohlednit zejména možné negativní důsledky, které se v rámci modifikace právní úpravy mohou objevit a v konečném důsledku nastolit v některých případech právní nejistotu.

Rigorózní práce je členěna do kapitol, z nichž každá pojednává o jednotlivém hlavním úseku týkající se dohody o vině a trestu a podkapitol, které blíže rozčleňují a popisují specifika dané problematiky.

Dohoda o vině a trestu představuje alternativu ke klasickému řízení a nabízí tak jinou, možná lepší a efektivnější cestu k vyřízení trestní agendy. Snahou této práce je mimo jiné zjistit, zda došlo k naplnění cíle zákonodárce, aby se dohoda o vině a trestu stala široce se aplikujícím institutem, když minimálně v médiích zaznívá tento pojem

docela často. K tomu, aby došlo z mé strany k poskytnutí těch nejpřesnějších dat, pokládal jsem dotazy na všechny okresní a krajské soudy v České republice, aby mi sdělily přesné počty schválených dohod o vině a trestu, průměrnou délku trestního řízení, ale taky nápad trestních věcí.

Úvodem práce se budu alespoň okrajově zabývat teoretickým zařazením dohody o vině a trestu mezi odklony, jakožto alternativního způsobu vyřízení trestní věci. Cílem práce je analyzovat a hodnotit právní úpravu dohody o vině a trestu *de lege lata*, zejména s ohledem na novelu trestněprávních předpisů provedenou zákonem č. 333/2020 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 10. 2020.

Klíčovou otázkou bude, zda právě tato novela, která usnadnila a rozšířila možnosti sjednání dohody o vině a trestu, změnila celkové počty takto sjednaných a schválených dohod o vině a trestu. V souvislosti s tímto institutem se budu věnovat aktuálním problémům, které v praxi vyvstávají a jsou následně řešeny v rámci opravných prostředků. Zejména se jedná o problematiku plurality obžalovaných a též uplatňování nároků na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení právě při nezahrnutí těchto nároků do znění dohody o vině a trestu. S ohledem na skutečnost, že za dobu aplikace dohody o vině a trestu byly určité mnou nastolené otázky řešeny v rámci českého soudnictví, budou v této práci zahrnuta též rozhodnutí českých soudů, i když je zcela jasné, že judikatura se v této oblasti bude ještě určitou dobu vyvíjet. Pochopitelně v této práci zazní aktuální statistika týkající se právě počtu schválených dohod o vině a trestu, a to jak na úrovni soudů okresních, tak krajských.

Cílem rigorózní práce je analýza výše zmíněného institutu trestního práva. V práci budou vyhodnoceny výhody i možné nedostatky právní úpravy v právě účinné podobě, s tím že budou navržena řešení *de lege ferenda*.

Otázky, které se pokusím v této práci zodpovědět se týkají mnoha odvětví, zejména pak zda došlo novelou trestních předpisů provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. k nárůstu počtu schválených dohod o vině a trestu? Jaké počty schválených dohod o vině a trestu jsou na úrovni krajských a okresních soudů? Nejsou v rámci zjištěných údajů o počtech schválených dohod o vině a trestu odchylky od celorepublikového průměru v porovnání s jednotlivými soudy? Co by případné odchylky mohlo způsobovat? V žádném případě nebudou ani opomenuta práva poškozených v rámci dohody o vině a trestu, a proto se budu snažit nalézt odpověď na otázku, jaký postoj zaujímá české soudnictví k uplatnění nároku poškozeného na náhradu škody,

nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení v rámci dohody o vině a trestu. Došlo tedy v rámci přiznání nároku poškozeného na náhradu škody k nějakému posunu v rámci české judikatury? Otázkou postavení poškozeného v trestním řízení totiž považuji za klíčovou, a to v souvislosti se snahou zákonodárce minimalizovat negativní dopady na poškozeného a snahou uspokojit jeho nároky v rámci trestního řízení. V této práci se pokusím rovněž rozebrat problematiku uzavření dohody o vině a trestu po podání obžaloby a zda by bylo vhodné stanovit nejzazší okamžik pro možnost schválit dohodu o vině a trestu. V jedné části práce budou sumarizovány dosavadní názory ESLP, zejména pak to, zda závěry ESLP v určitých trestních věcech mají dopad na rozhodování v České republice.

2 Snaha zákonodárce zefektivnit trestní řízení

Dnešní uspěchaná doba, nedostatek času a též snaha o efektivní fungování státu přivedla českého zákonodárce k tomu, aby došlo ke změnám v právním řádu České republiky. Ostatně tak, jak se mění i jiná odvětví každodenního života, je zapotřebí, aby na tyto potřeby reagoval též zákonodárce, jehož snahou byla a stále je změna trestního řízení v tom smyslu, že chce zkracovat délku řízení, efektivně trestat pachatele, uspokojovat a hájit práva poškozených a v neposlední řadě též předcházet trestné činnosti. Bezesporu velkým posunem v oblasti práva byla změna režimu v roce 1989. Právě společenské změny urychlily nárůst trestných činů a rovněž došlo ke změně struktury páchaných trestných činů. Zákonodárce tak musel začít na tyto změny reagovat a docházelo tak, mimo jiné, též k implementaci prvků restorativní justice.

Pochopitelně s vývojem trestního práva nastal posun též ve vnímání poškozeného jako někoho, kdo utrpěl trestným činem nejvíce a je zapotřebí, aby byl v určitých oblastech zvýhodněn, zejména v oblasti reparace jemu způsobené škody, či újmy a nebyl opomíjen.¹ Právě restorativní justice si klade za cíl primárně nahradit poškozenému způsobenou škodu, či újmu a snažit se narovnat narušené vztahy mezi pachatelem a poškozeným s tím, že chce napravit pachatele, minimálně v tom směru, aby si uvědomil, že spáchal něco, co není společensky přijatelné a přijal tak svou odpovědnost. Sebereflexe je totiž něco, co u pachatelů trestných činů v zásadě neexistuje. Vyústěním úvah zákonodárce je právě začlenění odklonů do trestního práva, jako jedním z projevů restorativní justice, „*protože skrze trest se jen obtížně napravuje společenský konflikt*“.²

Pojem odklon není definován zákonodárcem, a v konečném důsledku ani odbornou veřejností, když nepanuje shoda, co vše je možno pod pojem odklon zařadit. Zjednodušeně lze odklon charakterizovat jako procesní alternativu, kdy na místo podání obžaloby, soudního procesu a rozsudku je trestní věc vyřízena často již státním zástupcem, a to již ve fázi, která mnohdy předchází podání obžaloby.³ Samozřejmě

¹ MORAVCOVÁ, Eva, TOMÁŠEK, Jan. Metodologické aspekty měření postojů české veřejnosti k trestání pachatelů trestných činů. Sociologický časopis, 2014, č. 4, s. 499.

² PALOVSKÝ, Tomáš. K příčinám institucionalizace odklonů v trestním řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, č. 7-8, s. 6.

³ PALOVSKÝ, Tomáš. Odklony v trestním řízení ve středoevropské srovnávací perspektivě. *Státní zastupitelství*, 2011, č. 4, s. 16-28.

odklon nemá vždy své místo a měl by být aplikován v případech, kdy lze dosáhnout výchovného účinku na pachatele.⁴

Právě v širším slova smyslu lze odklon chápat jakoukoliv alternativu ke klasickému trestnímu řízení. Tibitanzlová chápe odklon jako alternativu od standartního trestního řízení, které prochází určitými stádii a na jehož konci je vynesení rozsudku.^{5,6} Mezi odklony v širším pojetí tak řadíme podmíněné zastavení trestního stíhání (včetně varianty pro zkrácené přípravné řízení označené jako podmíněné odložení návrhu na potrestání), narovnání, odstoupení od trestního stíhání mladistvých, trestní příkaz a dohodu o vině a trestu. Osobně zastávám názor, že dohoda o vině a trestu je bezesporu odklonem, a to minimálně v tom širším slova smyslu.

Historicky prvním typem odklonu byl trestní příkaz, který byl znovuzaveden. Dále došlo k zakotvení institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Tyto typy odklonů se mohou aplikovat od 1. 1. 1994. Postupem času přibývaly nové typy a celkový výčet byl uzavřen vtažením institutu dohody o vině a trestu do právního řádu v roce 2012. Čas ukáže, zda tyto odklony budou dostačující i pro budoucí řešení trestní agendy, či bude zapotřebí modifikace dosavadních podmínek jejich aplikace.

⁴ LICHNOVSKÝ, František. Účel využívání odklonů v trestním řízení při postihu trestné činnosti. *Trestní právo*, 2015, č. 3, s. 16.

⁵ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 11.

⁶ Shodně KOCINA, Jan. Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11, s. 17-25.

3 Historie dohody o vině a trestu

Institutu dohody o vině a trestu trvalo dlouho, než zaujal místo v právním řádu České republiky. První návrh projednával Parlament ČR roce 2005 a 2006, avšak nakonec nebyl schválen Senátem PČR. Další návrh z roku 2008 rovněž nebyl úspěšný, neboť neprošel ani do třetího čtení.⁷

Institut dohody o vině a trestu byl nakonec vtažen do českého právního řádu zákonem č. 193/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 9. 2012.

Primárním záměrem zákonodárce, jak již bylo zmíněno výše, bylo zjednodušit a zefektivnit vyřizování trestní agendy. Aby se tak stalo, bylo však zapotřebí, aby byly uzavírány velké počty těchto dohod. Původní záměr zákonodárce však nebyl naplněn, když například v roce 2017 bylo soudem schváleno jen 35 dohod o vině a trestu.⁸ Právě z důvodu nízké aplikovatelnosti dohod o vině a trestu se objevilo několik pokusů o zvýšení povědomí o tomto institutu. Bohužel ani Memorandum uzavřené dne 7. 12. 2018 mezi NSZ a Českou advokátní komorou, které mělo za cíl podpořit vzájemnou komunikaci mezi státními zástupci a obhájci zejména v oblasti odklonů a při uzavírání dohod o vině a trestu a nastavit zásady této komunikace⁹, nevedlo k navýšení počtu uzavřených a schválených dohod o vině a trestu. Z Memoranda plyne, že bude každoročně probíhat vyhodnocení této spolupráce. První vyhodnocení proběhlo v únoru 2020 a muselo být zkonstatováno, že za rok 2019 nebyl zaznamenán větší počet vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci.¹⁰

S ohledem na nízký počet uzavíraných dohod o vině a trestu byl přijat zákon č. 333/2020 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 10. 2020 a který změnil podmínky sjednávání dohod o vině a trestu a mimo jiné zavedl institut prohlášení viny. Tento zákon však upravuje i jiné instituty trestního práva, které však nejsou předmětem této práce.

Dohoda o vině a trestu představuje poměrně nový způsob vyřízení trestní agendy. Při zavádění nových institutů do právního řádu se vyskytuje hojná debata o nové právní úpravě, a i v případě dohody o vině a trestu tomu nebylo jinak, zejména

⁷ Srov. ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 19.

⁸ KOCINA, Jan. Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, č.11, s. 18.

⁹ Memorandum o součinnosti mezi NSZ a ČAK. Dostupné na: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK.pdf.

¹⁰ KOCINA, Jan. Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, č.11, s. 18.

proto, že se tímto institutem prolamuje klasický kontinentální systém práva.^{11,12} Pronikání nových institutů do trestního práva má své zastánce i odpůrce, nicméně je zapotřebí, aby právo reagovalo na společenské změny.

Dohoda o vině a trestu pro účely této práce považujeme za odklon trestního řízení, neboť jeho aplikací dochází k jinému než „klasickému“ vyřízení trestní věci.¹³

Dohoda o vině a trestu pramení v anglosaském právu, kde je tento institut znám pod pojmem „plea bargaining či guilty plea“.¹⁴ V posledních letech se však tento institut zařazuje také do právních řádů států, které náleží do kontinentálního systému práva, a to i do těch, jejichž trestní právo je tomu českému blízké. Právo německé nebo slovenské je toho jasným příkladem.¹⁵

Dohoda o vině a trestu nám tak nabízí možnost, jak ukončit trestní věc dohodou obviněného a státního zástupce při zohlednění požadavků poškozeného, kdy hlavním cílem je uspokojení zájmů všech aktérů.¹⁶ Obviněný v dohodě prohlašuje, že spáchal skutek, pro který je stíhán a státní zástupce mu nabídne trest, který je většinou nižší, než kdyby se vedlo „klasické“ řízení před soudem.¹⁷ V případě konsenzu posuzuje dohodu o vině a trestu soud, který dohodu buď schválí, či nikoliv.

Účelem institutu dohody o vině a trestu je zejména zrychlit trestní řízení. V takovémto případě se totiž nebudou konat všechna stadia trestního řízení, zejména vyhledávání důkazů se omezí jen na minimum. Hlavní líčení se konat vůbec nebude.¹⁸ Využíváním tohoto institutu má dojít k větší efektivnosti trestního řízení, zejména s ohledem na délku řízení, úsporu veřejných prostředků a zohlednění zájmů poškozených.^{19,20} Využitím tohoto institutu dochází k ochraně poškozených před sekundární viktimizací, jež by byla možným důsledkem dlouhého soudního procesu a

¹¹ SCHELLE, Karel. Veřejná žaloba v historických souvislostech. *Státní zastupitelství*. 2008, č. 11, s. 45.

¹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2262.

¹³ ŠÁMAL, Pavel: Odklony v justiční praxi. *Právní prostor* [online]. 1. 8. 2019 [cit.6. října 2024]. Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>.

¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání, Praha: Leges. 2013, s. 768-769.

¹⁵ ŠČERBA, Filip: *Budoucnost dohody o vině a trestu*. In: KALVODOVÁ, V. et.al. (eds): *Trestní právo (stále) v pohybu*. Pocta Vladimíru Kratochvílovi k 70. narozeninám. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 451.

¹⁶ MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu- ano či ne?* In: ZÁHORA, Jozef (ed) *Rekodifikácia trestného práva- doterajšie poznatky a skúsenosti*. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára a medzinárodnou účasťou konaného dňa 21.4.2008. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 179-201.

¹⁷ VANTUCH, Pavel: Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 11, s. 5.

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2261.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 676.

svědeckých výpovědí u hlavního líčení. Zejména zohledňování zájmů poškozených a obětí trestné činnosti představuje posun od retributivní justice k justici restorativní.²¹ Poškozený se má aktivně účastnit dohadvacího řízení, a uspokojit tak své nároky na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení.²²

Je nepochybné, že mediálně známé trestní kauzy mají v konečném důsledku negativní hodnocení ze strany laické veřejnosti, když rozhodnutí v určitých trestních věcech přichází po mnohaletém řízení a „ping pongu“ mezi jednotlivými stupni soudů. Právě proto jsem přesvědčen, že má smysl přizpůsobovat se trendům dnešní doby, a minimalizovat tak právě mnohdy účelné zdržování trestního řízení ze strany stíhaných osob a proto kvituji snahu zákonodárce, že nevzdal „boj“ a prosadil tento institut do právního řádu České republiky, a že má stále snahu vylepšovat stávající právní úpravu tak, aby byla dohoda o vině a trestu využívána co možná nejvíce.

²¹ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2262.

4 Výhody a nevýhody institutu dohody o vině a trestu

Jakákoliv novela a obzvláště zavedení nového institutu, který „nabourává“ již zasetý systém kontinentálního práva, jehož vývoj byl na našem území do jisté míry ovlivněn inkvizičním řízením, je rozporuplný a přináší obavy z toho, zda se naplní původní záměr zákonodárce, a dojde tak k zefektivnění trestního řízení.^{23,24} I v případě dohody o vině a trestu se právníci rozdělili na dva tábory. Někteří institut, který má své kořeny v angloamerické právní kultuře, kvitují, jiní jsou jeho odpůrci.²⁵ Již ale T. G. Masaryk předpokládal, že se americký a kontinentální systém práva bude prolínat.²⁶

Nyní je však tento systém „nabourán“ prvkem soukromého práva, když dochází k uzavření dohody o vině a trestu s obviněným. Již na samotný výraz dohoda je pohlíženo jako na něco nestandardního v tomto typu řízení, co samo o sobě vzbuzuje určité pochybnosti a co nemá přílišnou důvěru.²⁷ O tom svědčí i názory v mediálním prostoru nejenom v České republice.^{28,29}

Tak, jak se vyvíjí společnost a všechno kolem nás, vyvíjí se i trestná činnost, která se stává sofistikovanější, a narůstá tak počet obstrukčních jednání ze stran pachatelů, proti kterým jsou někdy orgány činné v trestním řízení bezmocné. Vedení trestního řízení na základě tradičních postupů založených na kontinentálním právu způsobuje nákladnost řízení a zejména vede ke zdlouhavému postupu těchto orgánů.³⁰ Jak se ptá Musil, plní vůbec rozsudek vynesený po několika letech svůj preventivní a represivní účel a není rozsudek vynesený po několikaletém řízení prohrou spravedlnosti?³¹ Právě tyto otázky vedou odbornou veřejnost a zákonodárce k hledání nových cest, jak více zefektivnit trestní řízení.³²

²³ SCHELLE, Karel. Veřejná žaloba v historických souvislostech. *Státní zastupitelství*. 2008, č. 11, s. 45.

²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2262.

²⁵ VANTUCH, Pavel: Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 11, s. 3.

²⁶ RŮŽIČKA, M. ŠABATA, K.: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*, 2009, č. 6, s. 6.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Zprostředkovatel vraždy Kuciaka uzavřel novou dohodu, odsedí si 15 let [online]. Aktuálně.cz, 30.12.2019. [cit. 15. září 2021] dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nedostatecny-trest-soudu-se-nelibi-dohoda-ktou-uzavrel-pro/r~61ffe0e82ae611ea9d020cc47ab5f122/>.

²⁹ Pořad České televize. *Domluvený trest* [online]. Pořad 168 hodin, [12.9.2021]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10117034229-168-hodin/221452801100912/video/863075>.

³⁰ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 13.

³¹ Srov. KUČERA, Pavel: Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*, 2009, č. 7-8, s. 3

³² Tamtéž

Zákonodárce reagoval na takovéto otázky začleněním institutu dohody o vině a trestu do právního řádu České republiky. Tím mělo dojít k odbřemenění justice tak, aby se mohla věnovat složitějším trestním kauzám³³ a zrychlilo se celé trestní řízení. Právě efektivnost řízení byla hlavním argumentem pro zavedení daného institutu, neboť kontinentální systém práva je krom nesporných kladných vlastností zdlouhavý, příliš formální a rigidní.³⁴

Jinou výhodou, která je dána spíše obviněnému, je skutečnost, že se vyhne medializaci svého případu, a tak veřejnost nebude znát podrobnosti jeho trestního jednání. Další pozitivní vlastností dohody o vině a trestu je zamezení sekundární viktimizace obětí, když nemusí podstupovat výslechy a být účastny u hlavního líčení. Pro poškozené je značnou výhodou i rychlost možného sjednání náhrady vzniklé škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení přímo v dohodě o vině a trestu, popřípadě rozhodnutí soudu dle § 228 TŘ, když se recentní judikatura ÚS ubírá právě k ochraně práv poškozených.³⁵ Právě zohledňováním zájmů poškozených se trestní právo posouvá od retributivní justice k justici restorativní.³⁶ Rovněž dohodovací řízení může mít za následek přijetí odpovědnosti za trestný čin osobou obviněnou. Uvědomění si důsledků svého činu a výkon trestu tak mnohdy následují v blízkém časovém okamžiku od doby schválení dohody o vině a trestu, a tak není obviněný vystavován zdlouhavému a mnohdy stresujícímu řízení.³⁷ Právě postavení se ke spáchanému trestnému činu „čelem“, přijetí odpovědnosti za své jednání je něco, co může zamezit budoucí recidivě, která je v české republice značně vysoká, a proti které chce zákonodárce bojovat.³⁸

Kontinentální systém však vykazuje negativa zejména proto, že lpí na dodržování zásad trestního řízení a důsledném provádění důkazů tak, aby byl náležitě objasněn skutkový stav jednotlivých případů. Je tedy bezesporu velice lákavé, že existuje institut, který může do jisté míry zmírnit negativa našeho kontinentálního práva. Důležitou otázkou ale je, za jakou cenu přijmeme pozitiva tohoto institutu, neboť

³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2261

³⁴ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 11.

³⁵ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

³⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2262

³⁷ Tamtéž.

³⁸ MIKULKA ŠELEPOVÁ, Eva. *Za mříže se v Česku vrací až tři čtvrtiny vězňů. Na vině je především nedostatečná péče po propuštění* [online]. iROZHLAS, 27.9.2021 [cit. 7. dubna 2024] dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vezen-vezeni-recidiva-propusteni-integrace-do-spolecnosti-socialni-sluzby_2109261607_hyh.

i dohoda o vině a trestu naráží svými nezvyklými postupy na základní zásady trestního řízení kontinentálního práva.

Nenabourává tedy tento institut kontinentální trestní řízení, když prolamuje zásady trestního práva?

Jak bylo výše uvedeno, institut dohody o vině a trestu má i své odpůrce. Například Pipek označil „*dohody o vině a trestu za nepřijatelné přibližování trestního procesu k občanskému soudnímu řízení a projev „privatizace“ trestního práva*“³⁹. Je nepochybné, že dohodovací řízení se velice podobá občanskoprávnímu řízení, kdy každá strana usiluje o dosažení svých zájmů, které však nemusí být stejné jako zájem společnosti. Takto sjednané dohody mohou pro veřejnost představovat kontroverzní způsob zakončení trestních věcí, kdy nejsou odkryty všechny informace jako při řízení před soudem, kde se uplatňují zásady trestního práva, jako je bezprostřednost, ústnost a veřejnost.⁴⁰

Podle bývalého ministra spravedlnosti Pospíšila je hlavní filozofií institutu dohody o vině a trestu šetřit peníze občanů tím, že dojde k urychlení trestního řízení.⁴¹ Podle Lobotky však není možno upřednostnit ekonomické cíle před účely trestání. „*Zejména před cíle trestního práva zabezpečované prostřednictvím výchovné, preventivní a represivní funkce trestu. Pokud bychom tak učinili, tak ad absurdum by z ekonomického hlediska a z hlediska délky řízení bylo nejvhodnější, kdyby všichni pachatelé byli okamžitě propouštěni na svobodu a netrestáni. Primárním cílem trestního řízení by však nemělo být hledání trestu, se kterým pachatel bude souhlasit, protože pachatel, který neprojevív lítost nad svými činy a nebude se snažit o nápravu, bude za svůj hlavní cíl považovat dosažení co nejmenšího trestu a následný návrat ke kriminálnímu životu.*“⁴²

Podle Musila je cílem trestního procesu materiální spravedlnost, ze které vyplývají dvě zásady trestního práva, a to zásada materiální pravdy a zásada vyhledávací.⁴³ Trestní řízení si klade za cíl postihovat skutečného viníka a k tomu je

³⁹ PIPEK, Jiří: Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení. *Právník*. 2000, č. 12, s. 1144-1181.

⁴⁰ Srov. MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 20.

⁴¹ LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 676.

⁴² LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 677.

⁴³ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 16.

zapotřebí náležitým způsobem zjistit všechny rozhodné skutečnosti o daném skutku. „*Institut dohody o vině a trestu právě do jisté míry nabourává zásadu materiální pravdy, neboť prohlášení pachatele, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je přiznaná poznávací funkce. Tímto prohlášením se de facto vytváří fikce zjištěné pravdy*“.⁴⁴ Proto je na místě, aby orgány činné v trestním řízení důsledně zjišťovaly relevantní poznatky o daném skutku tak, aby nashromáždily množství důkazů podporující či vyvracející tvrzení obviněného, neboť je dán celospolečenský zájem na tom, aby byla nastolena spravedlnost v trestním řízení, kde je rozhodováno o životních příbězích lidí.^{45, 46}

Nadto dochází i k porušování další zásady trestního práva, tedy zásady volného hodnocení důkazů, když doznání obviněného má větší důkazní váhu než jiné důkazy.⁴⁷

Tím, že institut dohody o vině a trestu byl zařazen do právního řádu, vznikají dva typy řízení, klasické a takové, ve kterém se uzavírá dohoda o vině a trestu. Tím by mohla vznikat nerovnost ve výši a druhu ukládaných trestů, když osobám, jež uzavřely dohodu o vině a trestu, je zásadně vyměřen nižší trest než jiným osobám v klasickém řízení (s přihlédnutím ke stejné závažnosti činu, možnosti nápravy a stejným poměrům pachatele). Musil si klade otázku, zda je spravedlivé, aby takové zvýhodnění dostal pachatel jenom za to, že ulehčil práci orgánům činným v trestním řízení.⁴⁸

Důležité je si uvědomit, co obviněného vede k rozhodnutí, že uzavře dohodu o vině a trestu. Tím hlavním důvodem bude bezesporu snížení trestu, který by ho v případě standardního řízení čekal. Motivací však může být vícero, například rychle skončená trestní věc či to, že jelikož není důsledně zjišťována materiální pravda, může z jeho strany dojít k „úpravě“ jeho skutku, čímž může dojít k neodkrytí celého, možná i závažnějšího trestného činu.

Dalším negativním aspektem v rovnosti občanů je i skutečnost, že záleží čistě na vůli státního zástupce, zda dohodu o vině a trestu chce uzavřít, resp. se o uzavření pokusit.⁴⁹ Není totiž dán nárok obviněného dohodu o vině a trestu uzavřít.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ NOVOTNÝ, Ondřej: Je naše trestní právo procesní v krizi? *Trestní právo*. 2006, č. 7-8, s. 30.

⁴⁶ Srov. ŠČERBA, Filip: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha:Leges, 2011, s. 50-51.

⁴⁷ VANTUCH, Pavel: Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 11, s. 6.

⁴⁸ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 15.

⁴⁹ Tamtéž.

Osobně mohu říci, že uvedené názory pro institut dohody o vině a trestu i proti němu jsou zcela na místě a mají logické odůvodnění. Dle mého názoru jsou však klady tohoto institutu větší než jeho negativa. Domnívám se, že je zapotřebí, aby právo reagovalo na měnící se potřeby společnosti a nebálo se nových institutů. Právě zohledňování zájmů trestní justice, jako je rychlost, efektivnost, náprava pachatele a v neposlední řadě též uspokojení zájmů poškozených, považuji za klíčové a jsem přesvědčen, že existence institutu dohody o vině a trestu je krok správným směrem. Je nepochybné, že mediálně známé trestní kauzy mají v konečném důsledku negativní hodnocení ze strany laické veřejnosti, když rozhodnutí v určitých trestních věcech přichází po mnohaletém řízení a „ping pongu“ mezi jednotlivými stupni soudů. Právě proto jsem přesvědčen, že má smysl přizpůsobovat se trendům dnešní doby, a minimalizovat tak právě mnohdy účelné zdržování trestního řízení ze strany stíhaných osob.

5 Dohadovací řízení

Dohadovací řízení může mít více podob, když dohodu o vině a trestu lze uzavřít během zkráceného přípravného řízení (§ 179b odst. 5 TŘ), stadia vyšetřování a též i během hlavního líčení po přednesení obžaloby.⁵⁰ Není však postaveno na jisto, do jakého okamžiku po přednesení obžaloby je dohodu o vině a trestu možno uzavřít. Stejně tak zůstává otázkou, zda je možno dohodu o vině a trestu uzavřít i během odvolacího řízení, a ne zcela určitý je též výklad, zda je zapotřebí vyčkat na závěry vyšetřování, anebo lze dohodu o vině a trestu uzavřít před jeho skončením. Mimo jiné i na tyto otázky se budu snažit v této práci odpovědět.

Samotné sjednání dohody o vině a trestu může iniciovat obviněný, ale i státní zástupce. Právě státní zástupce je subjektem, který vede přípravné řízení, a zejména na něm záleží, zda ke sjednání dohody o vině a trestu skutečně dojde, či nikoliv. Co se týče podmínek sjednání dohody, zákon počítá s jedinou materiální podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu. Tou je dle § 175a odst. 3 TŘ „*prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení*“. V rámci možného sjednání dohody o vině a trestu je dále nutné zjišťovat negativní podmínky pro její sjednání. Mezi ně patří nemožnost uzavřít dohodu o vině a trestu s mladistvým, jestliže nedosáhl věku 18 let, a v případech, kdy se řízení vede formou řízení proti uprchlému.⁵¹ V prvním případě je logické, že mladistvý nemusí být schopen domyslet všechny důsledky takového prohlášení, a proto je možnost uzavřít dohodu o vině a trestu v takovýchto případech zapovězena. Nadto vystavení mladistvé osoby soudnímu procesu je na místě z důvodů výchovných účinků, které s sebou přináší řízení před soudem.⁵² Ve druhém případě je nemožné uzavřít dohodu o vině a trestu zejména proto, že se o obviněném neví, kde se nachází, a je tedy vyloučena jeho osobní účast při sjednávání dohody, která je podstatnou náležitostí celého dohadovacího řízení. Sjednat dohodu o vině a trestu tak nemůže nikdo jiný než osoba, vůči níž se trestní stíhání vede.

⁵⁰ K tomu blíže: VANTUCH, Pavel: K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021 č. 4, s. 24.

⁵¹ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 25.

⁵² ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 28.

Nezbytné je tedy prohlášení obviněného, že daný skutek, jenž je trestným činem, spáchal, ale rovněž nerozpornost s výsledky vyšetřování tak, aby nedocházelo ke kolizím se zásadami trestního práva.

5.1 Časový okamžik pro uzavření dohody o vině a trestu

Praxe poukazuje na to, že není zcela vyjasněn okamžik, kdy lze dohodou o vině a trestu uzavřít nejdříve, resp. kdy lze vyvolat dohádovací řízení. Na tomto místě je zapotřebí zanalyzovat výklad zákonného ustanovení § 175a odst. 1 TŘ a polemiky některých významných českých právníků týkající se právě naplnění podmínek pro možnosti uzavření dohody o vině a trestu, a to zejména s ohledem na slovní spojení „výsledky vyšetřování“ obsažené v § 175a odst. 1 TŘ, ze kterého vyplývá možnost státního zástupce iniciovat dohádovací řízení, a to mj. za předpokladu, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují „že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný“.

Sokol uvádí, že nevidí žádnou překážku pro uzavření dohody o vině a trestu ještě před skončením vyšetřování či základní sumarizací důkazů, a to jak ve prospěch, tak neprospěch obviněného, když se nedomnívá, že je nutné vyčkat na skončení vyšetřování, resp. zjištění, že nejsou žádné rozpory mezi doposud prokázaným skutkovým stavem a prohlášením obviněného. Tento svůj argument podporuje tím, že „každý může zcela svobodně rozhodnout o svém osudu tak, že odmítne lékařskou péči a raději zemře“⁵³. Sokol tedy nevidí důvod, proč by nebylo možné, aby obviněný rozhodl i o způsobu skončení jeho trestní věci, když v mnohem závažnějších věcech, jako jsou zdraví a život člověka, rozhodovat může.⁵⁴

Naproti tomu Vantuch je toho názoru, že ze strany státního zástupce může přijít iniciace sjednání dohody o vině a trestu až v momentě, kdy jsou známy výsledky vyšetřování, tedy nikoliv na jeho začátku, kde by bylo vycházeno zejména z poznatků stádia prověřování.⁵⁵

Je na místě zmínit též pokyn NSZ č. 9/2019, kterým byl mimo jiné upraven postup při sjednávání dohody o vině a trestu, kdy v čl. 61 odst. 2 Pokynu nejvyššího státního zástupce se uvádí že „před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu státní

⁵³ SOKOL, Tomáš: Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*. 2023, č. 3, s. 21.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ VANTUCH, Pavel: K odlišným názorům obviněného a obhájce na sjednání dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*. 2023, č. 12, s. 27.

zástupce přezkoumá, zda výsledky přípravného řízení dostatečně prokazují, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.⁵⁶ Tento Pokyn tak hovoří o přípravném řízení jako celku a nerozlišuje přípravné řízení na stádium prověřování a vyšetřování, i když § 175a odst. 1 TŘ hovoří toliko o „vyšetřování“, tedy druhém stádiu přípravného řízení.

V roce 2021 došlo ke změně na postu nejvyššího státního zástupce a nově příchozí Igor Stříž v jednom z rozhovorů uvedl, že dohoda o vině a trestu by měla být uzavřena „*na samém počátku vyšetřování*“.⁵⁷ Tato jeho proklamace měla značný ohlas a rezonovala napříč českými médii.

S ohledem na výše uvedené jsem toho názoru, že i toto prohlášení vedlo k vydání Metodiky NSZ, ve které se uvádí, že „*dohodu o vině a trestu lze fakticky sjednat již bezprostředně po zahájení trestního stíhání*“.⁵⁸ Právě s ohledem na novelu trestních předpisů provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. došlo ze strany NSZ k reakci a určitému vyjasnění pochybností, které obecná úprava týkající se dohody o vině a trestu přináší.

Smyslem metodiky je nabídnout pomocnou ruku při úvahách státních zástupců ohledně možnosti vyřešení trestní věci právě dohodou o vině a trestu. V Metodice NSZ je uvedeno že dohodu o vině a trestu je možné sjednat kdykoliv po sdělení obvinění podle § 160 TŘ. NSZ však apeluje, aby dohoda o vině a trestu byla sjednávána toliko za situace, kdy není pochybnosti o tom, že daný skutek, který je trestným činem, spáchal obviněný. NSZ ve své Metodice rovněž poukazuje na právo obviněného, popřípadě jeho zástupce, nahlédnout do spisu, a to mimo jiné z důvodu seznámení se s doposud zjištěnými důkazy, aby si obviněný, popřípadě jeho obhájce, mohl kvalifikovaně zhodnotit důkazy a rozhodnout se, zda dohodu o vině a trestu sjednat, či nikoliv.⁵⁹

S ohledem na výše uvedené je nepochybné, že terminologicky tak Pokyn Nejvyššího státního zástupce a Metodika NSZ naráží na zákonnou úpravu uvedenou v TŘ, která umožňuje sjednání dohody o vině a trestu až po zjištění výsledků

⁵⁶ Pokyn obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2019, sp. zn. 1 SL 901/2019, čl. 61 odst. 2.

⁵⁷ STŘÍŽ, Igor: Nový šéf žalobců bude pokračovat v podporování dohod o vině a trestu. [online] 15. 7 2021. [cit. 28. ledna 2024] dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2021/07/15/novy-sef-zalobcu-bude-podporovat-dohody-o-vine-trestu/>.

⁵⁸ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 5.

⁵⁹ Tamtéž.

vyšetřování. Mám za to, že zákonodárce měl však aplikací slovního spojení „výsledky vyšetřování“ na mysli zejména apel směřující primárně k policejnímu orgánu, aby bylo nashromážděno dostatečné množství důkazů svědčících o tom, že daný skutek, který je trestným činem, osoba obviněná spáchala, a nejedná se tak ze strany obviněného o čistě smyšlený příběh, v jehož důsledků by dohodu o vině a trestu uzavřela osoba, která žádný trestný čin nespáchala, popřípadě jejíž čin naplňuje znaky zcela jiné skutkové podstaty. Domnívám se tedy, že smyslem ani účelem tohoto slovního spojení nebylo nutně shrnout veškeré důkazy, které by byly zapotřebí za situace, pokud by bylo vedeno „klasické“ trestní řízení. Jinými slovy, aby zkrátka nedocházelo k excesům, v jejichž důsledku by policejní orgán polevil v hledání dalších důkazů, a spokojil se tak toliko s prohlášením obviněného, že spáchal daný skutek.

5.2 Dohoda o vině a trestu jako alternativa ke klasickému řízení

V případě, že obě strany projeví vůli zahájit dohádovací řízení, nejedná se v konečném důsledku o nic jiného, než o sjednání podmínek případné dohody, jako by se jednalo o uzavírání smlouvy či dohody v civilních záležitostech. Samozřejmě za splnění zákonných požadavků a k přihlednutí k veřejnému zájmu, když není vždy účelné postihovat pachatele tresty přísnějšími, ale jde o to, aby ukládané tresty byly spravedlivé.

Bude však záležet na státním zástupci, jaké podmínky vyjedná a zda dohodu o vině a trestu uzavře, či nikoliv.⁶⁰ Již z ustanovení § 175a TR plyne, že státní zástupce „může“ uzavřít dohodu o vině a trestu. Na uzavření dohody tedy není právní nárok a záleží čistě na vůli státního zástupce, zda dohodu o vině a trestu uzavře, nebo se rozhodne pro jinou formu vyřízení trestní věci.⁶¹ Státní zástupce totiž nemá povinnost sjednat dohodu o vině a trestu, i když jsou splněny všechny podmínky.⁶²

Není na místě uvažovat o tom, že by státní zástupce měl trvat na sjednání dohody o vině a trestu v každém případě, a to zejména ve skutkově a důkazně nesložitých kauzách, když právní řád umožňuje vyřídit trestní věci i jiným zjednodušeným způsobem, než je právě dohoda o vině a trestu. Například mám na mysli trestní příkaz, který neodmyslitelně patří k jednomu ze způsobů rychlého a

⁶⁰ RŮŽIČKA, M. ŠABATA, K.: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*, 2009, č. 6, s. 8.

⁶¹ Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2024, sp. zn. I ÚS 634/24.

⁶² AULICKÝ, Petr: Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3, s. 33.

efektivního skončení trestní věci. V případě, že státní zástupce neshledá návrh obviněného na uzavření dohody o vině a trestu důvodným, písemně vyrozumí obviněného o svém stanovisku.⁶³

De lege ferenda bych navrhoval, aby byla zakotvena povinnost státního zástupce odůvodnit jeho rozhodnutí, a to alespoň tak, aby obviněný, resp. jeho obhájce měl k dispozici základní argumenty státního zástupce, proč nebude dohoda o vině a trestu sjednána.

Obviněný má možnost prohlásit svou vinu ke všem či jen k některým skutkům. Bezrozporná bude situace, kdy obviněný prohlásí, že spáchal skutek tak, jak je označeno v usnesení o zahájení trestního stíhání, a to i v případě, kdy spáchal více skutků, a ke všem provede prohlášení.⁶⁴

Prohlášení o spáchání skutku však může být učiněno i jen ohledně vybraných skutků, pro něž je osoba stíhána. Ohledně dalších skutků takové prohlášení obviněný učinit nemusí. V případě odmítnutí učinění prohlášení o spáchání vybraných skutků a prohlášení obviněného o tom, že spáchal jen některé skutky, je podmínka sjednání dohody o vině a trestu splněna, avšak jen k těm skutkům, ke kterým bylo prohlášení učiněno. U zbývajících skutků nejsou naplněny podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu, a tak tyto musí být řešeny „klasickým“ způsobem, kterým je vyřizována trestní agenda.

Rozhodující však bude postoj státního zástupce a to, zda bude ochoten trestní věc rozdělit na „dvě části“ a řešit ji kombinací „klasického“ a alternativního způsobu řízení, tedy dohodu o vině a trestu.⁶⁵ Na tomto místě musím vyjádřit svůj osobní postoj, kdy štěpení trestní věci na proces sjednávání a schvalování dohody o vině a trestu a řešení věci „klasickou“ cestou, dle mého názoru, částečně odporuje smyslu a účelu institutu dohody o vině a trestu, jejímž cílem je především zrychlit rozhodování v rámci trestního řízení, když štěpením trestní věci by tento primární účel nebyl naplněn, a to minimálně v té části řízení, která by nebyla řešena pomocí dohody o vině a trestu. Jsem si však vědom toho, že za určitých okolností případu by se toto rozdělení mohlo jevit jako efektivnější. Mám však za to, že zejména na úrovni okresních soudů se nejedná o hojně se vyskytující jev, a to především s ohledem na celkové počty

⁶³ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 5.

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád. *Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2280.

⁶⁵ Tamtéž.

schválených dohod o vině a trestu, které rozebírám v kapitole 11, která je věnována právě počtu schválených dohod o vině a trestu, a to jak na úrovni soudů okresních, tak krajských, s přihlédnutím k panujícím rozdílům mezi jednotlivými soudy napříč Českou republikou.

V českém právním prostředí je zapotřebí odmítnout situaci, kdy obviněný uzná vinu jen u některých z více skutků, pro které je stíhán, a ohledně ostatních skutků dojde ze strany státního zástupce třeba i k zastavení trestního stíhání, a to jen z důvodů, že obviněný uznal vinu u zbylého skutku, a zastavení trestního stíhání by tedy bylo vnímáno jako „odměna“ za jeho prohlášení. Takový model je typický pro angloamerickou právní kulturu, která je ovládána zásadou oportunity. Český trestní proces je však stále ovládán zásadou legality, a státní zástupce tedy musí dbát povinnosti stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví, a zastupovat stát při ochraně veřejného zájmu.^{66,67}

K dohodovacímu řízení by však měl státní zástupce přistoupit jen v případech, kdy je v průběhu vyšetřování nashromážděno dostatečné množství důkazů, které by ve standardním případě postačovaly k podání obžaloby.⁶⁸ Pokud obviněný učiní prohlášení o spáchání stíhaného skutku již v prvotní fázi trestního stíhání (typicky již při prvním výslechu po zahájení trestního stíhání), bude úkolem státního zástupce, aby dohlédl na důsledné vyšetřování daného skutku tak, aby byly nashromážděny dostatečné důkazy potvrzující či vyvracející prohlášení obviněného, a nemohlo tak dojít k situaci, že skutkový stav nebude náležitě objasněn.⁶⁹

Dle Musila „*pouze odpovědné plnění této úlohy může prokázat neoprávněnost skepse kritiků institutu dohody o vině a trestu, kteří se na základě zkušeností z aplikace tohoto institutu v zahraničí obávají, že důsledný přezkum pravdivosti doznání obviněného je spíše „zbožným přáním zákonodárce“*“.⁷⁰

I v případě, že jsou splněny všechny podmínky k zahájení jednání o dohodě o vině a trestu, bude vždy na státním zástupci, podle jakých kritérií se bude rozhodovat a zda zahájí jednání o dohodě o vině a trestu, či nikoliv. Pokud tedy státní zástupce nebude akceptovat nabídku obviněného na uzavření dohody o vině a trestu, pak o

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2280.

⁶⁷ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶⁸ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 25.

⁶⁹ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 15.

⁷⁰ Tamtéž.

tomto svém postoji obviněného vyrozumí a má-li obviněný právního zástupce, pak též jeho. Stejnopis tohoto vyrozumění založí do trestního spisu.⁷¹

Státní zástupce pracuje s vyšetřovacím spisem, do kterého jsou vkládány originály veškerých listin, které jsou v průběhu vyšetřování získány. Do dozorového spisu jsou pak vkládány toliko jejich opisy či prosté kopie.⁷²

Hrušáková v této fakultativnosti zahájení jednání o dohodě o vině a trestu spatřuje až porušení právní jistoty a práva na rovné zacházení.⁷³ Je tedy otázkou, zda by v případech návrhu obviněného a splnění zákonných podmínek nemělo být jednání o dohodě o vině a trestu obligatorní a zda by neměl rozhodovat státní zástupce usnesením, aby bylo obviněnému umožněno podat proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek. Na druhou stranu by tak mohly nastávat nebezpečné průtahy ze stran obviněných. Tyto obstrukce by měly za výsledek jen opětovné zatěžování justice, a nedocházelo by tak k zefektivnění práce orgánů činných v trestním řízení.⁷⁴

Zaujmout na tuto otázku jednoznačný názor asi není možné, nicméně osobně se přikláním k tomu, aby nemuselo být rozhodováno usnesením o tom, proč v daném případě nebude zahájeno dohodovací řízení. Tento postoj zastávám z důvodu, že by opět narostla administrativní zátěž nejenom na státní zástupce, a mohlo by tak docházet k průtahům v řízení i přesto, že institut dohody o vině a trestu byl přijat do právního řádu právě z důvodu zrychlení a zefektivnění trestních řízení. Jsem si přitom vědom, že někteří státní zástupci nejsou příliš nakloněni uzavírat dohody o vině a trestu v takových počtech jako jiní, a dochází tak k jisté nerovnosti mezi jejich přístupem k vyřízení trestní věci napříč Českou republikou. K tomuto uvádím, že problematice rozdílnosti v absolutních počtech schválených dohod o vině a trestu se věnuji v kapitole 11.

Začleněním institutu dohody o vině a trestu do právního řádu došlo k posílení postavení státního zástupce, který v konkrétních trestních věcech ovlivňuje nejenom vinu, ale i trest, jenž bude pachateli uložen. Do jisté míry tak tuto pravomoc přebírá soud, který danou dohodu o vině a trestu „jen“ schvaluje.

⁷¹ Pokyn obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2019, sp. zn. 1 SL 901/2019, čl. 61 odst. 4.

⁷² Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022.

⁷³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby*. In: ŠČERBA a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, s. 33.

⁷⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby*. In: ŠČERBA a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, s. 34.

V případě, že dojde k jednání o dohodě o vině a trestu, státní zástupce předvolává obviněného a rovněž je vyzooměn obhájce, je-li obviněným zvolen či ustanoven soudem. V případech tzv. nutné obhajoby je nezbytné, aby byl obviněný zastoupen obhájcem.

5.3 Účast poškozeného na dohodovacím řízení

Státní zástupce pak dále dbá na zájmy poškozeného dle § 175a odst. 5 TŘ, kdy jej mimo jiné předvolá k dohodovacímu řízení a upozorní jej podle § 175a odst. 2 TŘ na to, že svůj nárok na náhradu škody, náhradu nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení musí uplatit nejpozději u prvního jednání o dohodě o vině a trestu. Podle § 43 odst. 3. TŘ musí z návrhu poškozeného vyplývat, z jakých důvodů a v jakém rozsahu svůj nárok poškozený uplatňuje. K uzavření dohody o vině a trestu však není souhlas poškozeného zapotřebí, a to ani v části ohledně výše náhrady škody.⁷⁵

Pokud je poškozený přítomen při sjednávání dohody o vině a trestu, vyjadřuje se k rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Poškozený by měl být vyzooměn o tom, že se bude projednávat dohoda o vině a trestu, alespoň s pětidenním předstihem. V případě, kdy není poškozený zastoupen zmocněncem, by se dalo de lege ferenda uvažovat o zavedení lhůty 10 dní pro přípravu k jednání. Přítomnost poškozeného však není nutná a dohodu o vině a trestu lze uzavřít, i když se poškozený nedostavil na jednání, pokud již uplatnil svůj nárok či prohlásil, že svůj nárok uplatňovat nebude.

V § 175a odst. 5 TŘ je zakotvena i možnost, aby se státní zástupce dohodl na nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení za poškozeného, který není u jednání přítomen, avšak jen v rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení a jen do výše uplatněného nároku. Za předpokladu, že nedojde k dohodě ohledně náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, je soud vyzooměn o této skutečnosti prostřednictvím státního zástupce (§ 175b TŘ). Soud pak může rozhodnout o tomto nároku sám dle § 228 TŘ, resp. § 229 TŘ, kdy za předpokladu, že dojde ze strany trestního soudu toliko k odkázání poškozeného na řízení ve věcech

⁷⁵ AULICKÝ, Petr: Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3, s. 34.

občanskoprávních, je dosti pravděpodobné, že se přeci jen bude nárok poškozeného řešit, ale to až před soudem civilním, který bude muset vynaložit úsilí k tomu, aby zjistil rozhodné skutečnosti případu, na základě kterých následně rozhodne, když na rozdíl od soudu, který trestní věc vyřizoval, nezná předmětný případ tak dobře. Pro to by se jevilo jako efektivnější, aby bylo o nároku poškozeného rozhodováno, pokud možno již v rámci adhezního řízení.⁷⁶ Tomuto tématu je však věnovaná samostatná kapitola 13.

Problematickým aspektem by při uplatnění nároku poškozeného mohla být situace, kdy u prvotního výsledku u policejního orgánu poškozený uplatní své právo na náhradu škody i přesto, že je pachatel neznámý. Obligatoří podmínkou řádného uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení je stanovení, vůči komu onen nárok směřuje. Tento požadavek lze zhojit dodatečně, jakmile pachatel bude znám a bude tedy jasné, vůči komu onen nárok směřovat. Při procesu sjednávání dohody o vině a trestu lze doporučit využití Probační a mediační služby k provedení mediace, a to právě za účelem shody všech zúčastněných na reparaci škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, když právě účast poškozeného na tomto procesu je neodmyslitelně spjata též s nápravou vztahů mezi pachatelem a poškozeným.⁷⁷

Zvláště v poslední době je kladen větší důraz na poškozeného v trestním řízení, a to především v tom smyslu, že je to právě on, který utrpěl nějakou škodu či újmu, a proto by neměl stát v tomto procesu na okraji, přestože v minulosti často opomíjen byl. Institut dohody o vině a trestu má rovněž výhodu, že chrání poškozené před sekundární viktimizací, jež by mohla hrozit při klasickém řízení před soudem s dokazováním, i když i v této oblasti můžeme zaznamenat častější snahu na ochranu takovýchto osob, kdy například výslech poškozeného u hlavního líčení probíhá mnohdy formou videokonferenčního hovoru, či je dokonce z jednací síně vyloučena veřejnost, aby skutkové okolnosti případu nebyly veřejně publikovány, a nedošlo tak například ke ztotožnění takovéto osoby, i když se tak již v minulosti bohužel stalo.⁷⁸

Je však pochopitelné, že v některých případech nebude poškozený mít zájem jakkoliv participovat na tomto procesu, a to z mnoha důvodů, kterými mohou být

⁷⁶ ZŮBEK, Jan, VRBA, Milan. Poškozený a právo odporu. *Trestněprávní revue*. 2012, č.9, s 195.

⁷⁷ Úřad vlády České republiky. Teze trestní politiky. [www.vlada.cz](https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/Pro_trestni_politiku/Teze-trestni-politiky_1.pdf) [online]. [cit. 3. února 2024]. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/Pro_trestni_politiku/Teze-trestni-politiky_1.pdf.

⁷⁸ PRCHALOVÁ, Barbora. *S detaily znásilnění zazněly jména obětí. Vrchol nevkusu, zlobí se advokátka*. [online]. [Idnes.cz](https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-dominik-feri-zverejneni-identit.A231102_102948_domaci_prch), 2. listopadu 2023. [cit. 3. února 2024]. Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-dominik-feri-zverejneni-identit.A231102_102948_domaci_prch.

zejména snaha zapomenout na důsledky trestného činu, popřípadě se poškozený rozhodne, že svůj nárok nebude uplatňovat vůbec, a to například z důvodu nemajetnosti pachatele a zcela jasné nevyhovitelnosti jeho pohledávky z titulu náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. V určitých trestních věcech však poškozenému jde primárně o pocit, že bude s obviněným veden řádný soudní proces s dokazováním a někdy i značnou medializací, a proto mohou v určitých situacích nesouznit se způsobem alternativního vyřízení trestní věci, když při klasickém řízení by jejich satisfakce byla na mnohem vyšší úrovni, než u dohody o vině a trestu, která je uzavřena mimo kontrolu veřejnosti, a nikoliv před soudem.⁷⁹

Na druhou stranu si myslím, že český zákonodárce vyvažuje mezi možnostmi, aby poškozený dostatečně hájil svá práva v procesu sjednávání dohody o vině a trestu, rychlostí vyřízení trestní věci a možnostmi orgánů činných v trestním řízení v takto ušetřeném čase stíhat jiné kauzy, které jsou vedeny standardním způsobem, a nepodmiňovat možnost sjednat dohodu o vině a trestu souhlasem poškozeného, jako je tomu například v Polsku, kde dohoda o vině a trestu může být schválena toliko za situace, že s tím poškozený souhlasí, a to jen tehdy, kdy dosáhne reparace způsobené škody. Motivací obviněného, proč nahradit způsobenou škodu, je zejména možnost značného snížení trestu, popřípadě neuložení trestu žádného.⁸⁰

K této úpravě jsem spíše skeptický, když velká část obviněných nemá dostatek finančních prostředků k nahrazení způsobené škody, a tím by v konečném důsledku došlo k neuzavírání dohod o vině a trestu v žádném z případů, kdy osoba obviněná není schopna jakkoliv nahrazovat způsobenou škodu, nemajetkovou újmu či vydat bezdůvodné obohacení. Následně by muselo být vedeno standardní řízení před soudem. Právě český zákonodárce značně upravil a rozšířil možnosti, kdy lze dohodu o vině a trestu uzavřít, a tato výše uvedená podmínka by vedla k opačnému výsledku, než k jakému bylo v rámci novely trestních předpisů provedeného zákonem č. 333/2020 Sb. směřováno.

S ohledem na výše uvedené zastávám názor, že možnost poškozeného participovat na procesu sjednání dohody o vině a trestu je důležitá, na druhou stranu bych nepodmiňoval způsob skončení trestní věci souhlasem osoby, která, se vší úctou

⁷⁹ BLAŽEJ. *Rozsudek za žhářství v Bohumíně: za vraždu 11 lidí v panelovém domě potvrdil soud doživotní trest.* [online]. IROzhlas.cz, 30. 11. 2021 [cit. 3. února 2024] dostupné na: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/dozivoti-pozar-bohumin-panelovy-dum-zhar_2111301014_vtk.

⁸⁰ BOHUSLAV, Lukáš: *Dohoda o vině a trestu.* Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 177.

k ní, nemá přesné povědomí o institutu dohody o vině a trestu, trestním řízení a která nemůže mít na věc objektivní názor, když to byla právě tato osoba, již trestný čin poznamenal nejvíce.

6 Obsah dohody o vině a trestu

Přesné obsahové náležitosti dohody stanovuje § 175a odst. 6 TR, kdy písm. a) až f) jsou obligatorní náležitosti dohody, zatímco písm. g) a h) jsou náležitosti fakultativní.⁸¹

Jak blíže specifikuje výše uvedené ustanovení, obligatorní náležitostí je označení státního zástupce, obviněného a poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení. Dalšími náležitostmi jsou označení místa a data sepsání, popis skutku, pro který je obviněný stíhán s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, případně jiných okolností, za nichž k němu došlo, tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem, označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu, prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu, v souladu s trestním zákoníkem dohodnutý druh, výměra a způsob výkonu trestu, včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty. Dále pak podpisy stran a poškozeného, byl-li přítomen.

Při dohadovacím řízení je při úvahách ohledně stanovení druhu a výměry trestu nutné přihlédnout k tomu, zda obviněný odstranil škodlivý následek, který způsobil, teda například zda nahradil škodu či nemajetkovou újmu, popřípadě vydal bezdůvodné obohacení, které trestným činem získal. Dále pak zda obviněný napomohl k objasnění trestného činu, pro který je stíhán, jakož i k tomu, jakým způsobem se staví ke spáchanému skutku, a tedy jestli opravdu přijal svou odpovědnost za tento spáchaný trestný čin a zda prokázal, že se polepšil. V případě, že se trestní řízení vede vůči právnické osobě, pak se přihlédne také k tomu, zda právnická osoba učinila dostatečná opatření k zamezení dalšího škodlivého jednání, a to například změnou ve vedoucích funkcích této právnické osoby.

Státní zástupce rovněž zhodnotí, jaký je zájem na rychlém skončení věci v porovnání s případnou sekundární viktimizací oběti, pravděpodobností vydání

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2286.

odsuzujícího rozsudku ve věci při „standardním“ soudním jednání, a dále pak zvaží náklady na soudní řízení u soudu prvního, případně i soudu druhého stupně. V neposlední řadě přihlédne také k tomu, zda je dán veřejný zájem na projednání věci ve „standardním“ hlavním líčení.⁸²

Ve věci žhářského útoku v Bohumíně, kde zahynulo 11 osob, došlo k uzavření a následnému schválení dohody o vině a trestu Krajským soudem v Ostravě,⁸³ kdy můžeme konstatovat, že se jednalo o dosti medializovanou kauzu, neboť povaha činu pachatele neměla v České republice obdoby. I přesto státní zástupce vyhodnotil, že je na místě zvolit tento způsob vyřešení trestní věci, když ochrana obětí před sekundární viktimizací a efektivní skončení trestní věci převážily nad zájmem veřejného hlavního líčení. Nutné je však říci, že tato trestní věc nespadá mezi typické případy, ve kterých je dohoda o vině a trestu sjednávána, a to zejména z důvodu nesnížení trestu, který byl pachateli navrhován, což je jedna z hlavních motivací pachatelů, proč dohodu o vině a trestu uzavírají.

Při úvahách týkajících se trestu je zapotřebí, aby byl ze strany státního zástupce zvážen trest, který by obviněnému navrhoval za „klasického“ stavu věci, tedy v obžalobě.⁸⁴ Další krok státního zástupce by měl spočívat v zohlednění ustanovení § 39 odst. 1 TZ, který zmiňuje, že se přihlédne při stanovení druhu a výměry trestu též k tomu, zda obviněný sjednal dohodou o vině a trestu. Tento myšlenkový postup by však měl být učiněn před samotným dohadovacím řízením.

Trest musí být stanoven co do jeho druhu a výměry, současně s odkazem na příslušná ustanovení zákona tak, aby mohlo dojít k převzetí do výrokové části odsuzujícího rozhodnutí. Za předpokladu, že má státní zástupce za to, že je zapotřebí uložení ochranného opatření, o kterém není v dohodě o vině a trestu jakákoliv zmínka, pak předem obviněného upozorní na možnost uložení tohoto ochranného opatření nad rámec sjednaného trestu v dohodě o vině a trestu (§ 175a odst. 4 TŘ).

Dle § 58 odst. 1 TZ *„má-li soud vzhledem o okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání, může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici*

⁸² Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 8-13.

⁸³ Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 32 T 8/2021.

⁸⁴ *K soudní praxi při ukládání trestu za jednotlivé trestné činy podle jejich kvalifikace*. [online]. [cit. 20. ledna 2024]. Dostupný na: /www.jaktrestame.cz/.

trestní sazby tímto zákonem stanovené“. Je třeba konstatovat, že samotný fakt, že byla dohoda o vině a trestu sjednána, neznamená, že obviněný má nárok na snížení trestu. Je toliko na úvaze soudu, v případě sjednávání dohody o vině a trestu přeneseně na státním zástupci, zda přihlédne k tomuto ustanovení či nikoliv.

Pánem sporu (*dominus litis*) přípravného řízení je totiž státní zástupce, a tak je čistě na jeho úvaze, jakým způsobem bude přípravné řízení vedeno.⁸⁵ K tomu, aby došlo k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody, je zapotřebí, aby byly splněny další podmínky, které blíže specifikoval NS ve svém rozhodnutí v jiné trestní věci.⁸⁶ Opačná situace by však byla za předpokladu, že osoba obviněná je vedena jako „spolupracující obviněný“, pak dochází k povinnosti snížit jemu ukládaný trest podle ustanovení § 58 odst. 5 TZ, který uvádí, že soud sníží trest odnětí svobody. Soud však může od potrestání také zcela upustit. Mimořádně snížit trest jde však toliko v případech, kdy je ukládán právě trest odnětí svobody. Notorietou je, že hlavním smyslem dohody o vině a trestu je zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Při stanovení druhu a výše trestu by měl být brán zřetel na fázi sjednání dohody o vině a trestu, tedy zda obviněný tak nečiní jen účelově v momentě, kdy by svým prohlášením nepomohl orgánům činným v trestním řízení, ale jen sobě z důvodu jeho důkazní nouze, a navrhl by sjednání dohody o vině a trestu až během hlavního líčení.

Druh uloženého trestu by tak měl zohledňovat právě v jaké fázi trestního řízení byla dohoda o vině a trestu sjednána. Dohodu o vině a trestu lze samozřejmě sjednat také v hlavním líčení, nicméně NS zastává názor, že dohoda o vině a trestu by měla být uzavírána po zahájení hlavního líčení do počátku dokazování tak, aby bylo dosaženo co největšího smyslu tohoto institutu.⁸⁷

Za předpokladu, že by postup státního zástupce nebyl v souladu s výše uvedeným, pak by z jeho strany mělo dojít k vyhotovení záznamu do dozorového spisu, aby úvahy státního zástupce byly přezkoumatelné.⁸⁸ Nutno rovněž podotknout, že při zvažování o druhu trestu by mělo být ze strany státního zástupce přihlédnuto též k tomu, který z trestů se jeví jako nejvhodnější a popřípadě tresty i kombinovat. Může tak například neuložením trestu odnětí svobody vyvážit přísnějším trestem alternativním. Státní zástupce by měl rovněž zvažovat, zda s ohledem na obviněného

⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2272.

⁸⁶ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018.

⁸⁷ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

⁸⁸ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022.

a jím spáchaný trestný čin nejeví jako účelné uložit trest peněžitý, kdy v poslední době můžeme spatřovat trend zvyšujícího se počtů takto uložených trestů, a to nejenom díky novele trestních předpisů.⁸⁹ Jen za rok 2022 byl peněžitý trest uložen více než 26 % odsouzených.⁹⁰ Právě tento druh trestu zaznamenává v poslední době značný nárůst, který byl odstartován v roce 2017, kdy po vzoru států západní Evropy došlo k pokynu týkajícímu se právě většího využívání peněžitého trestu. V současné době je připravována novela trestních předpisů, která by měla umožnit uložit peněžitý trest za jakýkoliv trestný čin. Samozřejmě velkým úskalím tohoto druhu trestu je nemajetnost převážné části odsouzených, a tak nemůže být peněžitý trest využíván natolik, jak by z pohledu nejenom zákonodárce bylo chtěné. Naopak Rychetský je toho názoru, aby peněžitý trest nebyl ukládán paušálně a bylo ze strany soudu dobře zváženo, kdy se jeví uložení takového trestu vhodným. Obává se totiž, že by docházelo k vykoupení se z trestných činů.⁹¹

Nejefektivnější doba pro sjednání dohody o vině a trestu je pochopitelně po sdělení obvinění, tedy ještě před zahájením hlavního líčení. Právem obviněného je bezesporu možnost seznámit se s obviněním a určitým způsobem na něj reagovat. Výslech obviněného podle ustanovení § 90 TŘ musí předcházet dohodovacímu řízení.⁹²

Z výše uvedeného plyne, že dohoda o vině a trestu má být sjednána v písemné podobě, i když o této formě zákon explicitně nehovoří. Je možné představit si situaci, kdy dojde k iniciaci sjednání dohody o vině a trestu až při počátku hlavního líčení a státní zástupce spolu se soudem řeší, jak provést ono dohodovací řízení, tedy v jakých prostorách a za jakých technických podmínek se bude dohoda o vině a trestu sjednávat. Vezmeme-li si do úvahy situaci, kdy okresní soud a státní zastupitelství nesídlí ve stejné budově, muselo by s největší pravděpodobností dojít k odročení jednání za účelem sjednání dohody o vině a trestu, a tím by docházelo ke zbytečným prodlevám v trestním řízení.⁹³ Pro možné urychlení celého procesu je možné, aby

⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. Peněžitě tresty z pohledu soudní praxe aneb jak zvýšit jejich ukládání. *Právní prostor*. [online]. 2018. [cit. 2. prosince 2023] dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/penezite-tresty-z-pohledu-soudni-praxe-aneb-jak-zvysit-jejich-ukladani>.

⁹⁰ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Tabulková část II., sp. zn. 4 NZN 501/2023.

⁹¹ Rychetský nesouhlasí s tím, aby soudy primárně ukládaly peněžitě tresty. [online]. Seznamzpravy.cz, 16. června 2023 [cit. 4. července 2024] Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-rychetsky-nesouhlasí-s-tím-aby-soudy-primarne-ukladaly-penezite-tresty-254034>.

⁹² Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 10.

⁹³ VANTUCH, Pavel: K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021 č. 4, s. 27.

dohoda o vině a trestu byla nadiktována do protokolu o průběhu hlavního líčení, o kterém je v konečném důsledku stejně pořizován zvukový záznam, který je archivován. Tedy je možno kdykoliv přezkoumat průběh dohodovacího řízení a odročování hlavního líčení za účelem sjednání písemné dohody o vině a trestu by, dle mého názoru nebylo efektivní. Pro účely státního zástupce bude postačovat, když dojde z jeho strany k založení záznamu do dozorového spisu.⁹⁴

Na základě výše uvedeného vyvstává otázka, zda by se za předpokladu, že se bude dohoda o vině a trestu sjednávat během řízení před soudem, měly být strany dohody o vině a trestu v místnosti sami, či by měl být přítomen také soudní senát. Určitě by pro urychlení řízení bylo vhodné, aby i soud avizoval při dohodovacím řízení, zda-li by takovouto dohodu o vině a trestu schválil, či nikoliv, nicméně mám za to, že soud by neměl být takovémuto jednání přítomen, když není stranou, která dohodu o vině a trestu schvaluje. Ostatně i NSZ zastává názor, aby při sjednávání podmínek o obsahu dohody o vině a trestu byly toliko strany dohody o vině a trestu a nikoliv soud, který má sjednanou dohodu o vině a trestu schválit, či neschválit.⁹⁵ Soud by tedy neměl jakkoliv ingerovat do dohodovacího řízení, když není stranou dohody o vině a trestu.

V případě, že dojde ke sjednání dohody o vině a trestu, podá státní zástupce návrh na schválení dohody o vině a trestu (§ 175b odst.1 TŘ). *“K takovémuto návrhu připojí rovněž sjednanou dohodu o vině a trestu a další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodnutí (§175b odst.1TŘ). Teprve schválení je nezbytnou podmínkou platnosti dohody o vině a trestu.”*⁹⁶

⁹⁴ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 21.

⁹⁵ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 22.

⁹⁶ ZŮBEK, Jan: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 85.

7 Možnost odstoupení od schválené dohody obviněným

V trestním řádu nenajdeme úpravu týkající se možného odstoupení od sjednané dohody o vině a trestu obviněným. Z tohoto důvodu vychází soudní praxe z názorů odborné literatury a nálezu ÚS.

Státní zástupce však tuto možnost má podle § 314o odst. 5 TR a může vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě.⁹⁷ Podle Ščerby „*má stejné právo i obviněný, který rovněž může od uzavřené dohody před jejím schválením odstoupit. Opačný závěr by však byl popřením základního požadavku na svobodné rozhodování obviněného o tomto způsobu vyřízení jeho věci a o vzdání se práva na projednání věci před soudem.*“⁹⁸

Možností odstoupení od schválené dohody o vině a trestu obviněným se zabýval ÚS České republiky ve svém nálezu ze dne 4. 2. 2020 pod sp. zn. I. ÚS 1860/19, který navazoval na usnesení Okresního soudu v Tachově⁹⁹ a usnesení Krajského soudu v Plzni.¹⁰⁰

I přesto, že české právní předpisy neobsahují explicitně vyjádřenou možnost odstoupit od dohody o vině a trestu také obviněným, nepostupoval Okresní soud v Tachově v souladu s dikcí zákona, protože zcela absentoval na projevy obviněného, který namítal, že se neztotožňuje s vůlí, kterou projevil při sjednání dohody. Soud měl k jejich vyjádření přihlédnout, jinak by tato ustanovení, která mají za cíl zjistit postoj obviněného k dohodě o vině a trestu, postrádala smysl.

ÚS se ztotožnil s názory NSZ a NS a shledal postup soudu za rozporný s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces a napadené rozhodnutí v části týkající se stěžovatelů zrušil. Tento nálezn tak potvrdil názory akademiků¹⁰¹ o možnosti odstoupit od schválené dohody o vině a trestu také obviněným.

Nejasné znění zákona týkající se právě možnosti odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu bylo řešeno též v rámci trestního řízení probíhající u Krajského soudu v Ostravě. Následně totiž došlo k podání ústavní stížnosti proti zásahu státního

⁹⁷ LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 675.

⁹⁸ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 32.

⁹⁹ Okresní soud: usnesení Okresního soudu v Tachově ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 9 T 35/2015.

¹⁰⁰ Krajský soud: usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 6 To 239/2015.

¹⁰¹ Srov. ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 32.

zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě – pobočka v Olomouci, který spočíval ve zpětvzetí návrhu na schválení dohody o vině a trestu. V předmětné věci ÚS ústavní stížnost odmítl z důvodu, že nebyly vyčerpány všechny možnosti stíhaných osob k tomu, aby mohl ÚS rozhodnout. Zejména nastínil možnost, aby byl podán podnět k výkonu dohledu podle § 12d nebo § 12e zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. V závěru svého odůvodnění ÚS zmínil, že v rámci ústavní stížnosti nebyl ani dostatečně specifikován důvod, v čem obžalovaní shledávají porušení práva na spravedlivý proces, když nadto ÚS dodal, že právě skutečnost, že nakonec bude ve věci rozhodnuto po projednání věci v hlavním léčení dojde k naplnění všech ústavně zaručených práv na soudní ochranu.¹⁰² Je tedy možné, že se výše uvedená trestní věc vrátí zpět k ÚS, a to po vyčerpání všech prostředků, které slouží k ochraně práv stíhaných osob. Dle mého názoru však nevidím ve zpětvzetí návrhu na schválení dohody o vině a trestu nic, co by porušovalo právo na spravedlivý proces, jelikož tuto možnost explicitně zákon uvádí. Navíc neexistuje nic, jako právo na uzavření dohody o vině a trestu. Nadto ÚS připustil, aby možnost odstoupit od uzavřené dohody o vině a trestu měla též osoba obviněná, a to i přesto, že zákon o této možnosti explicitně nehovoří.¹⁰³

De lege ferenda bych však navrhol modifikovat zákonné ustanovení § 314o odst. 5 TR, a to i přesto, že se jedná již o otázku aplikační praxí vyřešenou, jelikož je patrné, a to minimálně z Usnesení ÚS ze dne 23. 4. 2024 pod sp. zn. I. ÚS 634/2024, že stále je výklad zákonného znění § 314o odst. 5 TR neurčitý.

¹⁰² Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2024, sp. zn. I.ÚS 634/24.

¹⁰³ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020 sp. zn., I. ÚS 1860/19.

8 Řízení o schválení dohody o vině a trestu

Řízení o schválení dohody o vině a trestu může být zahájeno poté, co byla dohoda uzavřena v průběhu přípravného řízení, po podání obžaloby, ale rovněž také i po přednesení obžaloby.

V případě, kdy dojde k iniciaci sjednání dohody o vině a trestu v časovém rozmezí mezi skončením vyšetřování a nařízením hlavního líčení, připadají do úvahy dva způsoby, jak bude postupováno. Jedním z nich je učiněný záznam do dozorového spisu o tom, jaký obsah bude dohoda o vině a trestu mít s tím, že k samotnému sjednání dohody o vině a trestu dojde až u hlavního líčení. V tomto případě je vhodné o této skutečnosti soud dopředu vyrozumět, aby měl informaci, jakým směrem se skončení trestní věci bude s největší pravděpodobností ubírat. Druhou možností je formální sjednání dohody o vině a trestu ještě před zahájením hlavního líčení, kdy lze postupovat podle § 175a TR. Podáním obžaloby již však bylo zahájeno řízení před soudem, a není tedy možné podat návrh na schválení dohody o vině a trestu podle ustanovení § 175b TR. I v tomto případě je vhodné vyrozumět a zaslat návrh dohody o vině a trestu soudu s tím, že po zahájení hlavního líčení dojde k podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

Soudní praxe se zabývala otázkou způsobu zahájení řízení v případě plurality obžalovaných. Vrchní soud v Olomouci dospěl v rámci řízení pod sp. zn. 1 To 23/2022 k závěru, že není možné, aby řízení bylo zahájeno společným podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu a obžaloby, a to v rámci jedné skupinové trestní věci. Krajský soud v Brně, který ve věci pod sp. zn. 50 T 5/2021 rozhodoval jako prvoinstanční soud byl toho názoru, že není možné, a to s ohledem na rozdíly v těchto typech řízení a odlišnostech v procesním postavení stíhaných osob, aby ve věci rozhodl jinak, než věc vrátit zpět do přípravného řízení.¹⁰⁴ Nutno podotknout, že nedošlo ani k vyloučení věci dle § 23 odst. 1 TR. Věc se na základě stížnosti státního zástupce dostala k Vrchnímu soud v Olomouci, který se vyslovil v tom směru, že ve společném řízení, které se vede vůči více osobám, je možno, aby došlo ke skončení přípravného řízení a započetí fáze řízení před soudem vícero způsoby, ale toliko za situace, kdy vůči obviněnému směřuje jen jeden z takovýchto návrhů. A contrario tedy

¹⁰⁴ Krajský soud: usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 4. 11. 2021, sp. zn. 50 T 5/2021.

není přípustné, aby proti jednomu obviněnému bylo zahájeno řízení před soudem vícero způsoby.¹⁰⁵

V každém případě se dohoda o vině a trestu spolu s návrhem na její schválení dostává před soud, neboť jen soud může rozhodovat o otázce viny a trestu (čl. 90 Ústavy a čl. 40 Listiny), přestože u tohoto typu řízení je postavení soudu do jisté míry omezeno jednak tím, že není prováděno dokazování, soud je vázán obsahem dohody o vině a trestu, a také tím, že role státního zástupce je zde posílena mnohem více, než je tomu ve standardním řízení. Je to ale jen soud, kdo rozhoduje o tom, zda dohoda bude či nebude schválena.¹⁰⁶

8.1 Dohoda o vině a trestu uzavřena v přípravném řízení

V případě neodstoupení od dohody o vině a trestu ani jednou ze stran přezkoumá dohodu o vině a trestu předseda senátu a podle obsahu spisu se rozhodne a může postupovat takto:

- Může nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.
- Rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu.
- Nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

8.1.1 Schválení dohody o vině a trestu soudem

V případě, kdy dohoda o vině a trestu netrpí vadami a je přípustná, nařídí předseda senátu veřejné zasedání, v němž se bude daná dohoda o vině a trestu schvalovat. Po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyzve předseda senátu obviněného, aby se vyjádřil k danému návrhu, a dotáže se jej na sjednanou dohodu o vině a trestu z důvodu, aby bylo zřejmé, že obviněný dohodě o vině a trestu rozumí a je si vědom všech důsledků jejího schválení (§ 314q odst. 2, odst. 3 TR). Následně soud umožní poškozenému, je-li přítomen, aby se vyjádřil. V řízení o schválení dohody o vině a trestu se dokazování neprovádí, soud však může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vyjádření (§ 314q odst. 4, odst. 5 TR).

¹⁰⁵ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 3. 2022, sp. zn. 1 To 23/2022.

¹⁰⁶ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 44.

Soud schvaluje dohodu o vině a trestu odsuzujícím rozsudkem, ve kterém uvede výrok o schválení dohody o vině a trestu a výrok o vině a výrok o trestu, příp. ochranném opatření. Soud tak schvaluje dohodu o vině a trestu v takové podobě, v jaké byla uzavřena mezi stranami. Co se týče nároků poškozeného, má soud několik možností, jak danou situaci vyřešit.

Je-li již v dohodě o vině a trestu stanovena povinnost obviněného nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu či vydat bezdůvodné obohacení, je tímto soud vázán, ale jen v případě, že poškozený s takovou dohodou souhlasil a připojil na ni svůj podpis. V této situaci soud přebírá výše uvedenou povinnost do svého rozsudku.

Jinou možností je, že obviněný sjednal dohodu o vině a trestu, jejíž součástí je i povinnost obviněného nahradit způsobenou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení, kterou však sjednal za poškozeného státní zástupce v takovém rozsahu, v jakém požadoval poškozený. I v tomto případě je soud vázán tímto rozsahem a převezme tuto povinnost do odsuzujícího rozsudku.

Je však možné, že obviněný sice sjednal dohodu o vině a trestu, avšak její součástí není povinnost nahradit poškozenému škodu, nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení. V takovém případě soud nemůže převzít povinnost, která se týká nároku poškozeného, protože žádná taková povinnost ve vztahu k poškozenému nebyla učiněna. Zde může soud postupovat dle § 314r odst. 4 TŘ a aplikovat ustanovení § 228 TŘ, tedy zahrnout do odsuzujícího rozsudku povinnost nahradit poškozenému náhradu škody, nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení na základě spolehlivě zjištěného skutkového stavu. Takovéto rozhodnutí je však učiněno nad rámec sjednaných povinností dohodnutých v dohodě o vině a trestu a pro obviněného může být takovéto přiznání nároku poškozenému překvapením.¹⁰⁷ V takovémto případě bude soud rozhodovat na základě spisového materiálu. Do úvahy přichází též možnost dle ustanovení § 229 TŘ, kdy soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních v případě, kdy nebyl vůbec nebo zcela přiznán jeho nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.

Poslední variantou je kombinace některé z výše uvedených možností, a to, že státní zástupce sjedná s obviněným dohodu o vině a trestu a rovněž je sjednána povinnost obviněného nahradit poškozenému škodu, nemajetkovou újmu nebo vydat

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3680.

bezdůvodné obohacení, avšak v menším rozsahu než poškozený, resp. státní zástupce navrhoval. Poškozený však s tímto rozsahem nemusí souhlasit a soud pak převezme do svého rozsudku sjednaný nárok poškozeného a ve zbytku bude postupovat dle § 228 TŘ, popř. § 229 TŘ.¹⁰⁸

Obviněný se může proti rozsudku, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, bránit odvoláním. Tento řádný opravný prostředek má však k dispozici pouze v případě, kdy rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení bylo soudem navrženo (§ 245 odst. 1 TŘ).¹⁰⁹ Také poškozený má možnost odvolání, a to v případě, že uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a to pro nesprávnost takového výroku, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, když tato dohoda byla soudem schválená v podobě, s níž poškozený souhlasil¹¹⁰ (§ 245 odst. 1 TŘ).

V situacích, kdy je schválena dohoda o vině a trestu, v níž ale nejsou řešeny nároky poškozeného, a soud i přesto rozhodne o rozsahu a způsobu náhrady škody, vyvstává otázka, zda je dána možnost obviněného bránit se proti takovému výroku týkajícímu se náhrady škody. Odpovědí na tuto otázku je, dle důvodové zprávy, že v případě, kdy nárok poškozeného není v dohodě o vině a trestu vůbec řešen, není výrok soudu o náhradě škody v souladu s touto dohodou, a je tedy možné podat opravný prostředek, kterým je odvolání.¹¹¹ Zde by bylo vhodné, aby došlo ze strany zákonodárce k jasnému a explicitně vyjádřenému právu obviněného bránit se odvoláním. V opačném výkladu by bylo možné spatřovat v tomto postupu porušení práva obviněného na spravedlivý proces.¹¹² Blíže k náhradě škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení v kapitole 13.

8.1.2 Odmítnutí návrhu

Soud však může rozhodnout o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady, zejména pak neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, ačkoliv jej mít měl, nebo z důvodů uvedených v § 314r

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 676.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ HRUŠÁKOVÁ, M., JIŘÍČEK, P. Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby. In: ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 42.

¹¹² Tamtéž.

odst. 2 TŘ, tedy je-li dohoda o vině a trestu nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody. V případě odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu musí být v usnesení označeny konkrétní vady nebo skutková zjištění, která byla důvodem odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (§ 314o TŘ). Blíže je tomuto tématu věnována podkapitola 8.2.1, ve které je též uvedena a blíže rozebraná judikatura.

8.1.3 Předběžné projednání návrhu

Třetí možností je nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Předběžné projednání je nařízeno předsedou senátu v situacích, kdy má za to, že daná věc by měla být projednána jiným soudem, věc by měla být postoupena jinému orgánu, anebo jsou-li dány okolnosti, které by mohly vést k zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání nebo schválení narovnání. Jsou-li dány některé z výše uvedených skutečností, soud rozhodne dle § 314p TŘ zejména tak, že předloží trestní věc nadřízenému soudu, který je věcně příslušný, postoupí věc jinému orgánu nebo trestní stíhání zastaví, přeruší či rozhodne o schválení narovnání.

Vantuch poukazuje na to, jaký skrytý nátlak může tento institut v sobě skrývat, když ani obhájce nemá mnohokrát snahu podat návrh na zastavení trestního stíhání a podlehne tak závěrům vyšetřování a státnímu zástupci, když i v těchto případech, kde následně dochází k zastavení trestního stíhání, uzavře stíhaná osoba dohodu o vině a trestu.¹¹³

8.2 Dohoda o vině a trestu po podání obžaloby

Od nabytí účinnosti zákona č. 333/2020 Sb., tedy od 1. 10. 2020, kterým se mimo jiné novelizoval TŘ, existuje možnost uzavírat dohodu o vině a trestu též po podání obžaloby.

Již spolu s doručením opisu obžaloby předseda senátu upozorní obžalovaného o možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu (§ 196 odst. 2 TŘ).

¹¹³ VANTUCH, Pavel: K účasti obhajoby při schvalování dohody o vině a trestu soudem. *Bulletin advokacie*, 2024 č. 9, s. 30.

Jeví-li se dohoda o vině a trestu jako vhodné řešení ukončení trestní věci, může být nařízeno předběžné projednání obžaloby. Soud v takových případech postupuje dle § 186 písm. g) TŘ. Výsledkem by mělo být zjištění stanovisek obviněného a státního zástupce.¹¹⁴ Nařízení předběžného projednání obžaloby může zejména nastávat za takových okolností, kdy strany již dříve dohodu o vině a trestu uzavřít chtěly, avšak z nějakého důvodu nedošlo ke konsensu stran.¹¹⁵ Za předpokladu, že obviněný nebo státní zástupce má zájem vyjednat podmínky obsahu dohody o vině a trestu, je ze strany soudu stanovena státnímu zástupci lhůta k tomu, aby došlo k uzavření dohody o vině a trestu, a následnému podání návrhu na schválení jejího obsahu. V případě, že nedojde k uzavření dohody o vině a trestu, soud nařídí hlavní líčení (§ 187 odst. 4 TŘ).

Po podání obžaloby se předseda senátu obžalovaného dotáže, zda hodlá uzavřít dohodu o vině a trestu, a to v takových případech, kdy se tento způsob skončení trestní věci jeví jako vhodný. Současně ho poučí o následcích s tím spojených (§ 206b odst. 1 TŘ). V případě vůle sjednat dohodu o vině a trestu předseda senátu přeruší hlavní líčení na nezbytnou dobu za účelem sjednání dohody o vině a trestu. Jinou možností je odročení hlavního líčení v případech, že je to s ohledem na okolnosti zapotřebí.¹¹⁶ Podstatné však je, že se dohoda o vině a trestu nesjednává během hlavního líčení.

Důležité je poznamenat, že není explicitně stanoven nejzazší okamžik, kdy je možno dohodu o vině a trestu uzavřít. Existují však výklady, že již není možné uzavřít dohodu o vině a trestu, pokud bylo zahájeno dokazování, a to například z důvodu systematického zařazení úpravy dohody o vině a trestu do stádia řízení před zahájením dokazování. Tento názor zaujímá i NS, když poukazuje právě na systematický výklad zákona.¹¹⁷ V poměrně známé trestní kauze ze severu Čech nebyla dohoda o vině a trestu schválena a předseda senátu mimo jiné následně sdělil, že dohoda o vině a trestu má své místo na začátku trestního řízení, aby nebylo prováděno složité dokazování. Tímto tak zcela jasně potvrdil, že aplikoval

¹¹⁴ VANTUCH, Pavel: K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021 č. 4, s. 25.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ VANTUCH, Pavel: K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021 č. 4, s. 27.

¹¹⁷ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

systematický výklad zákona.¹¹⁸ Současně však NS umožnil aplikaci institutu „prohlášení viny“ v odvolacím řízení.¹¹⁹ K tomuto je však nutné poznamenat, že v tomto případě se jednalo o situaci, kdy během probíhajícího trestního řízení nabyla účinnosti novela č. 333/2020 Sb., která zásadním způsobem měnila úpravu týkající se dohody o vině a trestu a prohlášení viny, a tak soud připustil právě možnost prohlásit vinu v rámci řízení před odvolacím soudem.¹²⁰ Za současné situace se tak domnívám, že již není možné, aby byla připuštěna možnost prohlásit vinu v odvolacím řízení, když v projednávané věci se jednalo o anomální situaci s řešením ad hoc.

Pro úplnost je zapotřebí též zmínit závěry usnesení NS ve věci pod sp. zn. 5 Tdo 329/2022, kde se NS neztotožnil s závěry NS ve věci pod sp. zn. 8 Tdo 258/2021, kterým bylo připuštěno, aby prohlášení viny bylo umožněno i v odvolacím řízení, když tato možnost jde, podle pátého senátu NS, zcela proti smyslu zavedení tohoto institutu.¹²¹ NSZ však z důvodu absence bližší judikatury zaujímá k tomuto rozhodnutí zdrženlivý postoj a ve své metodice se vyjádřil toliko v tom směru, že se domnívá, že není možné uzavírat dohodu o vině a trestu v řízení před odvolacím soudem.¹²²

Z výše uvedeného je evidentní, že není postaveno na jisto, který okamžik je tím nejzazším pro uzavření dohody o vině a trestu. Dost možná ale jen zákonodárce nechtěl určit tento okamžik právě proto, že pro vyřešení některých trestních věcí je účelné sjednat dohodu o vině a trestu na konci řízení před soudem prvního stupně, resp. v řízení před odvolacím soudem. Například Ščerba je toho názoru, že státní zástupci a soudci mají sami mít možnost zhodnotit, zda se jeví účelným dohodu o vině a trestu uzavřít i v pozdějších fázích trestního řízení, když sice souhlasí s názorem, že dohoda o vině a trestu by měla být primárně uzavírána v přípravném řízení, ale nemusí dojít ke sjednání dohody o vině a trestu hned, a to právě s ohledem na okolnosti jednotlivých případů.¹²³

Osobně se ztotožňuji se systematickým výkladem zákona a mám tak za to, že dohoda o vině a trestu lze uzavřít toliko do zahájení dokazování. De lege ferenda bych

¹¹⁸ FREIWILLIGOVÁ, Blanka. *Soud neschválil Metrostavu dohodu o vině a trestu v kauze, kde je obžalován i liberecký hejtman Půta*. [online]. Novinky.cz, 9. 10. 2024 [cit. 10. října 2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-soud-neschvalil-metrostavu-dohodu-o-vine-a-trestu-v-kauze-kde-je-obzalovan-i-liberecky-hejtman-puta-40492316>.

¹¹⁹ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

¹²⁰ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

¹²¹ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. 5 Tdo 329/2022.

¹²² Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022.

¹²³ ŠČERBA, F. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, č. 3, s. 128.

však důsledně trval na tom, aby bylo upraveno zákonné znění § 39 TZ týkající se druhu a výše ukládaného trestu, a to z důvodů níže uvedených.

Za situace, kdy byla uzavřena dohoda o vině a trestu v pozdější fázi trestního řízení, bych navrhoval, aby bylo toto ustanovení rozšířeno o odstavec, který by stanovoval, že soud při ukládání druhu a výměry trestu přihlédne k tomu, v jaké fázi trestního řízení byla dohoda o vině a trestu uzavřena. Jsem přesvědčen o tom, že by měla být jasně vymezena možnost přihlížet, zda včasné uzavření dohody o vině a trestu naplňuje jeho účel v plném rozsahu, když je dohoda o vině a trestu uzavřena v raném stádiu trestního řízení, anebo je dohoda o vině a trestu uzavřena až po provedeném, mnohdy zdlouhavém, dokazování. Provedenou novelizací by, dle mého názoru, došlo k předcházení situacím, kdy stíhaná osoba podlehne množství důkazů v jeho neprospěch a rozhodne se pro uzavření dohody o vině a trestu, a to toliko z důvodu snahy minimalizovat výši jeho trestu a dohodnutý trest by byl totožný s tím trestem, který by byl součástí dohody o vině a trestu, když by ji uzavřel před zahájením dokazování.

V současné právní úpravě tato možnost bohužel absentuje, byť v Metodice NSZ pod sp. zn. 1 SL 111/2022 je o této problematice částečně hovořeno. S ohledem na výše uvedené se domnívám, že zákonodárce by měl přistoupit minimálně k novelizaci § 39 TZ, a to z důvodu naplňování hlavního účelu tohoto institutu, kterým je rychlost řízení a umožnění především soudům a státním zástupcům, aby se v ušetřeném čase věnovali náročným kauzám, které nebylo možné skončit alternativním způsobem. Nadto se domnívám, že institut dohody o vině a trestu míří rovněž na sebereflexi obžalovaného, a nemyslím si, že za situace, kdy dokazování v hlavním líčení nasvědčuje tomu, jak bude rozhodnuto, by to byla právě sebereflexe, která by byla hnacím motorem obviněného, proč onu dohodu o vině a trestu sjednává, a mohlo by se tak z jeho strany jednat o čistý kalkul.

Mám totiž za to, že institut dohody o vině a trestu sice přináší mnoho výhod, a jsem jeho velkým zastáncem, nicméně nesouzním s názorem, že by dohodu o vině a trestu mělo být možné uzavřít kdykoliv se to jeví, zejména pro obžalovaného, vhodným, a ten zkouší využít především pod tíhou důkazů, provedených během hlavního líčení, alternativní způsob skončení trestní věci, a to jako prostředek ultima ratio s tím, že stejně bude se státním zástupcem uzavřena dohoda o vině a trestu, jejímž obsahem by byl stejný trest, jako kdyby uzavřel dohodu o vině a trestu dříve. Tento názor zastávám i přesto, že jsem si vědom toho, že v určitých situacích by

uzavření dohody o vině a trestu bylo účelné i v pozdějších fázích trestního řízení, i když tyto případy budou spíše ojedinělé. Současně bych nedoporučoval, aby byl nejzazší okamžik pro uzavření dohody o vině a trestu stanovován například tak, že bude dohoda o vině a trestu uzavřena nejpozději při prvním hlavním líčení, protože se může stát, že hlavní líčení bude odročeno hned na jeho počátku, aniž by se trestní řízení posunulo dále, čímž by hned byla zkrácena doba, kdy je možno dohodu o vině a trestu uzavřít.

K tomu podotýkám, že institut dohody o vině a trestu má mít benefity nejenom pro obžalovaného, ale také pro státního zástupce či soud. Nebylo by účelné, kdyby obžalovaný, který po celou dobu nespolupracoval, sdělil vůli uzavřít dohodu o vině a trestu až v momentě, kdy bylo skončeno dokazování, a obžalovanému by tak bylo jasné, že bude odsouzen. Dohodu o vině a trestu by tak chtěl uzavřít výlučně z důvodu uložení nižšího trestu, resp. totožného trestu, který by sjednal, v dřívějších fázích trestního řízení ve stejné výši. Nutno podotknout, že časový úsek například od zahájení trestního stíhání až po zahájení dokazování v rámci hlavního líčení je mnohdy značně dlouhý.

Obdobná situace by mohla nastat u odvolacího řízení. Domnívám se, že není vhodné, aby existovala možnost uzavřít dohodu o vině a trestu v odvolacím řízení, neboť z takové možnosti by převážně těžil jen obžalovaný. Tento způsob skončení trestní věci nepovažuji za proporcionální vzhledem k dalším účastníkům řízení. Nadto byla dohoda o vině a trestu zakotvena původně jako možnost ukončit trestní věc v přípravném řízení. Následovalo rozšíření o možnost uzavřít dohodu o vině a trestu po podání obžaloby a nemám za to, že by bylo účelné, minimálně prozatím, aby byl tento okamžik prodlužován až do pozdějších fází řízení před odvolacím soudem. Jsem přesvědčen, že vše má svůj vývoj a praxe nejlépe poukáže, kde má tento institut úskalí, a jistě se v budoucnu dočkáme ze strany zákonodárce k úpravám stejně tak, jako tomu bylo skoro po 9 letech od začlenění institutu dohody o vině a trestu do právního řádu. Ostatně ani návrh nového trestního řádu nepočítá s úpravou nejzazšího okamžiku pro uzavření dohody o vině a trestu.

8.2.1 Rozdíly v možnosti podat stížnost proti usnesení o neschválení dohody o vině a trestu

Za předpokladu, že dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, pokračuje se v hlavním líčení. Státní zástupce přednese obsah sjednané dohody o vině a trestu a navrhne její schválení. V případě, že nedošlo k dohodě ohledně náhrady škody, musí na to soud upozornit (§ 206b odst. 3 TŘ). V takových případech, kdy nedojde k uzavření dohody o vině a trestu, anebo soud dohodu o vině a trestu neschválí, pokračuje se v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby (§ 206b odst. 4 TŘ). Zde již nemá obžalovaný možnost podat stížnost proti usnesení, kterým nebyla dohoda o vině a trestu schválena. Rozdíl tkví v časovém úseku, ve kterém byla dohoda o vině a trestu uzavřena, tedy zda v průběhu přípravného řízení, anebo až po podání obžaloby. Důvody, proč je zapotřebí rozlišovat, ve které fázi řízení byla dohoda o vině a trestu uzavřena, blíže dokládá Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp. zn. 4 To 33/2021, a Usnesení NS ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022, ze kterých vyplývají rozdílné možnosti podání opravného prostředku, když v případě, kdy je dohoda o vině a trestu uzavřena v průběhu přípravného řízení, má obviněný možnost podat opravný prostředek, kterým je stížnost, zatímco v případě, kdy došlo k uzavření dohody o vině a trestu až po přednesení obžaloby, takovou možnost právní úprava nenabízí.¹²⁴ Důvody, proč jsou činěny rozdíly v časovém úseku uzavření dohody o vině a trestu, budou rozebrány níže.

Napadeným usnesením Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 29 T 15/2019, soud neschválil dohodu o vině a trestu uzavřenou mezi státním zástupcem a obžalovaným Ing. Radimem ŠXXXXX.¹²⁵

Proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o neschválení dohody o vině a trestu ve výše zmíněné trestní věci, podal obžalovaný stížnost. Stěžovatel namítal nesprávnost postupu soudu prvního stupně, když před rozhodnutím o schválení či neschválení dohody o vině a trestu soud vyzval k vyjádření ohledně zmíněné dohody, kterou obžalovaný uzavřel po přednesení obžaloby, i ostatní spoluobžalované, resp. jejich právní zástupce. Dále stěžovatel nesouhlasil s důvody, proč dohoda o vině a trestu nebyla schválena, a navrhl, aby napadené usnesení bylo zrušeno a aby vrchní

¹²⁴ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

¹²⁵ Krajský soud: usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 29 T 15/2019.

soud rozhodl o schválení dohody o vině a trestu, popřípadě aby byla věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání.

Věc byla spolu se stížností obžalovaného předložena Vrchnímu soudu v Olomouci. „*Vrchní soud dospěl k závěru, že proti napadenému usnesení, které bylo vyhlášeno Krajským osudem v Ostravě - pobočkou v Olomouci v rámci hlavního líčení, tedy až ve stádiu řízení před soudem, zákon možnost opravného prostředku nepřipouští. Proto byla stížnost obžalovaného zamítnuta, když stížnost nebyla přípustná. Z těchto důvodů nemohl stížnostní soud napadené usnesení meritorně přezkoumávat.*“¹²⁶

Vzhledem k tomu, že ke dni rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci chyběla judikatura či komentářová literatura a důvodová zpráva vztahující se k novelizovanému trestnímu řádu neuváděla bližší podrobnosti, jak řešit nejasné zákonné znění, považoval Vrchní soud v Olomouci za vhodné vysvětlit důvody, které vedly k zamítnutí stížnosti.

V této projednávané trestní věci nalézací soud postupoval ve smyslu ustanovení § 206b odst. 4 TŘ, z něhož vyplývá, že „pokud ke sjednání dohody o vině a trestu nedošlo, nebo soud dohodu o vině a trestu neschválí, pokračuje se v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby“. Toto ustanovení tedy nedává možnost podat opravný prostředek v takovém případě, kdy soud po přednesení obžaloby danou dohodu o vině a trestu neschválí. Soud přistoupil k výkladu právní normy a dané ustanovení posuzoval také v návaznosti na ustanovení související s podpůrnou aplikací odborných článků.¹²⁷

„*Ustanovení § 206b odst. 4 TŘ skutečně nelze vnímat odděleně, bez vztahových vazeb zejména na ustanovení § 206b odst. 3 TŘ. Ze znění ustanovení § 206b odst. 3 TŘ vyplývá, „že po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu se v hlavním líčení postupuje přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r TŘ*“.

Citovaný paragraf již tedy obsahuje přímý odkaz na ustanovení, podle kterých je postupováno v případě schvalování dohody o vině a trestu v přípravném řízení. Podle stížnostního soudu je však nutnost vyhodnocení zákonného požadavku „přiměřenosti“ za použití ustanovení § 314q odst. 3 až odst. 5 a § 314r TŘ, která upravují dohodovací řízení, avšak za zcela odlišných podmínek než v řízení před soudem.“¹²⁸

¹²⁶ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp.zn. 4 To 33/2021.

¹²⁷ Srov. KOCINA, Jan. Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, č.11, s. 18.

¹²⁸ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp.zn. 4 To 33/2021.

Nutné je přiměřeně aplikovat § 314r odst. 2 TŘ, když v první větě tohoto zákonného ustanovení jsou taxativně vymezeny důvody, pro které soud dohodu o vině a trestu neschválí. Toto ustanovení se týká úpravy schvalování dohod o vině a trestu uzavřené v rámci přípravného řízení a následného vrácení usnesením do přípravného řízení v případě, že dohoda o vině a trestu není schválena. V takovéto situaci, tedy ne v případě, kdy návrh na schválení dohody o vině a trestu byl podán až po přednesení obžaloby, se připouští opravný prostředek, kterým je stížnost, jež má odkladný účinek. Ustanovení § 314r odst. 2 věty druhé a věty třetí TŘ tedy dle názoru Vrchního soudu v Olomouci nelze aplikovat v rámci rozhodování o návrhu na schválení dohody o vině a trestu ve stádiu řízení před soudem, tedy po přednesení obžaloby.

V případě, že by stížnosti v tomto případě byla přiznána přípustnost, stížnostní soud by teoreticky mohl sám schválit dohodu o vině a trestu, a to i proti stanovisku soudu prvního stupně, popřípadě věc vrátit soudu prvního stupně zpět s vyjádřením názoru stížnostního soudu. Takovýto postup by podle Vrchního soudu v Olomouci byl zasahováním nadřízeného soudu do dohodovacího řízení.

Z výše uvedeného plyne, že z důvodu nedostatečné právní úpravy dochází k nejasnostem, a proto bylo zapotřebí tyto doposud neřešené problémy vyjasnit. Výše zmíněné usnesení bylo považováno za poměrně průlomové s ohledem na aplikaci opravných prostředků obžalovaným, který tímto nemá jinou možnost se bránit proti neschválení dohody o vině a trestu, a to jen proto, že neuzavřel dohodu již v přípravném řízení, tj. před přednesením obžaloby.

V předmětné věci byla následně ministrem spravedlnosti podána stížnost pro porušení zákona, ve které bylo namítáno zejména nerovné postavení stíhané osoby, a to jen podle toho, v jakém stádiu byla uzavřena dohoda o vině a trestu, a toto kritérium mělo být rozhodující pro možnost podat stížnost proti rozhodnutí, jímž nebyla předmětná dohoda o vině a trestu schválena. Závěry obsažené ve výše uvedeném usnesení Vrchního soudu v Olomouci tak byly řešeny též NS, který se právě možným porušením zákona zabýval. NS se ztotožnil s názorem Vrchního soudu v Olomouci, a to především s ohledem na skutečnost, že § 314r odst. 2 TŘ směřuje toliko na situace, kdy se neschválením dohody o vině a trestu věc vrací do přípravného řízení, a nikoliv na situace, kdy již byla podána obžaloba a probíhá hlavní líčení. V případě, kdy je tedy dohoda o vině a trestu sjednána ve stádiu řízení před soudem, bude aplikován § 206b odst. 4 TŘ, který je *lex specialis* k § 314r odst. 2 TŘ, a bude tak v řízení pokračováno na podkladě původní obžaloby. Nadto NS připomíná, že je na zákonodárci, zda de

lege ferenda upraví možnost podat stížnost i za situace, kdy dohoda o vině a trestu, jež byla sjednána až ve stádiu před soudem, nebude schválena, současně je NS toho názoru, že by přezkum onoho nevyhovujícího rozhodnutí, kterým nebyla dohoda o vině a trestu schválena, byl v rozporu se zásadou rychlosti řízení, když by takto docházelo k průtahům ještě za doby trvání hlavního líčení, resp. před rozhodnutím nalézacího soudu.¹²⁹ Nadto není na místě uvažovat ani o analogii ve prospěch obžalovaného, jak zaznívalo ze strany ministra spravedlnosti v jeho stížnosti, neboť zde je dán účel, proč zákonodárce tuto možnost obžalovanému nedal, a nejedná se tak o mezeru v zákoně.¹³⁰

S názorem NS, potažmo Vrchního soudu v Olomouci nezastávám stejný názor, neboť samotná absence přesné právní úpravy nemůže bránit obviněnému hájit své zájmy, když proti neschválení dohody o vině a trestu je možno podat stížnost. Respektive si nejprve musíme ujasnit, v jaké formě soud rozhoduje, zda je to ve formě usnesení, či opatřením. Ustanovení § 141 TŘ umožňuje podat proti usnesení stížnost, ale jen tam, kde to zákon výslovně připouští.

Mám za to, že v tomto případě soud rozhoduje ve formě usnesení, a tedy že je možnost podat stížnost, nicméně ve výše uvedené trestní věci je právě problém v tom, zda je přípustná stížnost též za situace, kdy je dohoda o vině a trestu uzavřena po přednesení obžaloby. Dle mého názoru došlo k rozšíření možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu po přednesení obžaloby, aniž by zákonodárce náležitě zkontroloval dosavadní právní úpravu a nepomyslel na možný důsledek tohoto nepřesného zákonného znění. Při této kontrole by zjistil nesrovnalost týkající se výše zmíněného problému, a přesně by tak vymezil možnost či nemožnost podat stížnost.

Zásadně nesouhlasím s argumentem Vrchního soudu v Olomouci, ve kterém je tvrzeno, že není přípustné, aby právě vyšší soudní instance mohla zasahovat do dohodovacího řízení či zavázat soud nižší instance, aby dohodu o vině a trestu s obviněným uzavřel. Tuto ingerenci považuje vrchní soud za výrazný zásah nadřízeného soudu do rozhodovací činnosti soudu nižší instance. Dle mého názoru je to ale právě vyšší instance, která se personálně skládá ze zkušenějších soudců, kteří rozhodují o opravných prostředcích a o nich i meritorně rozhodují, tudíž fakticky ovlivňují podobu konečných výroků. Rozhodnutí může mj. zrušit a věc vrátit soudu

¹²⁹ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

¹³⁰ FENYK, J. – CÍSAŘOVÁ, D. – GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 44.

prvního stupně, a právě ten je vázán právním názorem soudu vyšší instance, který o opravném prostředku rozhodoval. S ohledem na tuto skutečnost nevidím důvod, proč by měl být onen zásah nadřízeného soudu zásadním problémem.

Co se týká argumentu NS ohledně neúčelnosti podání stížnosti, což by dle NS mohlo být ze strany obžalovaného pouhým účelovým krokem ke zdržení celého procesu, pak sice chápu, že by k takovýmto situacím mohlo docházet, na druhou stranu dohoda o vině a trestu nemusí být nutně schválena z důvodu nenaplnění zákonných podmínek, a stížnostní soud by tak došel s největší pravděpodobností ke stejnému výsledku, jako tomu bylo u soudu první instance. Tudíž k možnému zdržení by sice dojít mohlo, ale s ohledem na standardní délku trestního řízení v tom nevidím zásadní problém, i když je obecně známo, že smyslem institutu dohody o vině a trestu je zejména zrychlit trestní řízení a odlehčit práci orgánům činným v trestním řízení. Po provedení testu proporcionality však za mě převažuje ochrana před účelovým rozhodnutím soudu, kterým nebyla schválena dohoda o vině a trestu.

Mám zkrátka za to, že ani argument NS o tom, že je čistě na zákonodárci, zda onu stížnost připustí a ukotví ji do právního řádu, či nikoliv neobstojí, protože a contrario se můžeme na daný problém dívat, že za situace, kdy by zákonodárce nechtěl, aby bylo možné podat stížnost proti rozhodnutí, kterým nebyla schválena dohoda o vině a trestu sjednána za stádia řízení před soudem, mohl by toto explicitně stanovit. Právě v tomto případě se domnívám, že jde o mezeru v zákoně, a zákonodárce tak neměl na mysli nepřípustnost podat stížnost v situaci, kdy je dohoda o vině a trestu uzavřena až ve stádiu řízení před soudem.

Dle mého názoru tedy není dán důvod pro nemožnost obžalovaného podat stížnost proti usnesení, kterým nebyla schválena dohoda o vině a trestu poté, co byla přednesena obžaloba. Argumentem, proč by neměla být připuštěna stížnost v tomto stádiu trestního řízení by mohla být jeho neúčelnost, když by bylo hlavní líčení roztříštěno a byl tak zpomalován proces trestního řízení. Na druhou stranu nevidím logický důvod, proč by neměla být připuštěna možnost podat stížnost i za této situace, když za předpokladu, že je dohoda o vině a trestu neschválena dříve, je možno se proti tomuto usnesení bránit stížností.

Domnívám se, že i v tomto případě byl zákonodárce benevolentní a ponechal řešení těchto situací na soudní praxi, která tak musí aplikovat výklad právní normy a zbytečně je tak zahlcována justice na úkor řešení trestní agendy, když právě předvídatelnost práva by měla být stěžejním pilířem justice jako takové. De lege

ferenda by tak dle mého názoru mělo dojít k modifikaci zákonného znění § 314r odst. 2 TR a naformulovat zákonné ustanovení tak, aby při jeho výkladu nevznikaly pochybnosti o smyslu a účelu takového ustanovení, a to i za situace, když je již na základě usnesení NS postavena tato možnost, resp. nemožnost podat stížnost vyřešena. Mám však za to, že by ale de lege ferenda měla být připuštěna možnost podat stížnost proti usnesení, kterým nebyla schválena dohoda o vině a trestu, a to i za situace, když se tak stane po přednesení obžaloby.

9 Rozhodnutí o odmítnutí návrhu

V případě, kdy navrhovaná dohoda o vině a trestu vykazuje vady uvedené v ustanovení § 314r odst. 2 TŘ, vrátí ji soud do přípravného řízení. Nic pochopitelně nebrání tomu, že dojde k uzavření dohody o vině a trestu v novém znění.¹³¹ Je na místě však postupovat i podle odst. 3 výše zmíněného ustanovení, kdy soud může namísto vrácení věci do přípravného řízení oznámit své výhrady a strany dohody o vině a trestu mohou navrhnout jiné, nové znění dohody o vině a trestu. V případě, že není možné sjednání nového znění ihned, soud odročí veřejné zasedání za účelem nového sjednání dohody o vině a trestu. Pokud však nebude soudu předloženo ve stanovené lhůtě znění nové dohody, nakonec stejně dojde k vrácení věci do přípravného řízení. Je však možné, že strany již novou dohodu uzavřít nechtějí, a tak daná trestní věc nebude řešena formou dohody o vině a trestu. Se skutečností, že se věc vrací do přípravného řízení, se pojí určité důsledky, které jsou uvedeny v ustanovení § 314s TŘ. Zejména to, že se v dalším řízení nepřihlíží k tomu, že obviněný sjednal dohodu o vině a trestu, včetně prohlášení viny. V opačném případě by tyto skutečnosti mohly být použity jako důkaz usvědčující vinu obviněného a tento způsob by byl zcela proti zásadě trestního práva, (nemo tenetur se ipsum accusare). Vantuch upozorňuje, aby bylo důsledně dodržována terminologie zákona, když v případě nepřesné formulace v protokolu sepsovaném po jednání o dohodě o vině a trestu by mohlo prohlášení obviněného být přeformulováno jako prohlášení viny, které však stíhaná osoba nechtěla učinit.¹³²

S takovým prohlášením však nelze zaměňovat doznání obviněného ke skutkovým okolnostem, k nimž vypovídal po řádném zákonném poučení jako obviněný do protokolu o výslechu obviněného, takové doznání by jako důkaz později v hlavním líčení použitelné bylo.¹³³

Podle ustanovení § 314r odst. 2 TŘ může soud dohodu o vině a trestu neschválit ve čtyřech případech:

¹³¹ VANTUCH, Pavel: K účasti obhajoby při schvalování dohody o vině a trestu soudem. *Bulletin advokacie*, 2024 č. 9, s. 30.

¹³² VANTUCH, Pavel: K účasti obhajoby při schvalování dohody o vině a trestu soudem. *Bulletin advokacie*, 2024 č. 9, s. 32.

¹³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3693.

- dohoda je nesprávná či nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem,
- dohoda o vině a trestu je nesprávná či nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření,
- dohoda o vině a trestu je nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení,
- došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu.

První důvod pro neschválení dohody o vině a trestu je možno považovat za nejdůležitější zejména s ohledem na základní zásady trestního práva. „*Jedině důsledné a spravedlivé uplatňování tohoto důvodu by mělo být hlavní obranou proti námitce, která směřuje proti institutu dohody o vině a trestu jako takovému, totiž že jde o určité kupčení se spravedlností.*“¹³⁴ Je velice důležité, aby byl skutkový stav náležitě objasněn tak, aby nebyly důvodné pochybnosti o jeho správnosti. Institut dohody o vině a trestu do jisté míry prolamuje zásadu materiální pravdy, ale i přesto je zapotřebí, aby skutkový stav byl zjištěn dostatečným způsobem tak, aby nebyly důvodné pochybnosti o tomto skutku, neboť schválení dohody o vině a trestu má podobu odsuzujícího rozsudku. Za předpokladu, že jsou z obsahu spisu patrné pochybnosti, a to zejména odporujícími si důkazy, bude zapotřebí tento rozpor jasně odstranit. V opačném případě by nemělo k uzavření dohody o vině a trestu vůbec dojít a státní zástupce by měl podat obžalobu.¹³⁵ Je tedy zapotřebí, aby v souladu se zásadou materiální pravdy orgány činné v trestním řízení nepolevily při nalézání veškerých možných důkazů o tom, jak se určitý skutek stal, jelikož není možné, aby soud, který rozhoduje o vině a trestu, rozhodl věc toliko na základě tvrzení obžalovaného, nebo vycházel ze strohého popisu skutku, který není opřen o relevantní důkazy.¹³⁶

Má-li být totiž dohoda o vině a trestu uzavřena odůvodněně, musí být její obsah podpořen provedenými skutkovými zjištěními. Strany se totiž musí dohodnout o „něčem“, není přece přípustné, aby se dohadovaly o „neprokázaném, tedy o ničem“.¹³⁷

¹³⁴ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 45.

¹³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2272.

¹³⁶ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn., III. ÚS 236/23.

¹³⁷ RŮŽIČKA, M. ŠABATA, K.: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*, 2009, č. 6, s. 9.

U druhého důvodu půjde zejména o případy, kdy byl uložen trest, který vůbec nelze sjednat, či byl vyměřen v takové sazbě, která je mimo rámec zákona.¹³⁸ Důvodem neschválení může být též situace, kdy trest byl uložen v zákonném rozhraní, ale není přiměřený s ohledem na konkrétní případ.¹³⁹

Ke třetímu případu odmítnutí schválení dohody o vině a trestu může dojít například tehdy, když předmětná dohoda o vině a trestu vůbec neobsahuje povinnost obviněného nahradit vzniklou škodu, nemajetkovou újmu či vydat bezdůvodné obohacení. Dalším důvodem by mohla být situace, kdy byl zcela opomenut poškozený a jeho nárok, resp. poškozený nebyl vůbec poučen o skutečnosti, že musí svůj nárok vznést nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu. Je však možné, aby soud přiznal nárok poškozenému i přesto, že se poškozený účastnil sjednávání dohody o vině a trestu, avšak jeho nárok nebyl do této dohody zahrnut. Soud v tomto případě postupuje dle § 314r odst. 4 TR.¹⁴⁰ Blíže k náhradě škody ve vztahu k dohodě o vině a trestu v kapitole 13.

Posledním, čtvrtým důvodem k neschválení dohody o vině a trestu může být situace, kdy obviněný neuzavřel dohodu z vlastní vůle či ji uzavřel pod nátlakem. Je tedy úlohou soudu, aby získal vyjádření obviněného k projednávané dohodě o vině a trestu a zjistil jeho postoj k ní.¹⁴¹ Obviněný však může od sjednané dohody o vině a trestu odstoupit, a to až do okamžiku, než se nalézací soud odebere k závěrečné poradě.¹⁴²

Z výše uvedeného plyne, že jen soud je arbitrem při rozhodování, zda předmětná dohoda o vině a trestu bude schválena a zda tedy vykazuje všechny podstatné náležitosti, jak jí ukládá zákon, a zda celý postup netrpí vadami, pro které by dohoda o vině a trestu nemohla být schválena. Jen soud může rozhodovat o vině a trestu. Právě při vyřizování trestní věci institutem dohody o vině a trestu, kdy trest i vina je v rukou stran řízení, je zapotřebí tyto dohody o vině a trestu důsledně kontrolovat soudy, aby byly naplňovány požadavky stanovené v právních předpisech ústavní síly.

¹³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3682.

¹³⁹ Srov. *Zprostředkovatel vraždy Kuciaka uzavřel novou dohodu, odsedí si 15 let*. Aktuálně.cz, 30.12.2019. Dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nedostatecny-trest-soudu-se-nelibidohoda-kterou-uzavrel-pro/r~61ffe0e82ae611ea9d020cc47ab5f122/>.

¹⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3683.

¹⁴¹ ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 54.

¹⁴² Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 4.2.2020, sp.zn. I. ÚS 1860/19 - bod 11-12.

10 Dohoda o vině a trestu ve skupinových trestních věcech

Ideální a nejméně problematická by se mohla v praxi jevit situace, kdy v trestním řízení figuruje jedna stíhaná osoba, která má zájem sjednat se státním zástupce dohodu o vině a trestu. V případě plurality obviněných je tomu však obecně vzato jinak, a právně v těchto typech řízení se v praxi objevují problémy, když obvinění mohou být v různém postavení k trestnému činu, a to s ohledem na trestnou součinnost k trestnému činu, který jim je kladen za vinu. Státní zástupce musí vždy zhodnotit procesní situaci a zvolit postup, který bude nejlepší pro naplnění všech zásad trestního práva. Primárně musí vyhodnotit, zda vůbec s obviněným zahájí dohodovací řízení, či trestní věc povede „klasikou“ cestou ve formě podání obžaloby. Pro účely této podkapitoly odhlížím od jiných způsobů skončení trestního řízení.

Podle statistik je totiž institut dohody o vině a trestu nejvíce aplikován na úrovni krajského státního zastupitelství. Naopak na okresní úrovni není dohoda o vině a trestu užívaná tak často, jak původně zákonodárce zamýšlel. Tuto skutečnost můžeme vysvětlit zejména existencí jiných typů odklonů, které se aplikují při vyřizování trestní agendy na úrovni okresního soudu, a též do jisté míry závažnosti páchané trestné činnosti, a to zejména proto, že právě na krajské úrovni jsou řešeny trestní věci s vyšší trestní sazbou, a to z důvodu vyšší společenské škodlivosti, kdy jsou trestné činy mimo jiné páchany vícero osobami.¹⁴³

Problematické jsou v zásadě situace, kdy v rámci skupinové trestní věci mají jen někteří obvinění v úmyslu sjednat dohodu o vině a trestu, zatímco zbývající část obviněných nikoliv. Je však na státním zástupci, aby vyhodnotil procesní situaci *ad hoc* ke každému případu a zvolil ten nejefektivnější postup dalšího směřování trestní věci tak, aby byl co nejvíce naplněn účel trestního řízení. Především mám na mysli snahu některého ze spoluobviněných spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení.

Je na místě, aby s obviněným byly ze strany státního zástupce probrány možné varianty, jakým způsobem může být v trestní věci nadále postupováno a jaké dopady to na obviněného může mít. NSZ doporučuje, aby možné způsoby řešení trestní věci byly probrány na neformální schůzce, neboť není vhodné, aby policejní orgán byl jakýmsi prostředníkem mezi subjekty případné dohody o vině a trestu.¹⁴⁴

¹⁴³ Statistické údaje poskytnuty NSZ a všemi okresními a krajskými soudy v České republice na základě osobní žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb.

¹⁴⁴ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022. s 16-18.

Za předpokladu, že dojde ze strany jednoho, popřípadě více spoluobviněných k iniciaci sjednání dohody o vině a trestu, musí státní zástupce vyhodnotit, zda vůči všem spoluobviněným povede jedno společné řízení, popřípadě vyloučí jeho/jejich stíhání k samostatnému řízení podle ustanovení § 23 odst. 1 TŘ. Rozhodnutí o vyloučení věci k samostatnému řízení je procesním usnesením, vůči němuž není stížnost přípustná. Za předpokladu, že dojde k vyloučení k samostatnému řízení, bude se toto řízení vést pod novou spisovou značkou, a tedy se zcela novým spisem. K samotnému vyloučení však musí být zákonný důvod, kterým nejčastěji bude právě zájem na rychlém skončení trestního řízení ke konkrétní osobě. V tomto řízení pak ve většině případů dojde k uzavření a schválení dohody o vině a trestu. V případě, že bude postupováno tak, že dojde k vyloučení věci k samostatnému řízení je nezbytné zajistit důkazy právě pro „standardní“ řízení, které se povede s ostatními spoluobviněnými.

Jedním ze způsobu zajištění důkazů je vyloučení konkrétní osoby k samostatnému řízení, a to ještě v přípravném řízení. Daná osoba by měla být k původní trestní věci vyslechnuta jako svědek, a až následně by mělo dojít ke sjednání dohody o vině a trestu, v proti ní vedené trestní věci. Následně takto uzavřenou dohodu o vině a trestu předložit spolu s návrhem na schválení dohody o vině a trestu příslušnému soudu. Tuto variantu shledává NSZ za nejefektivnější.¹⁴⁵ V praxi však bude s největší pravděpodobností častější varianta, když dojde k podání obžaloby na všechny stíhané osoby a obžalovaná osoba bude vyslechnuta k dané trestí věci, a též k účastenství dalších osob na ni se podílejících. Tato osoba pak následně může iniciovat sjednání dohody o vině a trestu. Alternativně může dojít k doručení návrhu na schválení dohody o vině a trestu a samotná dohoda o vině a trestu příslušnému soudu, který bude danou věc rozhodovat, a to ještě před zahájením hlavního líčení. Další z možností je, že spolu s obžalobou k ostatním spoluobžalovaným dojde k doručení návrhu a samotné sjednané dohody o vině a trestu soudu, jež bude danou trestní věc rozhodovat. Tedy bez toho, aniž by došlo k vyloučení schválení dohody o vině a trestu k samostatnému řízení. Tento postup je v souladu se zásadami trestního práva a je konformní ve vztahu k právu na spravedlivý proces.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022. s. 18.

¹⁴⁶ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 3. 2022, sp. zn. 1 To 23/2022.

Vrchní soud v Praze však preferuje vyloučení osoby, jež dohodu o vině a trestu uzavřela k samostatnému řízení, i když poznamenává, že sama o sobě skutečnost, že nedošlo k vyloučení osoby k samostatnému řízení nezakládá nezákonnost, či nesprávnost takového rozhodnutí.¹⁴⁷ Pokud se týká obavy použitelnosti výslechu obžalovaného, který byl proveden v rámci hlavního líčení před vyloučením jeho věci k samostatnému řízení, pak Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku uvádí, že tato skutečnost sama o sobě neznamena, že by zjištění v rámci výslechu byly nepoužitelné. Nad to vrchní soud dodává, že není ani zapotřebí, aby osoba, jejíž věc byla vyloučena k samostatnému řízení, byla následně v původním řízení vyslechnuta jako svědek.¹⁴⁸ V kontextu s případným vyloučením věci do samostatného řízení se mohou objevit otázky týkající se věcné a místní příslušnosti tohoto samostatného řízení. Podle ustanovení § 23 odst. 2 TŘ se však příslušnost nemění, nicméně není vyloučeno, aby byla věc postoupena k jinému soudu. Osobně se domnívám, že vylučování věci k samostatnému řízení je vhodný postup, jak skončit rychle a efektivně trestní věc, ve které figuruje více osob. Tento názor zastávám i přesto, že se tak skončí trestní řízení jen ve vztahu k jedné osobě, resp. k tolika osobám, které mají zájem sjednat dohodu o vině a trestu. Samozřejmě za podmínky schválení sjednané dohody o vině a trestu soudem. U ostatních obžalovaných se povede „klasické“ řízení s dokazováním, ale i tak dojde k odbřemenění justice a státního zastupitelství v té části, kde nemusí vést řízení ve vztahu k jiným osobám, jejichž řízení bylo skončeno právě dohodou o vině a trestu.

Pokud se týká popisu skutku uvedeného v dohodě o vině a trestu a vztahu tohoto skutku k ostatním obžalovaným, pak s ohledem na skutečnost, že této problematice bude věnována podrobně podkapitola 12, jen ve zkratce poznamenám, že ve světle judikatury ESLP, resp. českých soudů je nutné, aby v dohodě o vině a trestu bylo uvedeno, že o vině dalších osob podílejících se na trestném jednání ještě nebylo pravomocně rozhodnuto, a to proto, aby nedošlo k porušení práva jejich na spravedlivý proces.

V případě plurality obžalovaných se může stát situace, že dojde ke snaze části spoluobžalovaných k iniciaci dohody o vině a trestu právě jen za účelem, aby eliminovali možnost odsouzení hlavního pachatele v trestní věci, a to zejména

¹⁴⁷ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. 8 To 7/2022.

¹⁴⁸ Vrchní soud: rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2021, sp. zn. 9 To 33/2021.

v případech, kdy ve vztahu k hlavnímu pachateli by pro jeho odsouzení byly stěžejní výpovědi ostatních spoluobviněných.

Státní zástupce by za tohoto stavu věci měl postupovat podle ustanovení § 314o odst. 5 TŘ a vzít svůj návrh na chválení dohody o vině a trestu k části spoluobviněných zpět, když v opačném případě by mohlo dojít ke zproštění viny u hlavního pachatele. Tímto krokem se celá věc vrátí do přípravného řízení, kdy následně může dojít k podání obžaloby na všechny obviněné. V opačném případě by pak po schválení dohody o vině a trestu došlo ke změně jejich procesního postavení a mohli by využít svého práva nevypovídat ve vztahu k hlavnímu pachateli, což by mohlo vést k jeho neodsouzení. O možnosti státního zástupce odstoupit od návrhu na schválení dohody o vině a trestu hovoří explicitně § 314o TŘ, když uvádí možnost státního zástupce tak učinit do momentu, než se soud odebere k závěrečné poradě.

11 Novela právní úpravy a využitelnost dohody o vině a trestu v praxi

Jak již bylo výše nastíněno, institut dohody o vině a trestu nebyl v minulosti přílišně využíván, o čemž svědčí počet sjednaných a schválených dohod.¹⁴⁹ Snahou zákonodárce bylo zvýšit celkový počet sjednaných a schválených dohod o vině a trestu a výsledkem usilovné práce odborné veřejnosti a zákonodárce bylo přijetí nového zákona č. 333/2020 Sb., jenž nabyt účinnosti dne 1. 10. 2020, který mimo jiné upravil podmínky institutu dohody o vině a trestu tak, aby došlo k nárůstu uzavřených a schválených dohod o vině a trestu. S ohledem na to, že již uplynula delší doba od účinnosti této novely, bylo by vhodné zhodnotit, jak je dohoda o vině a trestu využívána v praxi, a zda původní záměr zákonodárce, který měl za cíl zvýšit aplikovatelnost tohoto institutu, byl naplněn.

Výše uvedená novela například umožnila, aby byla dána možnost aplikovat dohodu o vině a trestu i u zvláště závažných zločinů, když tato použitelnost byla za staré úpravy zapovězena. Právě novela trestních předpisů přispěla k navýšení počtu sjednaných dohod o vině a trestu, protože v případě méně závažné kriminality se k vyřešení trestní věci využívaly jiné formy odklonů, které rychleji a jednodušeji přispívaly ke skončení trestní věci. Mám na mysli zejména trestní příkaz, který je v České republice mimořádně oblíbeným prostředkem skončení trestní věci.¹⁵⁰ Je tedy logické, že zákonodárce přistoupil k rozšíření možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu i u zvláště závažných zločinů, neboť na tyto případy trestní řád nenabízel žádný „alternativní“ způsob vyřízení trestní věci.¹⁵¹ Toto rozhodnutí zákonodárce byl krok správným směrem, protože aplikovatelnost dohody o vině a trestu, zejména při závažnější trestné činnosti, má v dnešní době zásadní vliv na efektivitu a rychlost skončení takovýchto trestních věcí.

Za účinnosti staré právní úpravy byla povinnost, aby každý obviněný byl v rámci dohodovacího řízení zastoupen advokátem. Tato povinnost byla díky novele vypuštěna, resp. zůstaly jen „klasické“ důvody nutné obhajoby. Z důvodové zprávy

¹⁴⁹ Například počet návrhů na schválení dohody o vině a trestu činil v roce 2019 toliko 160, přičemž schváleno soudem bylo jen 34.

¹⁵⁰ ŠČERBA, Filip: *Budoucnost dohody o vině a trestu*. In: KALVODOVÁ, Věra a kol. *Trestní právo (stále) v pohybu*. Pocta Vladimíru Kratochvílovi k 70. narozeninám. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 455.

¹⁵¹ Tamtéž.

vyplývá, že když je osoba, proti níž se řízení vede, sama schopna posoudit, zda bude podávat odpor či odvolání proti rozsudku, je rovněž schopna sama sjednat případnou dohodu o vině a trestu a není zapotřebí jí dávat prostor ke zvolení obhájce či jí ho ustanovovat.¹⁵² Odstranění této překážky rovněž usnadnilo samotný průběh dohodovacího řízení, když nyní není nutné zjišťovat, který advokát připadá, podle pořadníku soudu, do úvahy jako možný právní zástupce obviněného, zjišťovat jeho postoj, popřípadě hledat jiného advokáta, který bude obviněného zastupovat. Samozřejmě by bylo možné namítat, že odstranění podmínky nutné obhajoby v každém řízení, kde by mohla být sjednána dohoda o vině a trestu, vyjma případů nutné obhajoby, by mohlo přinést dostatečné nevysvětlení podmínek takového typu skončení trestní věci pro obviněného, a tím by mohlo dojít k porušení jeho práva na spravedlivý proces. Současně si ale myslím, že odstranění této podmínky byl krok správným směrem, když jednak odpadla administrativní zátěž kladená na zajištění advokáta a rovněž se domnívám, že nedochází ke zvýšení rizika pro stíhanou osobu, které by mohla vést k porušení jeho práva, když například při vyřizování trestní věci trestním příkazem nemá obviněný v zásadě možnost se před doručením trestního příkazu k věci vyjádřit, zatímco u dohody o vině a trestu je dokonce nutná jeho aktivita. K tomu mají orgány činné v trestním řízení povinnost takovou osobu poučit v souladu s právními předpisy. Nadto nikomu ze stíhaných osob nic nebrání, aby se nechal v řízení zastoupit advokátem. Navíc ze statistických údajů, které budou rozebrány v této části práce vyplývá, že dohoda o vině a trestu převažuje u takových typů řízení, kde je stejně dána povinnost, aby byla stíhaná osoba zastoupena advokátem.

V neposlední řadě kvituji změnu právní úpravy týkající se právě možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu v rámci hlavního líčení, tedy po přednesení obžaloby. Součástí obžaloby je také návrh výše a druhu trestu, a právě díky těmto informacím je obžalovaný schopen vyhodnotit výhodnost či nevýhodnost dohody o vině a trestu v jeho konkrétní trestní věci.¹⁵³ Právě výše a druh trestu jsou klíčovými nástroji k motivaci obviněného, aby uzavřel dohodu o vině a trestu. Existují však výjimky, kdy obvinění mají zájem uzavřít dohodu o vině a trestu i přesto, že jim je trest uložen v nejvyšší možné míře. Zde však obviněné motivují i jiné pozitivní aspekty dohody o

¹⁵² Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁵³ Tamtéž.

vině a trestu, nikoliv jen samotné snížení jejich trestu.¹⁵⁴ Samozřejmě i tato úprava přinesla, jak již tomu u novelizace bývá, nejasnost ohledně možnosti podat stížnosti proti neschválení dohody o vině a trestu soudem, a to po přednesení obžaloby, nicméně tato počáteční nejasnost byla rozebrána a vyřešena v podkapitole 8.2.1. Problematice časového okamžiku sjednání dohody o vině a trestu a technických prostředků k naplnění zákonných požadavků byla věnována část této práce. Domnívám se, že možnost uzavřít dohodu o vině a trestu po přednesení obžaloby bylo dobrým rozhodnutím zákonodárce, který umožňuje, aby trestní věc byla vyřešena rychle, efektivně a bez nutnosti vést mnohdy zdlouhavé dokazování a podrobovat poškozené sekundární viktimizaci.

Stěžejní změnou doznalo ustanovení § 58 odst. 2, 3 a 5 TZ, které umožňuje uložit trest nižšího trvání pachateli, který uzavřel dohodu o vině a trestu nebo prohlásil svou vinu. V takovýchto případech zákon připouští, aby bylo možné uložit trest pod dolní hranici trestní sazby.

Nejlukrativnější výhodou uzavření dohody o vině a trestu je tedy bezesporu možnost snížení trestu. Zákon připouští možnost mimořádně snížit trest v případech, kdy je rozhodnuto rozsudkem, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu. Trest odnětí svobody může být uložen pod dolní hranici trestní sazby v případech, kdy má soud za to, že vzhledem k poměrům pachatele a povaze spáchaného trestného činu lze dosáhnout nápravy obviněného. Stejné podmínky jsou stanoveny i v případě prohlášení viny. Je však bezesporu nutné, aby tresty sjednané v dohodě o vině a trestu a při prohlášení viny nebyly neúměrně nízké a aby byla dána rovnováha mezi závažností spáchaného trestného činu a sjednaným trestem. Ukládání trestu bylo rozebráno v kapitole 6 Obsah dohody o vině a trestu.

¹⁵⁴ Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30.11. 2021, sp. zn. 32 T 8/2021.

V následujících tabulkách se pokusím přiblížit vliv novely č. 333/2020 Sb. na počet uzavřených dohod o vině a trestu.

Tabulky počtu uzavřených dohod o vině a trestu¹⁵⁵

10/2020 - 9/2021	DOVT	DOVT zvlášť závažné zločiny
říjen	29	4
listopad	41	9
prosinec	56	18
leden	32	9
únor	40	16
březen	55	10
duben	48	16
květen	38	6
červen	50	16
červenec	31	8
srpen	26	7
září	51	13
celkem	497	132

rok	DOVT
2017	116
2018	139
2019	160
2020	269
2021	531

Z výše uvedených tabulek lze jasně porovnat počty uzavřených dohod o vině a trestu z let minulých s počty uzavřených dohod o vině a trestu po nabytí účinnosti novely č. 333/2020 Sb. V letech 2017 – 2019 kolísal počet uzavřených dohod ročně mezi 116 až 160. Již rok 2020 byl průlomovým, protože výše zmíněná novela trestních předpisů nabyla účinnosti dne 1. 10. 2020, a bylo tak přistoupeno k aplikaci nových podmínek pro uzavírání dohody o vině a trestu.

Z uvedených tabulek plyne, že počty uzavřených dohod rapidně narostly. Velký vliv na to mělo i rozšíření možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu i u zvlášť závažných zločinů, což bylo stvrzeno 132 dohodami za období říjen 2020 – září 2021.

¹⁵⁵ Statistické údaje poskytnuty Nejvyšším státním zastupitelstvím na základě osobní žádosti.

Následující tabulka poukazuje na počty uzavřených dohod o vině a trestu v jednotlivých krajích, a to za první rok účinnosti výše uvedené novely¹⁵⁶

kraj	2020				2021								celkem za uvedené období
	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	
Praha	1	3	5	7	7	17	5	6	5	1	3	4	64
Středočeský	1	2	2	1	3	5	2	2	1	1	2	6	28
Jihočeský	1	0	2	0	1	1	1	2	0	3	1	2	14
Západočeský	14	24	21	3	10	16	13	15	10	8	3	11	148
Severočeský	1	1	6	3	1	1	10	6	8	0	4	5	46
Východočeský	2	4	5	11	1	3	10	4	13	3	1	4	61
Jihomoravský	7	2	15	3	10	6	3	3	10	11	9	15	94
Severomoravský	2	5	0	4	7	6	4	0	3	4	3	4	42
ČR	29	41	56	32	40	55	48	38	50	31	26	51	497

Celkový počet uzavřených dohod o vině a trestu v období říjen 2020 – září 2021 činil 497. Když odečteme počty dohod u zvlášť závažných zločinů, dojdeme k počtu 365 dohod o vině a trestu. Toto číslo je skokovým nárůstem oproti letům minulým a počty uzavřených dohod o vině a trestu by zřejmě vzrostly i bez rozšíření o možnost uzavřít dohodu o vině a trestu u zvlášť závažných zločinů.

Lze tedy zkonstatovat, že novela č. 333/2020 Sb. měla zásadní vliv na celkový počet uzavřených dohod o vině a trestu.

Nutno podotknout, že do celkového počtu se mohly promítnout dopady pandemie Covid-19, takže celkový počet by mohl být možná ještě vyšší.

¹⁵⁶ Statistické údaje poskytnuty Nejvyšším státním zastupitelstvím na základě osobní žádosti.

Následující tabulka srovnává počty uzavřených dohod o vině a trestu u jednotlivých zvlášť závažných zločinů. Údaje opět od 10. 2020 – 9. 2021¹⁵⁷

Paragraf	Sazba	Počet
§ 140/1	10 - 18 let	2
§ 140/3i	15 - 20 let	1
§ 143/4	3 - 10 let	1
§ 145/1	3 - 10 let	14
§ 145/2g	5 - 12 let	1
§ 173/1	2 - 10 let	17
§ 173/2ac	5 - 12 let	1
§ 173/2b	5 - 12 let	1
§ 185/2a	2 - 10 let	3
§ 185/2b	2 - 10 let	1
§ 185/3a	5 - 12 let	4
§ 186/5a	5 - 12 let	2
§ 205/5a	5 - 10 let	1
§ 212/6a	5 - 10 let	1
§ 240/3	5 - 10 let	4
§ 240/3a	5 - 10 let	5
§ 260/5	5 - 10 let	1
§ 283/2b	2 - 10 let	6
§ 283/2c	2 - 10 let	32
§ 283/3bc	8 - 12 let	3
§ 283/3c	8 - 12 let	5
§ 283/4c	10 - 18 let	5
§ 286/2b	2 - 10 let	1
§ 312/4a	5 - 15 let	1
§ 312E/4a	5 - 15 let	3
§ 312f/1	3 - 12 let	1
§ 312F/2bc	5 - 15 let	1
§ 329/2c	3 - 10 let	5
§ 331/3a	3 - 10 let	1
§ 331/3b	3 - 10 let	2
§ 360/1	3 - 10 let	1
§ 361/1	2 - 10 let	1
§ 403/2a	3 - 10 let	4
Celkový součet		132

¹⁵⁷ Statistické údaje poskytnuty Nejvyšším státním zastupitelstvím na základě osobní žádosti.

Z výše uvedených dat je patrné, že dohoda o vině a trestu se nejčastěji uzavírá u zvláště závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, a to v různých kvalifikovaných skutkových podstatách. Celkem bylo pro tento trestný čin uzavřeno 51 dohod o vině a trestu. Velký počet dohod o vině a trestu byl rovněž uzavřen u trestného činu loupeže, a to celkem v 19 případech. Mezi další zločiny, u kterých je uzavíráno nejvíce dohod o vině a trestu, patří těžké ublížení na zdraví. První rok účinnosti novely bylo v tomto případě uzavřeno 15 dohod o vině a trestu.

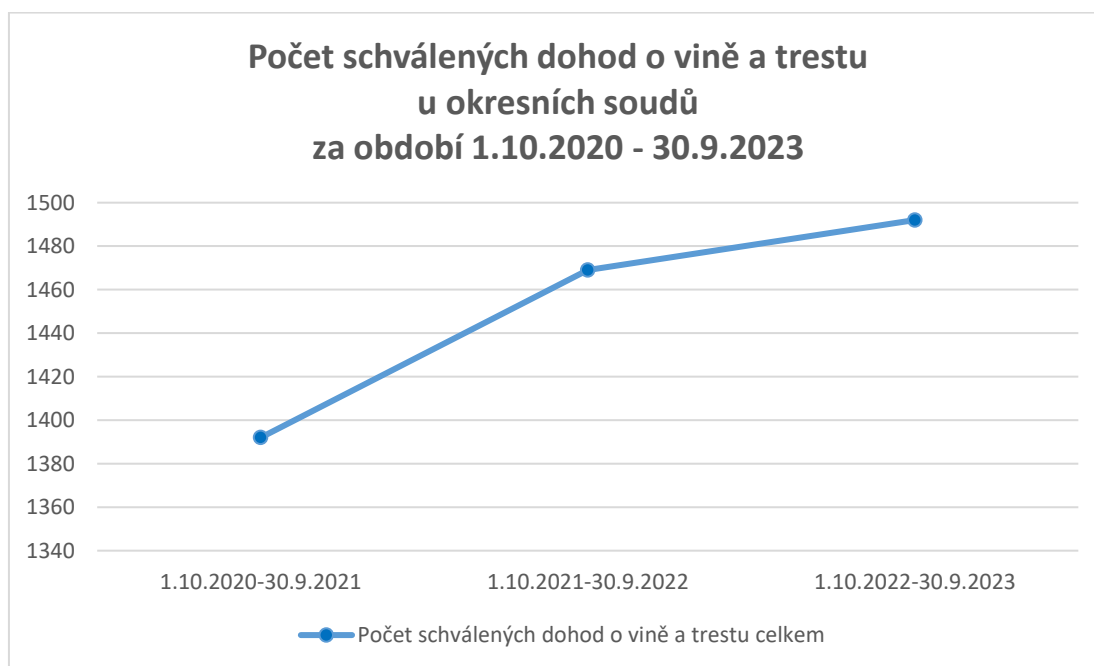
Tato tabulka srovnává toliko počty uzavřených dohod o vině a trestu u zvláště závažných zločinů, nikoliv u všech trestných činů, u kterých je dohoda o vině a trestu uzavírána.

Výše uvedená data však zaznamenávají počty dohod o vině a trestu toliko za první rok od účinnosti zmíněné novely trestních předpisu. S ohledem na to, že jsem do této rigorózní práce chtěl zahrnout nejaktuálnější data, rozhodl jsem se v rámci přípravy podkladů pro tuto práci zaslat na všechny okresní i krajské soudy v České republice žádosti o poskytnutí informací, a to ve znění:

1. **Kolik bylo u Vašeho soudu schváleno dohod o vině a trestu za období...**
 - a. 1.10.2020-30.9.2021
 - b. 1.10.2021-30.9.2022
 - c. 1.10.2022-30.9.2023
2. **Jaký byl nápad trestních věcí u Vašeho soudu za roky...**
 - a. 2019
 - b. 2020
 - c. 2021
 - d. 2022
3. **Kolik bylo u Vašeho soudu učiněno „prohlášení viny“ za období... (za předpokladu, že tuto statistiku vedete)**
 - a. 1.10.2020-30.9.2021
 - b. 1.10.2021-30.9.2022
 - c. 1.10.2022-30.9.2023
4. **Jaká je délka trestních řízení u Vašeho soudu za roky...**
 - a. 2019
 - b. 2020
 - c. 2021
 - d. 2022

Počet schválených dohod o vině a trestu u okresních soudů¹⁵⁸

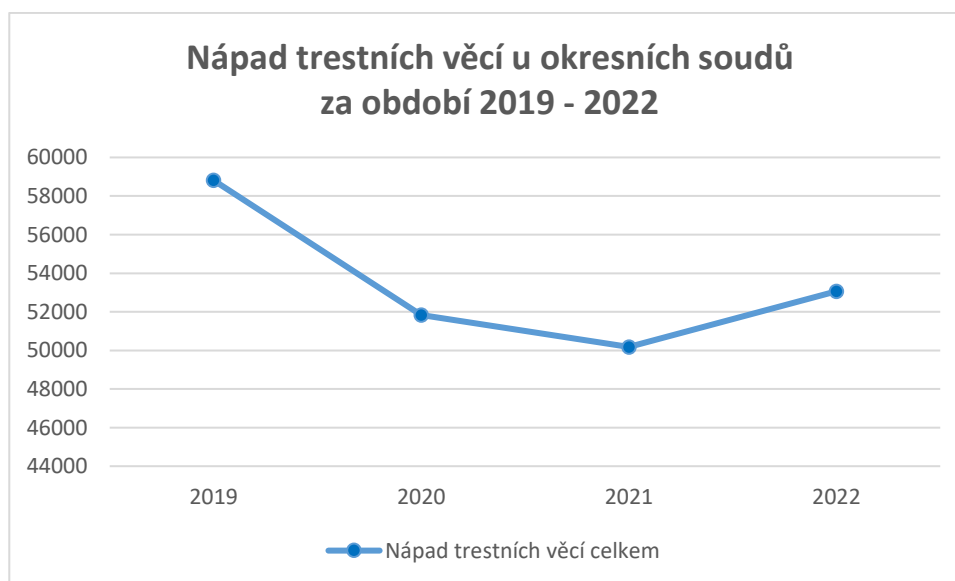
kraj	1.10.2020-30.9.2021	1.10.2021-30.9.2022	1.10.2022-30.9.2023	celkem za uvedené období
Hlavní město Praha	320	334	356	1010
Jihočeský kraj	106	124	106	336
Jihomoravský kraj	196	214	230	640
Karlovarský kraj	35	15	20	70
Kraj Vysočina	53	51	32	136
Královehradecký kraj	82	35	48	165
Liberecký kraj	9	5	16	30
Moravskoslezský kraj	48	49	61	158
Olomoucký kraj	67	58	60	185
Pardubický kraj	97	145	140	382
Plzeňský kraj	230	293	302	825
Středočeský kraj	51	54	42	147
Ústecký kraj	73	54	42	169
Zlínský kraj	25	38	37	100
ČR	1392	1469	1492	4353

¹⁵⁸ Statistické údaje poskytnuté jednotlivými soudy na základě osobních žádostí.

Nápad trestních věcí u jednotlivých okresních soudů¹⁵⁹

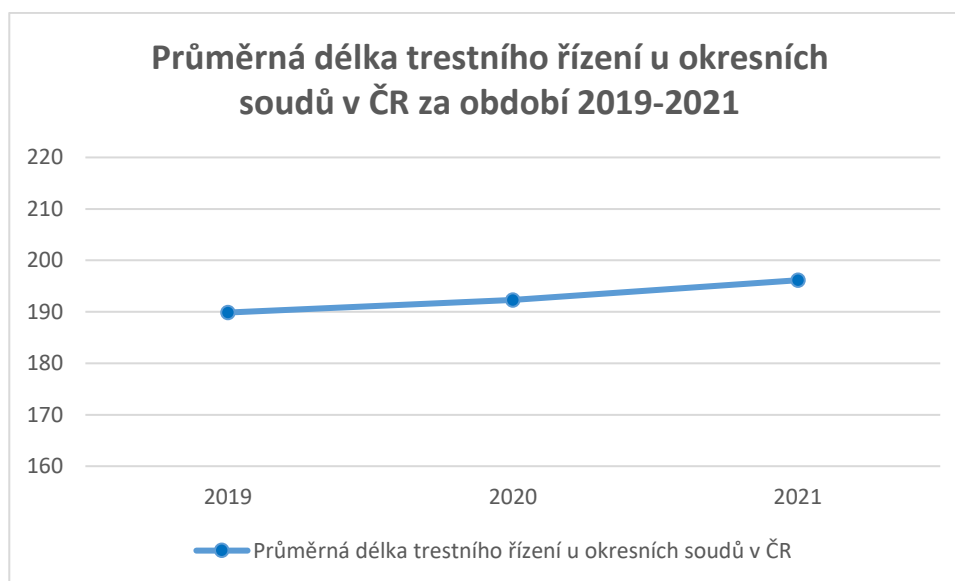
kraj	2019	2020	2021	2022	celkem za uvedené období
Hlavní město Praha	9372	7846	8289	8683	34190
Jihočeský kraj	3827	3358	3462	3657	14304
Jihomoravský kraj	5931	4979	4688	5113	20711
Karlovarský kraj	2259	2040	1655	1808	7762
Kraj Vysočina	1356	1302	1249	1272	5179
Královehradecký kraj	2199	1811	1807	1862	7679
Liberecký kraj	2988	2743	2535	2575	10841
Moravskoslezský kraj	5370	4838	4602	4973	19783
Olomoucký kraj	3593	3490	3206	3325	13614
Pardubický kraj	2378	2118	1945	2087	8528
Plzeňský kraj	3437	3144	3165	3179	12925
Středočeský kraj	5634	5067	4914	5355	20970
Ústecký kraj	7686	6697	6460	6911	27754
Zlínský kraj	2785	2405	2204	2265	9659
ČR	58815	51838	50181	53065	213899

¹⁵⁹ Statistické údaje poskytnuté jednotlivými soudy na základě osobních žádostí.

Délka trestního řízení u okresních soudů¹⁶⁰

kraj	2019	2020	2021	průměr za uvedené období
Hlavní město Praha	159	174	193	176
Jihočeský kraj	184	191	185	187
Jihomoravský kraj	143	166	176	162
Karlovarský kraj	252	241	255	249
Kraj Vysočina	147	183	203	178
Královehradecký kraj	159	144	149	151
Liberecký kraj	242	215	209	222
Moravskoslezský kraj	193	210	226	210
Olomoucký kraj	200	181	199	193
Pardubický kraj	115	108	122	115
Plzeňský kraj	218	224	205	216
Středočeský kraj	121	139	134	131
Ústecký kraj	290	280	269	280
Zlínský kraj	235	236	222	231
ČR	190	192	196	193

¹⁶⁰ Statistické údaje z oblasti justice [online]. [cit. 17. února 2024]. Dostupné na: <https://justice.cz/web/mps/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>.

Na základě výše uvedených dat získaných z okresních soudů vyplývá, že celkový počet schválených dohod o vině a trestu se razantně zvýšil oproti letům předcházejícím novele trestních předpisů č. 333/2020 Sb., jejíž přínos byl popsán výše. Pro účely této práce bylo zvoleno začlenění okresních soudů pod „nové“ členění krajů, a to zejména z důvodu lepší přehlednosti výše uvedených dat, určité jednoty jak názorové, sociální, tak kulturní, která pramení z geografického uspořádání krajů.

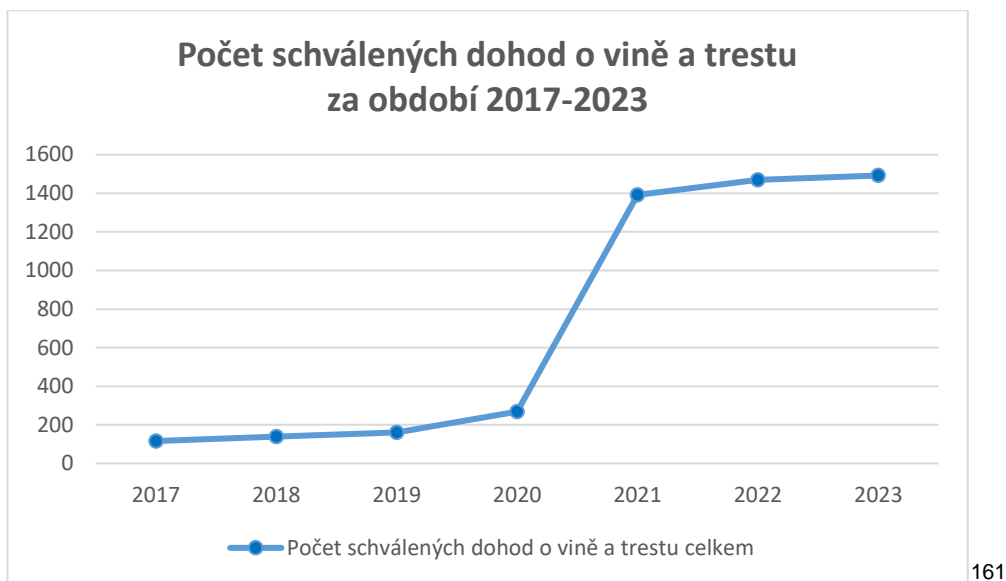
Z grafu je patrné, že se značně navýšil počet schvalovaných dohod o vině a trestu od doby nabytí účinnosti shora uvedené novely, tedy ode dne 1. 10. 2020. V poslední době roste počet schválených dohod o vině a trestu jen nepatrně, a lze tedy předpokládat, že minimálně prozatím došlo ke kulminaci počtu schvalovaných dohod o vině a trestu, a to alespoň na úrovni soudů okresních. Zcela odlišná aplikace tohoto institutu je pak na úrovni soudů krajských, čemuž se bude věnovat tabulka týkající se počtu schválených dohod o vině a trestu na krajské úrovni.

Například v Plzeňském kraji můžeme spatřovat setrvalý nárůst schválených dohod o vině a trestu. Hned po Hlavním městě Praze tak schvaluje nejvíce dohod o vině a trestu za rok a v porovnání s Libereckým či Karlovarským krajem činí značné rozdíly mezi absolutními počty schválených dohod o vině a trestu. Samozřejmě je zapotřebí zohlednit mnoho faktorů, mezi které patří různorodost páchané trestné činnosti v okresech a krajích napříč Českou republikou, počet obyvatel v kraji, s čímž v zásadě souvisí též celkový nápad trestních věcí. Pokud vezmeme do úvahy, že celkový nápad trestních věcí v Libereckém kraji je 3,2krát menší, než je tomu v Hlavním městě Praze, pak i přesto by se jednalo o poměr 96 schválených dohod o vině a trestu k 1010 schváleným dohodám o vině a trestu v Hlavním městě Praze. Jedná se tedy o enormní rozdíly, které zákonitě musí pramenit z nižší ochoty státních zástupců k řešení trestních věcí za pomoci aplikace institutu dohody o vině a trestu, když mohou spolu se soudci stále spíše preferovat jiné alternativní způsoby skončení trestních věcí. Podle výsledných čísel však za poslední tři roky v rámci všech krajů spatřujeme růst počtu schválených dohod o vině a trestu, oproti letům minulým, tedy před výše uvedenou novelou trestních předpisů, čímž můžeme zkonstatovat, že došlo k naplnění původního záměru zákonodárce.

Co se týče délky trestního řízení u okresních soudů, pak s ohledem na poměrně nízké počty uzavíraných a schválených dohod o vině a trestu je evidentní, že nemohlo dojít k nějakému razantnímu odbřemenění justice na úrovni soudů okresních, což potvrzují i data o tom, že délka trestního řízení u okresních soudů neklesá. To samozřejmě

podmiňuje nápad trestních věcí na soudy, který se v posledních letech nepatrně zvyšuje. V rámci údajů týkajících se délky trestního řízení bylo nakonec pro účely této práce vycházeno z oficiálních údajů NSZ, když soudy ve svých odpovědích uváděly rozlišná data, resp. docházelo k rozdílům v tom, co považovaly za skončenou věc. Pro některé soudy byla věc vyřízena právní mocí rozhodnutí, pro jiné zase vyznačením v interním systému soudu. Právě pro relevanci dat bylo vycházeno z oficiálních dat NSZ. Bohužel NSZ nemá ještě zpracovaná data za rok 2022, a tak tato nemohla být v této práci zmíněna. Současně uvádím, že ze strany Okresního soudu v Semilech mi nebyla zaslána odpověď, a tudíž tato data nemohla být do statistik zahrnuta. Jediným soudem, který mi sdělil přesný počet „prohlášení viny“ byl Okresní soud v Opavě, který uvedl, že za období od 1. 10. 2020 do 30. 9. 2021 bylo učiněno 646 prohlášení, za období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2022 bylo učiněno 677 prohlášení a za období od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2023 692 prohlášení. U téhož soudu bylo za téže období schváleno toliko 24 dohod o vině a trestu. Lze tedy mít za to, že zavedení institutu „prohlášení viny“ do právního řádu byl krok správným směrem, tedy minimálně z údajů Okresního soudu v Opavě. Zbývající soudy, kromě Okresního soudu v Semilech, sdělily, že nevedou statistiku celkového počtu „prohlášení viny“.

Pro úplnost uvádím, že je zapotřebí vzít do úvahy kolísající situaci v oblasti hospodářského vývoje a též přihlídnout k pandemii Covidu-19, když právě ta měla značný vliv na celkový počet trestných činů, čímž v konečném důsledku mohlo dojít ke snížení celkového počtu uzavřených a schválených dohod o vině a trestu.

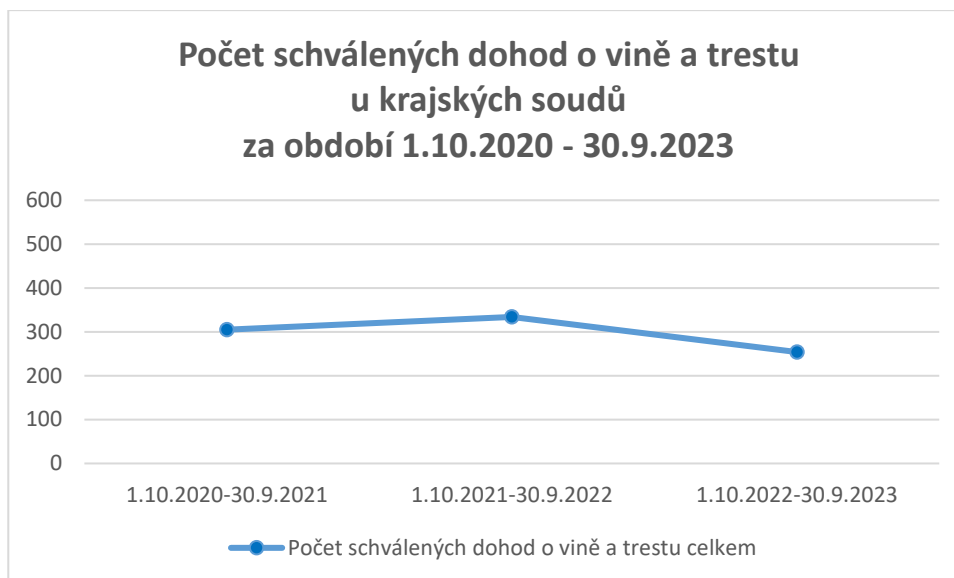
Z tohoto grafu jasně vyplývá, že novela trestních předpisů provedená zákonem č. 333/2020 Sb., měla zásadní vliv na celkový počet schválených dohod o vině a trestu, a to v celkovém součtu jak u soudů okresních, tak krajských, čímž můžeme uzavřít, že byl naplněn původní záměr zákonodárce.

Počet uzavřených dohod o vině a trestu u krajských soudů¹⁶²

krajský soud	1.10.2020- 30.9.2021	1.10.2021- 30.9.2022	1.10.2022- 30.9.2023	celkem za uvedené období
KS v Českých Budějovicích	32	13	0	45
KS v Ústí nad Labem	33	62	33	128
KS v Brně	71	87	81	239
Městský soud v Praze	100	80	38	218
KS v Hradci Králové	15	9	8	32
KS v Plzni	0	7	16	23
KS v Praze	3	7	4	14
KS v Ostravě	51	69	74	194
ČR	305	334	254	893

¹⁶¹ Statistické údaje poskytnuté jednotlivými soudy na základě osobních žádostí.

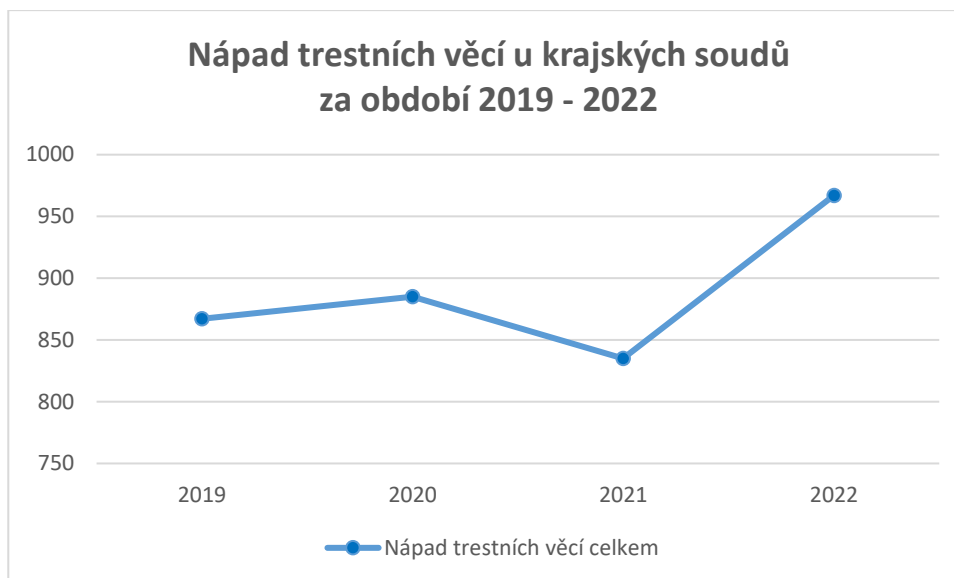
¹⁶² Statistické údaje poskytnuté jednotlivými soudy na základě osobních žádostí.

Nápad trestních věcí u jednotlivých krajských soudů¹⁶³

krajský soud	2019	2020	2021	2022	celkem za uvedené období
KS v Českých Budějovicích	51	54	51	59	215
KS v Ústí nad Labem	103	127	102	136	468
KS v Brně	161	168	138	162	629
Městský soud v Praze	194	218	206	246	864
KS v Hradci Králové	67	76	61	70	274
KS v Plzni	87	71	80	82	320
KS v Praze	78	68	68	66	280
KS v Ostravě	126	103	129	146	504
ČR	867	885	835	967	3554

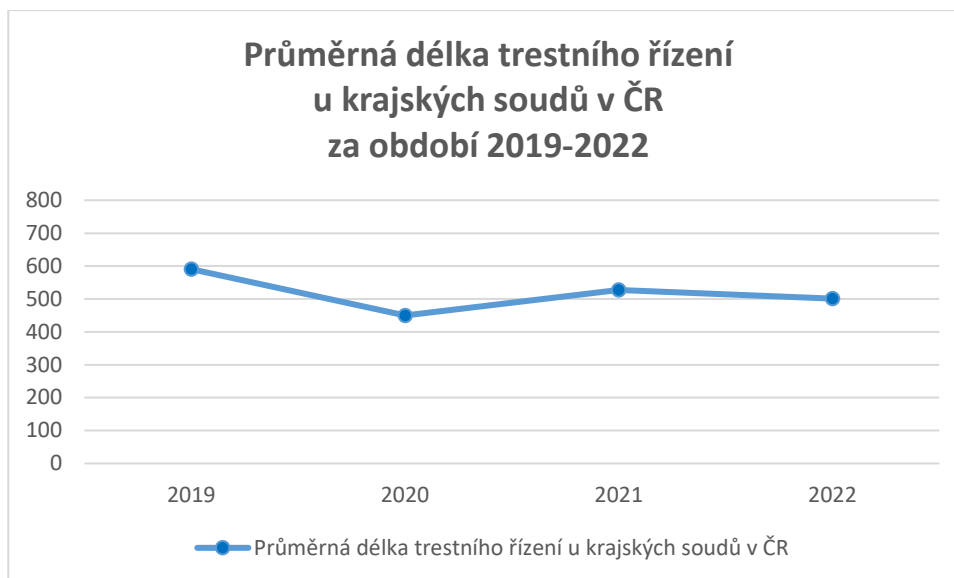
¹⁶³ Statistické údaje poskytnuté jednotlivými soudy na základě osobních žádostí.

Délka trestního řízení u krajských soudů¹⁶⁴

krajský soud	2019	2020	2021	2022	průměr za uvedené období
KS v Českých Budějovicích	908	494	545	439	597
KS v Ústí nad Labem	631	608	695	599	633
KS v Brně	445	428	602	535	503
Městský soud v Praze	608	443	531	566	537
KS v Hradci Králové	489	409	486	342	432
KS v Plzni	613	524	372	520	507
KS v Praze	455	328	316	597	424
KS v Ostravě	576	365	674	411	507
ČR	591	450	528	501	517

¹⁶⁴ Statistické údaje z oblasti justice [online]. [cit. 17. února 2024]. Dostupné na: <https://justice.cz/web/mps/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>.

I přesto, že by se mohlo na první pohled zdát, že celkový počet schválených dohod o vině a trestu je na krajské úrovni menší, opak je pravdou, minimálně s ohledem na celkový nápad trestních věcí, které za rok na jednotlivé krajské soudy napadnou. Dohoda o vině a trestu je totiž schvalovaná téměř ve 30 % případů, což je na rozdíl od soudů okresních nepoměrně více, když na okresní úrovni je dohodou o vině a trestu skončena v průměru každá 33. trestní věc.

Konkrétně Krajský soud v Praze schválil od 1. 10. 2020 do 31. 9. 2023 toliko 14 dohod o vině a trestu a měl druhý nejmenší nápad trestních věcí v rámci České republiky, který byl konzistentní. I přesto se délka trestního řízení za rok 2022 oproti roku 2020 téměř zdvojnásobila. Naproti tomu počty schválených dohod o vině a trestu mají u Krajského soudu v Ostravě vzrůstající trend a tento byl schopen, i přesto, že mu rovněž narůstal nápad, snížit celkovou délku trestního řízení.

Lze uzavřít, že dohoda o vině a trestu má na krajské úrovni soudnictví značnou váhu, kdy hlavní příčinou byla bezesporu novela trestních předpisů provedená zákonem č. 333/2020 Sb., která umožnila uzavírat dohody o vině a trestu též v rámci zvláště závažných zločinů, čímž značně odbřemenovala soudnictví na krajské úrovni, a umožnila tak, aby v ušetřeném čase bylo možno věnovat se takovým trestním věcem, kde dohoda o vině a trestu uzavírána není.

12 Dohoda o vině a trestu pohledem rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva

S ohledem na odlišnou právní úpravu týkající se dohody o vině a trestu v různých zemích Evropy a zejména z důvodu ochrany práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 6 Úmluvy, potažmo ochrany souladnosti vydaných rozhodnutí s Úmluvou jako celkem, došlo ze strany ESLP v průběhu let k vydání několika rozhodnutí, která určují mantinely při sjednávání dohody o vině a trestu napříč státy Evropy. Jak již v této práci zaznělo, dohoda o vině a trestu určitým způsobem nabourává systém kontinentálního práva zejména tím, že v některých případech je v konfliktu se zásadami trestního práva. Konkrétně se jedná zejména o zásady rovnosti před zákonem, zásadou veřejnosti, anebo zásadou presumpce nevinny.¹⁶⁵

Tím nejvíce rezonujícím judikátem v poslední době je bezesporu rozhodnutí ESLP ve věci *Mucha vs. Slovensko*.¹⁶⁶ Je zapotřebí podotknout, že Slovensko má právní úpravu týkající se dohody o vině a trestu podstatně delší dobu, než je tomu v ČR a rovněž nemá omezení, které by zapovězovaly uzavřít dohodu u zvláště závažných trestných činů, jako tomu bylo v České republice do 30. 9. 2020. Mimo jiné i z toho pramení, že na Slovensku mají větší zkušenosti s dohodou o vině a trestu, v jehož důsledku je slovenská judikatura propracovanější než ta naše.

V tomto Rozhodnutí se ESLP vyjadřuje k poměrně zásadní otázce týkající se plurality obviněných/obžalovaných, kdy tato oblast je slabou stránkou právní úpravy dohody o vině a trestu i v českém právním řádu, a právě nejasnosti týkající se této problematiky je mnoho.

Skupinové trestní věci se převážně objevují u agendy krajských soudů, které rozhodují jako prvoinstanční soud v závažnějších trestních věcech, ale samozřejmě se vyskytují i na úrovni soudů okresních. Nejasnosti mohou právě vyvolat situace, kdy je obžalováno velké množství osob, kteří páchali trestnou činnost společně. Často se stává, že jenom některé osoby obžalované mají zájem sjednat dohodu o vině a trestu a v takovém případě je zapotřebí ve světle zásad trestního práva zvolit nejefektivnější další postup, kterým se mají orgány činné v trestním řízení ubírat, aby bylo dosaženo

¹⁶⁵ MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu - ano či ne?* In: ZÁHORA, Jozef (ed) *Rekodifikácia trestného práva-doterajšie poznatky a skúsenosti*. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára a medzinárodnou účasťou konaného dňa 21.4.2008. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 179-201.

¹⁶⁶ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 25. 1. 2021, *Mucha vs. Slovensko*, č. 63703/19.

skončení trestní věci rychle, ale zároveň nebylo pochybností o tom, že se skutek stal, skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný.

Nejlepším řešením se jeví oddělit projednání skutku obžalovaného, který dohodu o vině a trestu uzavřít nehodlá od schválení dohody o vině a trestu dalších osob, které mají zájem zvolit tento alternativní způsob vyřešení trestní věci. Podle českých právních předpisů se tak děje vyloučením věci k samostatnému řízení.¹⁶⁷

Ve věci *Mucha vs. Slovensko* figurovalo celkem 10 osob, které byly obviněny z trestného činu účasti na zločinecké skupině. Řada jejich členů po sdělení obvinění iniciovala sjednání dohody o vině a trestu, a tak specializovaný trestní soud rozhodl o tom, že s ohledem na vůli 8 z nich sjednat dohodu o vině a trestu povede danou trestní věc v samostatných řízeních. Sjednané dohody o vině a trestu byly následně soudem schváleny tak, jak vyžadovala slovenská právní úprava. Nejkontroverznější na této trestní věci byla skutečnost, že dohody o vině a trestu a rozhodnutí schvalující tyto dohody o vině a trestu obsahovaly popis skutku stěžovatele a přesně popisovaly jeho jednání i přesto, že on žádnou dohodu o vině a trestu neuzavřel a jehož věc nebyla do té doby pravomocně rozhodnuta.

Stěžovatel byl následně v „klasickém“ trestním řízení odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání 23 let a popis jeho jednání byl totožný jako v již uzavřených a schválených dohodách o vině a trestu.

V předmětné věci byly ze strany stěžovatele namítány v zásadě dvě vady, které podle něj řízení před slovenskými soudy mělo.

Jednou z nich byl popis skutku v uzavřených a schválených dohodách, kde byl stěžovatel popisován jakožto jeden ze členů zločinecké skupiny, aniž by bylo zřejmé, že o jeho vině dosud nebylo rozhodnuto, čímž namítal porušení zásady presumpce nevinny v předcházejícím vyhlášeném rozsudku soudu prvního stupně, v němž došlo ke schválení dohod o vině a trestu jeho spolupachatelů, a v jehož důsledku mělo, dle jeho argumentace, dojít k porušení práva na spravedlivý proces.

Druhá ze zásadních námitek byla spatřována stěžovatelem ve vztahu k nestrannosti soudu a právem na zákonného soudce. Právě v tomto případě došlo ke schválení dohod o vině a trestu soudem, který měl stejné složení i při projednávání trestní věci stěžovatele a tím namítal nestrannost takového soudu, kdy jako svědci tohoto samostatného řízení byli ti, jejichž dohody o vině a trestu již byly schváleny.

¹⁶⁷ § 23 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Právě jejich výpověď měla značný vliv na konečné rozhodnutí soudu ve věci samé. Námitky stěžovatele, že většina důkazů proti jeho osobně pochází právě z výpovědi jeho spolupachatelů a neměly by být použity jako důkaz nebyly trestním soudem akceptovány, a to zejména z důvodu, že samotná skutečnost o tom, kdo je původcem těchto tvrzení nezakládá pochybnost, že se dané jednání osoby odehrálo. Nadto rozhodnutí soudu v jeho trestní věci bylo podpořeno i jinými důkazy naplňující zásadu materiální pravdy.

Ve vztahu k námitce stěžovatele týkající se popisu skutku v dohodách o vině a trestu a jeho obžalobě pak byl ve schválených dohodách o vině a trestu označován toliko iniciály, nebo přezdívkou, ale i tak bylo nepochybné, o jakou osobu se jedná a bylo ji tedy možné identifikovat. Popis trestných činů, ze kterých byl shledán vinným obsahoval veskrze totožný popis trestných činů uvedených v dohodách o vině a trestu, které uzavřeli jeho spolupachatelé a které byly následně soudem také schváleny. Většina ze spolupachatelů vypovídala v tomto řízení jako svědci.

Již ze samotného postavení svědků a s ohledem na jejich uzavřené a schválené dohody o vině a trestu můžeme dovozovat, že měli svůj zájem, aby daný skutek, týkající se stěžovatele byl popsán minimálně podobně tak, jako je skutek definován v jejich dohodách o vině a trestu. V opačném případě by nastala poměrně zvláštní situace, kdy by vznikly značné rozdíly v závěrech nalézacího soudu, čímž by nepochybně moha být narušena důvěryhodnost justice jako takové.¹⁶⁸

V určitých případech mohou vyvstat pochybnosti o podjatosti soudu nejenom k přihlídnutí k osobnímu jednání členů soudního senátu, ale také jakým způsobem se možná podjatost soudu jeví nezaujatým pozorovatelům. Důležité při takovémto hodnocení je skutečnost, jestli existuje odůvodněná obava veřejnosti z nestrannosti soudu.

Ze závěrů uvedených v Rozsudku ESLP Meng proti Německu vyplývá, že samotná skutečnost, kdy jeden soud rozhodoval v minulosti o spolupachatelích není sama o sobě důvodem pro to, aby byl takový soud vyloučen pro další rozhodování, a tedy jenom tato skutečnost nezakládá porušení zásady na nestrannost rozhodování.¹⁶⁹

Pochybnosti o nestrannosti soudu můžou již však vznikat v případech, kdy dřívější rozhodnutí popisuje jednání určité osoby, která ještě nebyla odsouzena, resp.

¹⁶⁸ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 2. 2016, *Navalnyy a Ofitserov vs. Rusko*, č. 46632/13, 28671/14, § 108.

¹⁶⁹ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 16.2.2021, *Meng vs. Německo*, č. 1128/17.

o jejíž vině či nevině nebylo dosud rozhodnuto. Za předpokladu, že dřívější rozhodnutí v sobě obsahuje posouzení jednání této osoby, které v souhrnu dává ucelený závěr o tom, že právě tato osoba se podílela na páčání trestného činu a naplnila pro to všechny podmínky, které stanoví zákon, pak by v takovémto případě již mohl soud předvídat, jakým způsobem rozhodne o vině této osoby, neboť již může mít ohledně její viny předpojatý názor, jelikož si tento úsudek konkrétní senát učinil v řízení, kterým schvaloval dohodu o vině a trestu uzavřenou mezi spoluobviněným a státním zástupcem.¹⁷⁰

V rozhodnutí *Januškevičiene vs. Litva* je připuštěno, že za předpokladu, že je z nějakého procesního důvodu rozhodováno o společné trestné činnosti většího počtu osob, není vyloučeno, aby bylo popsáno i jednání všech dalších spolupachatelů, a to právě za účelem právní kvalifikace daného jednání. Bez tohoto popisu by nemohl být formulován výrok o vině osoby sjednávající dohodu o vině a trestu. Jinými slovy ESLP uzavírá, že *„obsahuje-li soudní rozhodnutí jen reprodukci žalobního tvrzení státního zástupce, tedy subjektu, který v konečném stádiu o vině obviněného rozhodovat nemůže, pak tyto údaje nejsou podkladem pro rozhodnutí ve věci samé“*.¹⁷¹

Tyto závěry přejímají i další rozhodnutí, a to například Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *AH vs. Bulharsko*, který rovněž připouští možnost vyjmenování dalších spolupachatelů, kteří se podíleli na spáchání konkrétního jednání a to za předpokladu, že je to nezbytné pro kvalifikaci trestní odpovědnosti osoby, která dohodu o vině a trestu uzavřela s tím, že Soudní dvůr klade důraz, aby v určitých problematických a spletitých kauzách byly osoby alespoň označeny jako takové, o jejíž vině dosud nebylo rozhodnuto, když v dané trestní věci (ve vztahu k této osobě) nebylo dosud vydáno pravomocné rozhodnutí, čímž se eliminuje důvodná pochybnost o předpojatosti rozhodujícího soudu k této osobě s tím, že text takovéto dohody o vině a trestu by nikdy neměl obsahovat hodnotící činnost konkrétní osoby, o jejíž vině nebylo dosud rozhodnuto.¹⁷²

V Rozhodnutí *Mucha vs. Slovensko* tak ESLP dospěl k závěru, že rozhodnutí specializovaného senátu na Slovensku nebylo v souladu s právem na spravedlivý proces uvedeném v článku 6 Úmluvy, když bylo porušeno právo na nestranný soud a narušeno právo na presumpci nevinu, a to z důvodu, že rozsudky o schválení dohod o

¹⁷⁰ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2021, *Meng vs. Německo*, č. 1128/17 § 42-52.

¹⁷¹ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 3. 9. 2019, *Januškevičiene vs. Litva*, č. 69717/14.

¹⁷² Soudní dvůr EU: Rozsudek ze dne 5. 9. 2019, *AH vs. Bulharsko*, sp. zn. C-377/28.

vině a trestu obsahovaly prvky předpojatosti vůči osobě, o jejíž vině nebylo k datu schválení dohod o vině a trestu pravomocně rozhodnuto, když bylo v dohodách o vině a trestu určitě vymezeno jednání osoby stěžovatele a toto jednání bylo označeno jako „*věcná a homogenní součást*“ ve vztahu k jednáním ostatních spolupachatelů uvedených v dohodách o vině a trestu, z čehož vyplývalo, že osoba stěžovatele daný trestný čin spáchala.¹⁷³ Tento závěr ESLP podporuje i jiné rozhodnutí ESLP ve věci *Deweer vs. Belgie*, ve kterém se uvádí, že samotné tvrzení, či hodnocení jednání obviněného nemusí být formální, stačí pouhá zmínka o tom, že soud považuje takovou osobu za pachatele, a to i přesto, že dosud nebyla odsouzena, popřípadě zproštěna obvinění.¹⁷⁴

Otázka předpojatosti soudu byla řešena i u Vrchního soudu v Praze, kdy ze závěrů rozhodnutí ze dne 17. 8. 2022 plyne, že pokud se v rozsudku, jímž byla schválena dohoda o vině a trestu, objevují i další spolupachatelé, kteří se na trestné činnosti podíleli, nelze z toho učinit závěr, že by na základě tohoto popisu učinil soudce konečný a předpojatý názor ohledně viny spoluobviněného, o jehož vině není, v tom kterém řízení jednáno. A proto není dán důvod, aby byl vyloučen z dalšího projednávání věci, zejména ve smyslu ustanovení § 30 TŘ.¹⁷⁵

Se stejným závěrem se ztotožnil i Vrchní soud v Olomouci, který tak uzavřel, že rozhodnutí v trestní věci ze dne 20. 9. 2021 vedené pod č.j. 37 T 9/2021-68 Krajským soudem v Ostravě nebyly naplněny znaky vyloučení soudu z rozhodování, když ve výroku rozsudku schvalujícím dohodu o vině a trestu jsou ostatní obžalovaní označeni toliko iniciálami a výrok se vztahuje výlučně na obžalovaného R., který uzavřel dohodu o vině a trestu.¹⁷⁶ V rozhodnutí není popsána činnost ostatních spoluobžalovaných, na které byla původně podána jedna obžaloba. Tím spíše zde není ani hodnotící závěr o jednání dalších spoluobžalovaných. Z tohoto důvodu tak nemohlo ze strany soudu dojít k předpojatému názoru ohledně případné viny ostatních osob.¹⁷⁷

V opačném případě by docházelo k častému vylučování zákonného soudce, kdy například na úrovni okresních soudů je vedena skupinová trestní věc a soudce vydá vůči některým z obviněných trestní příkaz, ve kterém musí popsat jednání a právní kvalifikaci i jeho spolupachatelů, kdy ve vztahu k těmto ostatním

¹⁷³ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 25. 1. 2021, *Mucha vs. Slovensko*, č. 63703/19.

¹⁷⁴ ESLP: rozhodnutí ESLP ze dne 27. 2. 1980, *Deweer vs. Belgie*, č. 6903/75.

¹⁷⁵ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 2 To 66/2022.

¹⁷⁶ Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 9. 2021, sp. zn. 37 T 9/2021.

¹⁷⁷ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 10. 2022, sp. zn. 1 To 64/2022.

spolupachatelům bude o jejich vině teprve jednáno u hlavního líčení. Není neobvyklou situací, kdy je skupinová trestní věc rozhodnuta jedním rozsudkem ve společném řízení a po podání odvolání je odvolacím soudem rozhodnuto o tom, že ve vztahu k některým obžalovaným se rozsudek ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k rozhodnutí. Další běžnou situací je kdy po nápadu odvolání je věc ve vztahu k jednomu spoluobžalovanému vyloučena, zejména z důvodu procesní ekonomie, a to i přesto, že trestná činnost byla spáchána společně s ostatními spoluobžalovanými. Ve vztahu ke zbývajícím spoluobžalovaným je rozhodnuto v jednom řízení a k původně vyloučenému spoluobžalovanému vydá soud rozhodnutí až po rozhodnutí ve vztahu k jeho spoluobžalovaným, ve kterém však popíše, že jejich trestná činnost spolu souvisí.¹⁷⁸

Právě v rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci vyplývá, že za předpokladu, že je rozhodováno o společné trestní věci není možné, aby nebylo v takovýchto dohodách o vině a trestu uváděn popis jednání všech osob podílejících se na trestné činnosti, a to ve vztahu k právní kvalifikaci těchto jednání. V opačném případě by nemohlo dojít k formulaci výroků v rozhodnutí soudu. V předmětné věci schválil Krajský soud v Ostravě dne 30. 6. 2021 pod č.j. 46 T 4/2021-33 dohodu o vině a trestu ve vztahu k osobě J.B. Podle názorů obhajoby došlo v tomto rozhodnutí ve formulaci skutkové věci rozhodl též o vině dalších obžalovaných a tím si vytvořil názor o vině těchto osob. Vrchní soud v Olomouci zaujal stejný názor, který je obsažen i v rozhodnutí ESLP *Januškevičiene vs. Litva*, že pokud je v rozhodnutí soudu obsaženo, že byl nějaký skutek spáchán společným jednáním více osob a není ve vztahu k těmto osobám učiněn hodnotící soud o tom, že jsou pachateli, pak se nejedná o porušení práva na spravedlivý proces.¹⁷⁹

Z výše uvedených závěrů tak vyplývá, že pokud soud neprovede konkrétní hodnotící činnost ve vztahu k jednání osoby, o jejíž vině dosud nebylo rozhodnuto, samo o sobě to nezakládá předpojatost soudu a nemůže být tento soud vyloučen z projednávání věci. Opačný náhled by pak ad absurdum znamenal vylučování soudců v projednávání běžné agendy a značně tím zcela bezdůvodně prodloužil rozhodování soudů prvního stupně a mohlo by tak docházet k blokování justice ve vydávání rozhodnutí.

¹⁷⁸ Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1.12.2022, sp. zn. 1 To 7/2022.

¹⁷⁹ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 3.9.2019, *Januškevičiene vs. Litva*, č. 69717/14.

ESLP se však zabýval institutem dohody o vině a trestu v mnoha dalších rozhodnutích, například ve věci *Babar Ahmad a ostatní vs. Spojené království* zkoumal, zda institut dohody o vině a trestu jako takový není v rozporu s článkem 6 Úmluvy, tedy obecně s právem na spravedlivý proces. Poukazoval na to, že může docházet k situacím, kdy státní zástupce, jenž uzavírá dohodu o vině a trestu s obviněným vystavuje obviněného nátlaku v tom smyslu, že za předpokladu, že dohoda o vině a trestu nebude uzavřena, může být obviněnému uložen trest mnohem přísnější, resp. obviněný bude v nejistotě, jak bude následně soudem v jeho věci rozhodnuto. Jinými slovy, pokud obviněný dohodu o vině a trestu uzavře pak ví, jaký trest za jeho předchozí jednání „dostane“. ^{180,181}

Právě toto rozhodnutí ESLP vymezuje v zásadě tři situace, za kterých by se dalo usoudit, že dohoda o vině a trestu narušuje právo na spravedlivý proces, které přiznává mimo jiné Úmluva. Soud uzavřel, že by se mohlo jednat i konflikt s tímto zaručeným právem v těchto situacích:

- pokud by dohoda o vině a trestu vykazovala znaky nátlaku, který je v jasném rozporu se zásadou zákazu sebeobviňování,
- jednalo-li by se o neadekvátní rozdíl mezi trestem v dohodě o vině a trestu a trestem, který by obviněnému hrozil ve standardním řízení před soudem, v čem by mohl být spatřován nátlak k tomu, aby obviněný prohlásil vinu,
- za předpokladu, že obviněnému hrozí takový trest, který by narušoval zásadu zákazu mučení a nelidského zacházení, obsažené v Úmluvě. ^{182,183}

Pokud trest, který je ze strany státního zástupce navrhován působí jako velice mírný, resp. neúměrný k tomu, co by obviněnému hrozilo v případě „klasického“ jednání před soudem, pak je zde důvodná obava, že se jedná o nátlak na obviněného. Z tohoto důvodu by měly být navrhované tresty podrobeny testu proporcionality, a tedy být zkoumány ze strany vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti a za situace, kdy se v trestní věci jeví daný trest jako neproporcionální, mělo by dojít k neschválení takovéto dohody o vině a trestu.

¹⁸⁰ ESLP: rozhodnutí ESLP ze dne 6. 7. 2010, *Babar Ahmad a ostatní vs. Spojené království*, č. 24027/07, § 168.

¹⁸¹ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 17. 9. 2009, *Scoppola vs. Itálie*, č. 10249/03, § 135.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J. BOBEK M., *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha: C.H. Beck, 2012, s, 780.

Pochopitelně má ESLP v tomto rozhodnutí na mysli tresty zcela vymykající tomu, co by jinak obviněnému hrozilo, neboť je notorietou, že tresty u této formy alternativního řešení trestní věci jsou mírnější, s čímž počítá i zákonodárce v jednotlivých právních úpravách.¹⁸⁴

Skutečnost, že soud nebo státní zástupce sdělí, jaký trest by obviněnému hrozil v případě, že dohodu o vině a trestu uzavře, či neuzavře nezakládá samo o sobě porušení práva na spravedlivý proces, když se tak nejedná o nátlak, jež by byl činěn na obviněného. Samozřejmě toliko při nenaplnění výše uvedených podmínek.

Konkrétně se touto otázkou zabíral ESLP ve věci *Deweer vs. Belgie*, kdy státní zástupce navrhoval obviněnému toliko nízký peněžitý trest, kdy v opačném případě by se vystavil riziku uzavření jeho provozovny do doby rozhodnutí trestního soudu, což by pro obviněného mělo až likvidační následky.¹⁸⁵

Na základě novely trestních předpisů provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. došlo ke změně mimo jiné v ustanovení týkající se nutné obhajoby, kdy nyní již není zapotřebí, aby každý obviněný, který hodlá uzavřít dohodu o vině a trestu byl povinně zastoupen obhájcem, samozřejmě za předpokladu, že nejsou splněny obecné podmínky pro nutnou obhajobu.

Problematikou nutné obhajoby se zabýval ESLP v rozsudku *Lala vs. Nizozemsko*, kde konstatoval závěry, že pokud má obviněný obhájce ve fázi sjednávání dohody o vině a trestu, zaručuje to ochranu obviněného před možným nepatřičným nátlakem ze strany státního zástupce tak, aby dohoda o vině a trestu byla uzavřena toliko z jeho svobodné vůle a bez jakéhokoliv nátlaku.¹⁸⁶ Tento závěr konstatoval ESLP též v rozhodnutí *Natsvlisvili a Togonidze vs. Georgia*, kde došel k závěru, že se jeví vhodným, aby byl obviněný zastoupen právním zástupcem též za situace schvalování sjednané dohody o vině a trestu před soudem. V této trestní věci byl obviněný zastoupen právním zástupcem, kterého si sám zvolil. Právní zástupce byl přítomen jak procesu sjednávání dohody o vině a trestu, tak fáze před soudem. O dohodovací fázi byl sepsán protokol, který následně sloužil jako podkladový materiál pro samotné rozhodnutí ve věci samé. Soud schvalující dohodu o vině a trestu se obviněného explicitně dotázal, zda na něj nebyl činěn nepřiměřený nátlak, načež obviněný ničeho nenamítal a sdělil, že porozuměl následkům schválení dohody o vině

¹⁸⁴ § 58 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁸⁵ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 1980, *Deweer vs. Belgie*, č. 6903/75.

¹⁸⁶ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 22. 9. 1994, *Lala vs. Nizozemsko*, č. 14861/89.

a trestu. Soud rovněž přezkoumal, zda jsou opodstatněná obvinění vůči stěžovateli, a tedy zda byl skutkový stav náležitě zjištěn. Dále soud podrobil dohodnutý trest testu proporcionality. Soud následně dohodu o vině a trestu schválil, čímž si obviněný uzavřel cestu ke standartnímu řízení před soudem, což posléze namítal. ESLP konstatoval, že právě přítomnost právních zástupců má garantovat to, že ze strany jeho obhájců dojde k vysvětlení všech možných následků uzavření dohody o vině a trestu.¹⁸⁷

K podobným závěrům došel ESLP i ve věci Pfeifer a Plank vs. Rakousko, když řekl, že k tomu, aby se obviněný vzdal určitých jeho práv, je zapotřebí porady s jeho právním zástupcem.¹⁸⁸ Ve věci Airey vs. Irsko dokonce připustil, že článek 1 Úmluvy může být vykládán tak, že je nezbytné, aby byl obviněný povinně zastoupen právním zástupcem a to k tomu, aby byla řádně hájena všechna jeho práva.¹⁸⁹ Každý jednotlivý stát má však různou právní úpravu, kdy například v České republice bylo, jak jsem již zmiňoval výše, upuštěno od obligatorního zastoupení osoby obviněné, což mimo jiné vedlo ke zvýšení počtu uzavíraných dohod o vině a trestu, když odpadla jedna z podmínek, která v určitých případech představovala administrativní zátěž pro orgány činné v trestním řízení.¹⁹⁰

K tomu, aby bylo dodrženo právo na spravedlivý proces, je zapotřebí, aby byly mimo jiné dodržovány zásady trestního práva. Je obecně známo a již jsem se v této práci zmiňoval o tom, že institut dohody o vině a trestu do určité míry nabourává zásadu veřejnosti, za co je tento institut značně kritizován, a to zejména ze strany odborníků na trestní právo.¹⁹¹

Proces sjednávání dohody o vině a trestu probíhá za „zavřenými dveřmi“ a není možnost, aby docházelo ke kontrole ze strany veřejnosti, za jakých podmínek se ona dohoda o vině a trestu uzavírá. Při druhé fázi, a to schválení dohody o vině a trestu je zapotřebí souhlasu soudu, který tak činí při veřejném zasedání, kdy ze samotného gramatického výkladu vyplývá, že veřejnost může být tomuto úkonu přítomná.

¹⁸⁷ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 29. 4. 2014, *Natsvlshvili a Togonidze vs. Georgia*, č. 9043/05.

¹⁸⁸ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 1992, *Pfeifer a Plank vs. Rakousko* § 37-38.

¹⁸⁹ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 9. 10. 1079, *Airey vs. Irsko*, č. 6289/73.

¹⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁹¹ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, s. 20.

Samotný soud však nemá reálnou šanci ingerovat do obsahu již uzavřené dohody o vině a trestu a může ji buď schválit, či neschválit.

ESLP ve věci *Le Compte, Van Leuven a De Mayere vs. Belgie* učinil závěr, že se obviněný může vzdát práva na projednání trestní věci veřejně jen za předpokladu, že právní řád státu, v němž se řízení vede, toto právo připouští a není-li to v rozporu s veřejným pořádkem.¹⁹²

V rozsudku *Sejdovic vs. Itálie* bylo ze strany ESLP dopřesněno, že za předpokladu, že dojde ke vzdání se určitého práva ze strany obviněného, pak musí být náležitě zajištěna ochrana, že proces bude veden spravedlivě a nebude tak narušeno právo obviněného na spravedlivý proces. V dané věci šlo o to, že stěžovatel neměl možnost obnovit řízení, když původně byl odsouzen v jeho nepřítomnosti, a tedy se výslovně nemohl vzdát práva účasti na řízení.¹⁹³

Rozhodnutí ESLP *Poitrimol vs. Francie* pak v souvislosti s výše uvedeným uvádí, že je zapotřebí, aby byly dány pojistky, že právo obviněného nebude porušeno.¹⁹⁴ Vzdání se určitých práv by rovněž mělo být v souladu se zájmy společnosti.¹⁹⁵ Česká právní úprava požaduje, aby prohlášení obviněného bylo učiněno explicitně a nebyla tak dána pochybnost o jeho vůli. Mnohem mírnější požadavky pak klade ESLP, když postačuje, aby vzdání se práva na projednání trestní věci ve standartním řízení bylo učiněno třeba konkludentně.¹⁹⁶

Na základě výše uvedených rozhodnutí můžeme učinit závěr, že samotný institut dohody o vině a trestu není v rozporu s Úmluvou, ale je zapotřebí, aby byly náležitě ze strany jednotlivých států, resp. moci soudní dodržována práva obviněných tak, aby nedocházelo k porušení práv zaručených v Úmluvě, když se jedná o takto alternativní způsob řešení trestní věci.

Institut dohody o vině a trestu vyvolává mnoho nejasností, se kterými se musí soudy jako takové potýkat, a proto je zapotřebí reflektovat názory vymezené ve výše uvedených rozhodnutích cizozemských soudů, které současně napomáhají mimo jiné též v rozhodování v České republice. Lze však důvodně očekávat, že i nadále bude

¹⁹² ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 6. 1981, *Le Compte, Van Leuven a De Mayere vs. Belgie*, č. 6878/75, 7338/75.

¹⁹³ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 1. 3. 2006, *Sejdovic vs. Itálie*, č. 56581/00.

¹⁹⁴ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1993, *Poitrimol vs. Francie*, č. 14032/88.

¹⁹⁵ ESLP: rozhodnutí ESLP ze dne 5. 10. 2006, *Sadadžiev vs. Bulharsko*, č. 58733/00.

¹⁹⁶ ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 6. 1981, *Le Compte, Van Leuven a De Mayere vs. Belgie*, č. 6878/75, 7338/75.

docházet k řešení nejasností, které se v rámci rozhodovací praxe ukáží jako úskalím tohoto angloamerického institutu, a to jak na úrovni české, tak zahraniční.

13 Náhrada škody v případě využití institutu dohody o vině a trestu

S ohledem na skutečnost, že dohoda o vině a trestu patří stále mezi instituty novější, vyvstávají v aplikační praxi otázky týkající se důsledků při využití dohody o vině a trestu, a to i ve vztahu k adheznímu řízení, kterým dochází k uspokojení práv poškozeného, či alespoň jejich části. Poškozeným se dle § 43 odst. 1 TŘ myslí ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobená majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Zákonodárce pochopitelně umožňuje, aby poškozený hájil svá práva, a tak může například být účasten u dohodovacího řízení, když dle § 175a TŘ jej státní zástupce vyrozumí o době a místě jednání a současně ho vyrozumí o možnosti uplatnit svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení (dále jen „náhrada škody“), a to nejpozději u prvního jednání, jehož cílem je sjednat odhodu o vině a trestu.

Vzhledem k tomu, že jenom soud rozhoduje o vině a trestu, může navrženou dohodu o vině a trestu schválit, či neschválit. V případě kladného vyřízení ji pak schvaluje v takové podobě, v jaké byla uzavřena mezi stranami. Co se týče nároků poškozeného, má soud několik možností, jak danou situaci vyřešit.

Je-li již v dohodě o vině a trestu stanovena povinnost obviněného nahradit škodu, je tímto soud vázán, ale jen v případě, že poškozený řádně uplatnil svůj nárok vůči konkrétní osobě a s takovou dohodou souhlasil a připojil na ni svůj podpis. V této situaci soud přebírá výše uvedenou povinnost do svého rozsudku.

K tomu můžeme dodat, že tento postup je doporučován i ze strany NSZ, když právě touto dohodou dojde k jasnému konsensu mezi stranami, a předchází se tak možným problémům, které se mohou právě s nezačleněním nároku poškozeného do dohody o vině a trestu objevit.¹⁹⁷ Nadto lze poznamenat, že státní zástupce dle § 175a odst. 5 TŘ dbá na zájmy poškozeného a existuje též možnost, že za poškozeného sjedná podmínky náhrady škody státní zástupce, ale to toliko v takovém rozsahu, v jakém ji požadoval poškozený, a to za předpokladu, že se poškozený nedostavil k jednání a řádně uplatnil svůj nárok. Tuto situaci lze předpokládat v případě, kdy

¹⁹⁷ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022, s. 6.

poškozený chce eliminovat kontakt s obviněným, a předejít tak sekundární viktimizaci.¹⁹⁸ Tento postup tak shledávám za velice správný a praktický. Obecně vzato však státní zástupce dohlíží na to, aby druh a výše náhrady škody byly adekvátní, protože v opačném případě ji soud dle § 314r odst. 2 TŘ neschválí.¹⁹⁹ I v tomto případě je soud vázán tímto rozsahem a převezme tuto povinnost do odsuzujícího rozsudku.

Je však možné, že obviněný sice sjednal dohodu o vině a trestu, avšak její součástí není povinnost nahradit poškozenému škodu. V takovém případě soud nemůže převzít povinnost, která se týká nároku poškozeného, protože žádná taková povinnost ve vztahu k poškozenému nebyla učiněna. Zde může soud postupovat dle § 314r odst. 4 TŘ a aplikovat ustanovení § 228 TŘ, tedy zahrnout do odsuzujícího rozsudku povinnost nahradit poškozenému náhradu škody na základě spolehlivě zjištěného skutkového stavu. Takovéto rozhodnutí je však učiněno nad rámec sjednaných povinností dohodnutých v dohodě o vině a trestu a pro obviněného může být přiznání nároku poškozenému překvapením,²⁰⁰ což vyplývá mimo jiné z usnesení NS, ve kterém se obviněný zmiňoval o tom, že pokud by věděl, že mu bude uložena povinnost nahradit škodu, a to i přesto, že nebyla součástí dohody o vině a trestu, pak by žádnou dohodu o vině a trestu se státním zástupcem neuzavřel a nechal by věc projednat v hlavním líčení, když v tomto postupu shledává značnou nepředvídatelnost, když právě institut dohody o vině a trestu, dle jeho vyjádření, spočívá v předvídatelnosti, když se jedná o dohodu dvou stran.²⁰¹

Pokud se soud rozhodne přiznat poškozenému náhradu škody, pak bude rozhodovat na základě spisového materiálu, ale do úvahy přichází též možnost dle § 229 TŘ, kdy soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních v případě, kdy nebyl vůbec nebo zcela přiznán jeho nárok na náhradu škody.

Poslední variantou je kombinace některé z výše uvedených možností, a to že státní zástupce sjedná s obviněným dohodu o vině a trestu a rovněž je sjednána povinnost obviněného nahradit poškozenému škodu, avšak v menším rozsahu než poškozený, resp. státní zástupce požadoval. V tomto případě soud převezme do

¹⁹⁸ KUČERA, Jakub. Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2, s. 71-72.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3680.

²⁰¹ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 4 Tdo 875/2022.

svého rozsudku sjednaný nárok poškozeného a obviněného a ve zbytku bude postupovat dle § 228 TŘ, popř. § 229 TŘ, s čímž však poškozený nemusí souhlasit.²⁰²

Obviněný se může proti rozsudku, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, bránit odvoláním. Tento řádný opravný prostředek má však k dispozici pouze v případě, kdy rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení bylo soudem navrženo (§ 245 odst. 1 TŘ).²⁰³ Také poškozený má dle § 245 odst. 1 TŘ možnost podat odvolání, a to v případě, že uplatnil nárok na náhradu škody, a to pro nesprávnost takového výroku, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody, když tato dohoda byla soudem schválená v podobě, s níž poškozený souhlasil.²⁰⁴

V situacích, kdy je schválena dohoda o vině a trestu, v níž ale nejsou řešeny nároky poškozeného, a soud i přesto rozhodne o rozsahu a způsobu náhrady škody, vyvstává otázka, zda je dána možnost obviněného bránit se proti takovému výroku týkajícímu se náhrady škody. Odpověď na tuto otázku je, dle důvodové zprávy, že v případě, kdy nárok poškozeného není v dohodě o vině a trestu vůbec řešen, není výrok soudu o náhradě škody v souladu s touto dohodou, a je tedy možné podat opravný prostředek, kterým je odvolání.²⁰⁵ Zde by bylo vhodné, aby došlo ze strany zákonodárce k jasnému a explicitně vyjádřené možnosti obviněného bránit se odvoláním. V opačném výkladu by bylo možné spatřovat porušení práva obviněného na spravedlivý proces.²⁰⁶

V nedávné minulosti došlo k vydání rozhodnutí několika soudů, a to jak nejvyššího, tak i ústavního, která se dotýkala právě vztahu institutu dohody o vině a trestu a náhrady škody, když spojení těchto dvou institutů činí v určitých případech komplikace. V poslední době můžeme ze strany zákonodárce pozorovat právě větší zájem o uspokojení práv poškozeného a obecně větší vnímání skutečnosti, že právě poškozeným je někdo, kdo trestným činem utrpěl nejvíce, a nemělo by docházet k jeho opomíjení a řešit toliko vztah mezi státem a pachatelem.^{207,208} Výsledkem úvah jak

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 676.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ HRUŠÁKOVÁ, M, JIŘÍČEK, P. Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby. In: ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 42.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ GRIVNA, T., VÁLKOVÁ, H. Postavení a práva obětí trestných činů po novele č. 56/2017 Sb. s účinností k 1. 4. 2017. *Trestněprávní revue*. 2017, č. 9, s. 195.

²⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 2262.

českého, tak evropského zákonodárce je mimo jiné též zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který byl od doby své účinnosti novelizován, a lze tak spatřovat snahu zákonodárce vylepšovat postavení poškozeného, resp. obětí trestného činu. Nadto lze poznamenat, že i připravovaný nový trestní řád nebude měnit pojetí adhezního řízení v neprospěch poškozeného. Na druhou stranu ani nenabízí možné lepší pojetí, jak se vyvarovat v praxi se objevivším nejasnostem, a tak bude opět na judikatuře, aby dovysvětlila nevyřešené situace.²⁰⁹ Pro účely této kapitoly však budu užívat toliko „poškozený“.

Soudní rozhodnutí, která budou níže rozebrána, poukázala na úskalí při využití institutu dohody o vině a trestu, a to zejména v otázce, jakým způsobem má být skutek osoby obviněné propsán do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. Pro účely této kapitoly budu používat toliko „náhrada škody“.

Trestní věc vedena Krajským soudem v Brně pod sp. zn. 43 T 6/2018 byla skončena uzavřením a schválením dohody o vině a trestu mezi obviněnou fyzickou, právnickou osobou a krajským státním zástupcem, na základě které byli obvinění uznáni vinnými ze spáchání trestného činu podvodu, kdy v popisu skutku bylo, že *„...obviněný Ing. M.D. neoprávněně vylákal od společnosti E.ON Distribuce, a.s. částku v přibližné výši nejméně 1 221 527 Kč, dále v důsledku neoprávněného provozu 3. etapy fotovoltaické elektrárny od 1. 7. 2011 do 31. 12. 2012 vylákal od společnosti E.ON Distribuce a.s. za obdržené státní dotace ve formě zelených bonusů, které byly ze strany této společnosti vypláceny v měsíčních intervalech na bankovní účet do 31.12.2012, přesněji nezjištěnou částku přesahující nejméně výši 10 000 000 Kč... v době od 1.1.2013 do 30.4.2016 byly neoprávněně společnosti O.G.P., s.r.o., vypláceny částky v rámci dotačního programu zelených bonusů dle zákona č. 165/2012 Sb. v měsíčních intervalech ze strany společnosti OTE, a.s., čímž byla společnosti způsobena blíže nezjištěná škoda výrazně převyšující částku 10 000 000 Kč“.*²¹⁰ Poškození byli nalézacím soudem odkázáni k tomu, aby náhradu škody uplatnili u soudu civilního, kdy v odůvodnění rozhodnutí bylo uvedeno, že nebylo možné dostatečně zjistit přesnou výši způsobené škody, kdy za předpokladu, že by musela být zjišťována přesná výše škody, došlo by k prodlužení trestního řízení, což

²⁰⁹ PÚRY, F., RICHTER, M. Problematické aspekty rozhodování o náhradě škody v tzv. adhezním řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, č. 3, s. 65.

²¹⁰ Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2022, sp. zn. 43 T 6/2018.

by nebylo účelné, a to ani ve vztahu k aplikaci institutu dohody o vině a trestu, ale ani k obecným zásadám trestního práva.

Výše škody tak byla pro trestní řízení odhadnuta, a to jako škoda „nejméně“ 10 000 000 Kč, kdy vzniklá škoda se pochopitelně promítla do kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podvodu, za které byli obvinění uznáni vinnými. S tímto závěrem se poškozený neztotožnil a podal odvolání, o kterém následně Vrchní soud v Olomouci ve věci 6 To 61/2022 rozhodl dne 10. 11. 2022 a vyhověl tak podanému odvolání s tím, že byl zrušen výrok o tom, že se poškozená odkazuje se svým nárokem k občanskoprávnímu řízení a poškozené byla přiznána částka ve výši 10 000 000 Kč, a to z důvodu, že podle nalézacího soudu bylo zjištěno, že byla způsobená škoda nejméně 10 000 000 Kč, kdy z gramatického výkladu vyplývá, že tedy tato škoda v této výši byla jasně prokázána, resp. nebylo o její výši a důvodnosti jakýchkoliv pochybností.

Ve svém rozhodnutí vrchní soud uvedl, „...*pochybení se podle názoru vrchního soudu dopustil Krajský soud v Brně tím, že pokud poškozenou Českou republiku...zcela odkázal s jejím nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, ačkoliv ve výroku o vině napadeného rozsudku, byť reflektujícím schválení dohody o vině a trestu, ustálil, a to i výše uvedenými úvahami ze strany odvolacího soudu, určitým způsobem výši nejméně způsobené škody*“.²¹¹ Podle vrchního soudu měl nalézací soud aplikovat ustanovení § 228 TR a uložit obviněným povinnost nahradit jimi způsobenou škodu, a to v takové výši, jak ji minimálně zjistil. Ustanovení § 228 TR uvádí, že soud uloží obžalovanému povinnost nahradit škodu za předpokladu, že je výše způsobené škody uvedena v popisu skutku, který je ve výroku rozsudku, kterým se obžalovaný uznává vinným. Vrchní soud dále uvádí, že „... *obžalovaní akceptovali uzavření dohod o vině a trestu, které byly posléze napadeným rozhodnutím aprobovány, přičemž součástí schválených dohod a v návaznosti na to i součástí příslušných výroků odsuzujícího rozsudku, kterým nepochybně napadený rozsudek Krajského soudu v Brně je, bylo též vyčíslení ať již způsobené, nebo hrozící škody*“.²¹² Vrchní soud uzavřel, že je evidentní, že strany uzavírající dohodu o vině a trestu a soud, který patřičnou dohodu o vině a trestu schválil, došly k závěru, že vznik takovéto škody byl dostatečně zjištěn a o výši minimálně způsobené škody nebylo pochyb, když soud by dohodu o vině a trestu,

²¹¹ Vrchní soud: rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 11. 2022, sp. zn. 6 To 61/2022.

²¹² Tamtéž.

kteřá by odporovala skutkovým zjištěním, neschválil. Z výše uvedeného plyne, že za předpokladu, že je ve skutkové větě obsažena výše způsobené škody, pak by mělo dojít ze strany soudu k přiznání takovéto vzniklé škody poškozenému, nebyla-li však již ze strany pachatele uhrazena.²¹³ Odlišný názor však v této trestní věci zaujal ÚS, který tak i v tomto případě přijal své závěry vyjádřené v nálezů ÚS pod sp. zn. III. ÚS 1420/22 a uzavřel, že vrchní soud nepostupoval správně, když rozhodl o přiznání nároku na náhradu škody poškozenému. ÚS vytýká Vrchnímu soudu v Olomouci to, že pro rozhodnutí o nároku na náhradu škody neměl podklad a zcela absentoval na to, že Krajský soud v Brně použil, dle ÚS, pojem „*nejméně ve výši...*“ toliko proto, že nebylo možné přesně určit výši způsobené škody a neaplikoval toto spojení z důvodu, že by bylo prokázáno, že obžalovaný způsobil škodu opravdu ve výši minimálně 10 000 000 Kč. Dle ÚS tak vrchní soud rozhodl bez jakéhokoliv podkladu, a i přes značný nesouhlas stíhaných osob.²¹⁴

NS se vyjadřoval k obecnému uplatňování náhrady škody v konsenzuálních způsobech skončení trestní věci, když není možné, aby došlo k dovolání toliko do výroku o náhradě škody.²¹⁵

Jak již bylo v této práci zmíněno, tak kritika k alternativním způsobům skončení trestních věci směřuje zejména z důvodu neprovedeného dokazování a možnému nedostatečnému zjištění skutkového stavu, což může do jisté míry směřovat proti základním zásadám trestního práva, kterými jsou například zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací a zásada zákazu sebeobviňování (*nemo tenetur se ipsum accusare*), což ostatně připomněl ve svém rozhodnutí též NS.²¹⁶ Zejména však NS zdůraznil, „*že nelze akceptovat cokoliv za nesporné skutečnosti, případně za prohlášení viny v rámci dohody o vině a trestu, a to jen proto, že mezi stranami existuje na tom konsenzus, ač je zřejmé, že neodpovídá pravdě*“²¹⁷. I přesto, že institut dohody o vině a trestu prolamuje do určité míry kontinentální systém práva, je nutno mít na paměti pojistky, které mají zamezit právě tomu, aby dohoda o vině a trestu, která odporuje zjištěnému skutkovému stavu nebo která svědčí o tom, že byla porušená

²¹³ COUFAL, Adam. K povinnosti k náhradě škody v případě schválení dohody o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2023 č. 2, s. 92-100.

²¹⁴ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23.

²¹⁵ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 7 Tdo 637/2022.

²¹⁶ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2021, sp. zn. 5 Tdo 888/2021.

²¹⁷ Tamtéž.

práva obviněného, nebyla schválena, k čemuž slouží nejenom zmíněné zásady trestního práva, ale taktéž zákonná úprava vymezená zejména v § 314r odst. 2 TŘ.

Pokud tedy subsumujeme právní normy na konkrétní skutkový stav v projednávané věci, pak byl skutkový stav týkající se nejenom výše způsobené škody natolik prokázán, že o jeho výši nebyla důvodná pochybnost, a proto byla dohoda o vině a trestu schválena soudem.

ÚS se k výše uvedené problematice vyjádřil v několika svých nálezech, kdy ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 2806/21 dal za pravdu soudu druhého stupně, když změnil rozhodnutí nalézacího soudu a rozhodl o náhradě škody tak, že přiznal poškozenému náhradu škody, když z dikce § 228 TŘ vyplývá zákonná povinnost rozhodnout též o náhradě škody, když v případě, že by tak soud neučinil, mohl by tím založit důvod pro podání dovolání. Ve výše uvedeném rozhodnutí tak ÚS dospěl k názoru, že soud má dokonce povinnost rozhodnout též o náhradě škody, a to v takovém případě, že je ve skutkové větě obsažena také výše způsobené škody a není-li dána jiná okolnost, která by svědčila například o tom, že škoda již byla nahrazena.²¹⁸

V řízení vedeném pod sp. zn. III. ÚS 1420/22 rozhodl ÚS však odlišně, než tomu bylo v předešlém nálezu. ÚS ve svém odůvodnění shrnul podstatu institutu dohody o vině a trestu a poukázal na kompromis, ke kterému mezi státním zástupcem a obviněným dochází, kdy obviněný prohlásí, že spáchal určitý skutek, pro který je stíhán, a se státním zástupcem se dohodnou na nižším trestu.²¹⁹ ÚS dovodil, že na situaci popsanou v namítané trestní věci týkající se toho, zda měla být přiznána náhrada škody poškozenému za situace, kdy výše způsobené škody byla součástí popisu skutku, se dá dívat třemi způsoby.

První a asi zcela nepochybná je situace, kdy přiznání náhrady škody poškozenému je rovněž obsaženo v dohodě o vině a trestu. Pak jsou odstraněny pochybnosti o této škodě.

Druhý pohled je takový, že i když náhrada škody nebyla sjednána v dohodě o vině a trestu, soud má oprávnění rozhodnout, a přiznat tak poškozenému náhradu škody v souladu s § 228 TŘ.

Třetí možnost spočívá v tom, že náhrada škody nebyla v dohodě o vině a trestu sjednána a ani zjištěný skutkový stav neumožňuje, aby soud rozhodl o náhradě škody,

²¹⁸ Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2021, sp. zn. III. ÚS 2806/21.

²¹⁹ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

protože rozhodnutí soudu schvalující dohodu o vině a trestu by tak nebyl v souladu s uzavřenou dohodou, a soud by tak měl postupovat podle § 229 TŘ a odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních.

ÚS také zmínil, že není přípustné, aby bylo rozhodnuto o náhradě škody, když obviněný nebyl o možném přiznání nároku poškozenému v rámci rozhodnutí o schválení dohody o vině a trestu alespoň dopředu poučen a vyslechnut.²²⁰ Třetí senát ÚS tak v zastává názor, že výše škody obsažená ve skutkové větě rozhodnutí nalézacího soudu není součástí sjednané dohody o vině a trestu a dokonce, že výrok, kterým byla přiznána náhrada škody, není v souladu se sjednanou a schválenou dohodou.²²¹ S tímto názorem se ztotožňuje též odborná veřejnost, když uvádí, že za předpokladu, kdy by rozhodnutí soudu, kterým je schvalována dohoda o vině a trestu, přiznávalo poškozenému též nárok na náhradu škody, a to i přesto, že v dohodě o vině a trestu není náhrada škody poškozenému vůbec přiznána, docházelo by k porušení práva na spravedlivý proces.²²²

Vztahem náhrady škody a dohody o vině a trestu se několikrát zabýval též NS, který například ve věci vedené pod sp. zn. 7 Tdo 221/2024 odmítl dovolání nejvyššího státního zástupce směřující proti absenci výroku o náhradě škody, když poukázal na skutečnost, že dovolání nesměřovalo vůči rozhodnutí ve věci samé, ale toliko proti výroku, resp. absenci výroku o náhradě škody, kdy § 265a odst. 2 TŘ taxativně vyjmenovává, co se myslí rozhodnutím ve věci samé.²²³ NS též v tomto rozhodnutí zmínil, že ÚS tento postup několikrát přezkoumal, a to například v řízení vedeném pod sp. zn. IV .ÚS 1435/11 ze dne 13. 7. 2011 a neshledal v tomto postupu rozpor s ústavním pořádkem České republiky.²²⁴ Ve věci vedené pod sp. zn. 7 Tdo 637/2022 nebo 4 Tdo 875/2022 dospěl NS ke stejným závěrům a dovolání odmítl ze stejných důvodů, a tedy že dovolání je možné toliko proti rozhodnutí ve věci samé, což výrok o náhradě škody není.^{225,226} Na podkladě těchto usnesení lze konstatovat, že spojení dohody o vině a trestu a uplatnění nároku na náhradu škody činí v praxi značné

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Srov. Ústavní soud: nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23.

²²² HRUŠÁKOVÁ, M, JIŘÍČEK, P. Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby. In: ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 42.

²²³ Nejvyšší soud: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2024, sp. zn. 7 Tdo 221/2024.

²²⁴ Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1435/11.

²²⁵ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 7 Tdo 637/2022.

²²⁶ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 4 Tdo 875/2022.

problémy a pro možné předejití prodlužování řízení by bylo vhodné zahrnovat povinnost poškozenému nahradit škodu již do samotné dohody o vině a trestu.

Mimo jiné i s ohledem na trend poslední doby ve vztahu k restorativní justici a uvědomování si, že při spáchání trestného činu může vzniknout a častokrát i vzniká poškozenému škoda, jsem toho názoru, že v zájmu státu by měla být alespoň snaha o to, aby došlo k reparaci takto způsobené škody a nebylo poleveno ze strany státu toliko na represi a odsouzení pachatele jako takového.²²⁷ Ostatně stejného názoru byl ve svém nálezu též čtvrtý senát ÚS, který v rámci řízení pod sp. zn. IV. ÚS 1971/23 uvedl, že dochází k větší snaze na reparaci způsobené škody poškozenému a obecné soudy by tak měly přihlížet k zájmům poškozených.²²⁸ Ostatně ÚS vztáhl právo na adhézní řízení pod ústavně zaručené právo na soudní ochranu.²²⁹

Výsledkem by mělo být kompletní urovnání narušených vztahů.²³⁰ Jak však správně poukazuje Scheinost, tak kromě dobré zákonné úpravy je zapotřebí, aby docházelo k využívání těchto prvků restorativní justice v praxi, protože v opačném případě nemůže nikdy dojít ke změně v myšlení veřejnosti, které spočívá hlavně na justici retributivní.²³¹ Podle Klátika by princip restorativní justice měl být zařazen mezi zásady trestního řízení, když má za to, že je zapotřebí se mnohem více zabývat škodou, která poškozenému byla trestným činem způsobena.²³²

Krom toho i Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie stanovuje členským státům povinnost minimalizovat možné negativní dopady na poškozené v trestním řízení a zajistit odpovídající podmínky pro to, aby bylo chráněno soukromí takovýchto osob, a nedocházelo tak k negativním projevům na psychickém stavu těchto osob, například vystavení poškozených sekundární viktimizaci.²³³

Bohužel tento názor není podpořen zejména závěrem ÚS v řízení vedeném pod sp. zn. III. ÚS 1420/22, kdy já osobně se domnívám, že právě za situace, kdy je

²²⁷ MORAVCOVÁ, Eva, TOMÁŠEK, Jan. Metodologické aspekty měření postojů české veřejnosti k trestání pachatelů trestných činů. *Sociologický časopis*, 2014, č. 4, s. 499.

²²⁸ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2023 pod sp. zn. IV. ÚS 1971/23.

²²⁹ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016 pod sp. zn. I. ÚS 3456/15.

²³⁰ MORAVCOVÁ, Eva, TOMÁŠEK, Jan. Metodologické aspekty měření postojů české veřejnosti k trestání pachatelů trestných činů. *Sociologický časopis*, 2014, č. 4, s. 499.

²³¹ SCHEINOST, Miroslav. Česká veřejnost a sankční politika. In: STRÉMY, Tomáš. (ed). *Restorativna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostach: zborník príspevkov z mezinárodnej konferencie, máj 2014*. Praha: Leges, 2014, s. 44.

²³² Tamtéž.

²³³ Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/220/SVV, ze dne 15. března 2001, o postavení obětí v trestním řízení, Úř. věst. L 082, 22. 3. 2001, s. 0001-0004, [online] [cit. 28. března 2024] Dostupné z: databáze beck-online.cz.

dostatečně prokázán skutkový stav a s tím spojená výše způsobené škody, měla by být tato náhrada v rámci adhezního řízení přiznána, a to alespoň v takové výši, ke které došel v rámci řízení soud a jež je součástí skutkové věty, a až v ostatním, převyšujícím nároku, který by byl subjektivně poškozeným shledán, bych odkazoval na civilní soudní řízení. Právě dostatečné prokázání skutkového stavu je esenciálním předpokladem, že bude dohoda o vině a trestu schválena, a tato podmínka, dle mého názoru, splňuje též právě zjištění výše způsobené škody. V opačném případě by nikdy nemohlo dojít ze strany soudu ke schválení takovéto dohody.

Z výše uvedeného nálezu ÚS tak plyne, že spíše inklinuje k ochraně práv obviněného, ale zcela opomíjí práva poškozeného, který tak bude muset žalovat obviněného o náhradu škody v rámci civilního řízení, které je samo o sobě vystavěno na jiných zásadách. Při uplatnění nároku v rámci adhezního řízení se budou aplikovat zásady trestního práva, jako je například zásada materiální pravdy, oproti jiným zásadám, které se uplatňují v rámci civilního řízení, zejména pak mám na mysli zásadu formální pravdy. Nutno též podotknout, že s ohledem na § 89 odst. 1 písm. d) TŘ orgány činné v trestním řízení převezmou za poškozeného část jeho povinností, které by měl v rámci uplatňování jeho nároku v rámci civilního řízení, když během trestního stíhání je zapotřebí též dokazovat podstatné okolnosti, které mají za cíl zjistit výši způsobené škody.²³⁴ Je tedy zcela evidentní, že pro poškozeného je nejhodnější postup, jak docílit materiální náhrady škody, právě vyřízení jeho nároku v rámci trestního řízení.

Odlišný názor však zaujal ÚS ve svém nálezu ze dne 4. 6. 2024 v řízení pod sp. zn. IV. ÚS 405/24, ve kterém jednak zmínil, že není vhodné, aby docházelo k nadužívání § 229 TŘ, který se poškozený odkazuje se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, když právě tato praxe by vedla k popření smyslu možnosti vyřídit nárok poškozeného v rámci trestního řízení.^{235,236}

A contrario tak z předmětného nálezu vyplývá, že soudy by měly rozhodovat o náhradě škody v rámci trestního řízení. K tomu, aby nebyla porušena žádná práva zaručená mimo jiné v LZPS nebo v Úmluvě je zapotřebí, aby bylo i náležitě rozhodnuto i o nároku na náhradu škody. ÚS podotknul, že státní zástupce má též hájit práva

²³⁴ PÚRY, F., RICHTER, M. Problematické aspekty rozhodování o náhradě škody v tzv. adhezním řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, č. 3, s. 62.

²³⁵ Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2024, sp. zn. IV. ÚS 405/24.

²³⁶ Srov. Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2177/11.

poškozeného a snažit se vyvinout snahu k tomu, aby došlo k uspokojení práv poškozeného. Hlavním závěrem plynoucím z tohoto nálezu je povinnost soudu rozhodnout též o nároku poškozeného za situace, kdy byla prokázána výše způsobené škody a příčinná souvislostí mezi jednáním obžalovaného a vznikem škody.²³⁷

Z výše uvedeného plyne, že problematika náhrady škody v rámci schvalování dohody o vině a trestu činí v praxi značné obtíže a ani ÚS nezastává v této oblasti stejné názory. Jsem však přesvědčen, že od názoru vymezeném v nálezu ÚS pod sp. zn. IV. ÚS 405/24 již nebude odkloněno a bude tak v souladu i s jinými rozhodnutími soudů²³⁸ a též v souladu se zákonnou úpravou dostatečně hájeny zájmy poškozených, protože je zcela nepochybné, že za situace, kdy se kdokoliv dostane do role poškozeného v trestním řízení a absolvuje náročný proces trestního řízení, chce mít danou událost vyřízenou, a to nejenom po stránce morálního zadostiučinění v podobě odsouzení pachatele, ale také po stránce reparace jemu způsobené škody, kdy právě adhezní řízení poskytuje výhodu v tom, že lze o této náhradě rozhodnout v rámci jednoho řízení. Samozřejmě ponechávám stranou nedobytnost některých pohledávek, nicméně je poškozený v lepší pozici, než kdyby musel zahajovat civilní řízení a znovu si tak připomínat skutek, kterým bylo zasaženo do jeho života a v jehož důsledku by došlo k sekundární viktimizaci, což jistě není záměr zákonodárce.

Pro minimalizaci zásahů do schválené dohody o vině a trestu a možné nesouladnosti s přiznáním nároku na náhradu škody by *de lege ferenda* mohla v zákonné úpravě být začleněna možnost podat opravný prostředek toliko do výroku o náhradě škody tak, aby bylo jasně dáno, že odvolání nemusí směřovat proti všem výrokům rozsudku. Současně bych nepodmiňoval možnost schválit dohodu o vině a trestu výslovným souhlasem poškozeného, jako je tomu například v polské právní úpravě, když tuto podmínku považují jako nadbytečnou a jako odporující vůli společnosti na rychlém způsobu zakončení trestního řízení.

Jako návrh *de lege ferenda* bych ale neviděl například možnost snížit trest pachatelů, a to za předpokladu, že dojde z jeho strany k reparaci způsobené škody. Domnívám se, že by přílišná snaha o snížení trestu mohla v konečném důsledku vést k tomu, že potenciální pachatelé budou mít na paměti, že pokud bude jejich trestná činnost odhalena, tak uhradí způsobenou škodu a uzavřou dohodu o vině a trestu s nízkým trestem, a tedy že jim nehrozí vysoký trest. Mám totiž za to, že je třeba, aby

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2021, sp. zn. III. ÚS 2806/21.

pachatelé trestných činů byli trestáni spravedlivě, a nemohlo tak dojít z jejich strany k „vykoupení se“ z trestu jenom tím, že nahradí to, co svým činem spáchali. Náhrada způsobené škody by totiž měla být samozřejmostí, a ne něco navíc, za co by v konečném důsledku byli preferováni ze strany jejich trestu.

14 Závěr

Dohoda o vině a trestu je institutem, který zejména při jeho zakotvení do českého právního řádu budil velké emoce, a ze strany odborné veřejnosti zaznívaly pochybnosti o tom, zda by vůbec tento prvek angloamerické právní kultury měl mít místo v kontinentálním systému práva, a to zejména kvůli kolizi s některými zásadami trestního práva. I přes tyto obavy byla dohoda o vině a trestu zařazena do českého právního řádu, nicméně nedošlo k jeho využívání natolik, jak bylo původním záměrem zákonodárce.

S ohledem na tuto skutečnost tak došlo ke krokům směřujícím k rozšíření aplikovatelnosti tohoto institutu, a to například Memorandem mezi Českou advokátní komorou a NSZ. Zásadním krokem však byla až modifikace zákonné úpravy a rozšíření případů pro její aplikaci, a to novelou č. 333/2020 Sb., která tak výrazně změnila podmínky pro uzavírání dohody o vině a trestu. Mezi stěžejní změny patří možnost uzavřít dohodu o vině a trestu také u zvlášť závažných zločinů, vypuštění obligatorní podmínky přítomnosti právního zástupce při sjednávání takovéto dohody, možnost uzavřít dohodu o vině a trestu po přednesení obžaloby a také zakotvení možnosti mimořádně snížit trest právě z důvodu uzavření dohody o vině a trestu.

Toto směřování zákonodárce vítám a považuji jej za dobrý krok k tomu, aby došlo k přijetí odpovědnosti pachatele za trestný čin a v neposlední řadě také k urychlení a zefektivnění trestního řízení, kdy v ušetřeném čase se orgány činné v trestním řízení mohou věnovat právě kauzám, ve kterých dohoda o vině a trestu nebyla uzavřena a kde je zapotřebí většího úsilí k objasnění určitých skutků.

Mám však za to, že zákonodárce nepomyslel na všechny možné důsledky této novely a vyčkal, jaké problematické aspekty vyvstanou právě s rozšířením možnosti aplikace tohoto institutu a zejména na to, jak se k tomu praxe postaví.

Právě z důvodu nevyjasněnosti některých postupů došlo ze strany NSZ k vydání Metodiky pod sp. zn.1 SL 111/2022, která měla za cíl sjednotit a ujasnit některé situace, se kterými se zejména státní zástupci v souvislosti s uzavíráním dohody o vině a trestu setkávají. Českým státním zástupcům a soudcům též pomohlo vydání rozhodnutí ESLP ve věci Mucha vs. Slovensko, které přineslo vymezení problematiky právě v případě možné podjatosti soudu a popisu skutku u osoby, u které nebylo ke dni schválení dohody o vině a trestu ostatních spoluobviněných rozhodnuto

o její vině. Současně pokročila i česká judikatura a v této rigorózní práci jsou publikovány též závěry českých soudů.

Z výše uvedeného tak plyne, že dochází k vývoji a ujasnění problematických situací jak ze strany vnitrostátních, tak zahraničních justičních orgánů. Jsem toho názoru, že jakmile dojde k většímu zpřesnění nejasností, které se v praxi objevují, a tato oblast práva bude více projudikována, dojde k využívání institutu dohody o vině a trestu ještě ve větší míře, než je tomu doposud, a to právě z toho důvodu, že již bude minimalizováno riziko toho, že nakonec v rámci snahy zrychlit trestní řízení aplikací dohody o vině a trestu dojde v konečném důsledku k prodloužení řízení, a to například skrze opravné prostředky.

V úvodu práce jsem se zaměřil na otázky, které se týkaly zejména počtu uzavíraných dohod o vině a trestu, a to zda zmíněná novela trestních předpisů měla vliv na počet takto schválených dohod o vině a trestu, a došlo tak k urychlení vyřizování trestních věcí. Je notorietou, že celkové počty uzavíraných a schválených dohod o vině a trestu byly před účinností novely č. 333/2020 Sb. enormně nízké. Po zmíněné novele, tedy od 1. 10. 2020, došlo ke značné medializaci kauz, které byly skončeny dohodou o vině a trestu, a exponenciálnímu růstu uzavřených a schválených dohod o vině a trestu. I v současné době, tedy skoro 4 roky od nabytí účinnosti novely trestních předpisů, rezonuje toto téma v médiích a dohoda o vině a trestu je aplikována též v mediálně známých kauzách.

Z dat NSZ a zejména z dat získaných od jednotlivých soudů v rámci osobních žádostí o sdělení informací týkajících se mimo jiné právě dohody o vině a trestu totiž plyne, že jsou dány velké rozdíly mezi jednotlivými kraji a že v některých krajích se tento institut za dobu od účinnosti novely č. 333/2020 Sb. neaplikoval tolik jako v jiných krajích, resp. okresech. Pro účely této práce bylo zvoleno začlenění okresních soudů pod „nové“ členění krajů, a to zejména z důvodu lepší přehlednosti dat, určité jednoty jak názorové, sociální, tak kulturní, která pramení mimo jiné z geografického uspořádání krajů.

I přesto je celkový nárůst nepochybný a domnívám se, že z mnou získaných dat vyplývá úspěch českého zákonodárce, jehož cílem bylo rozšířit aplikaci tohoto institutu. Mám však za to, že velkým konkurentem dohody o vině a trestu je prohlášení viny či prohlášení některých skutečností za nesporné, které mají velké místo v rámci vyřizování agendy na okresních soudech, kde dohoda o vině a trestu není natolik využívána, jako je tomu u agendy, která je projednávána u krajských soudů. Po

oslovení všech okresních soudů v České republice mi bohužel pouze jeden soud sdělil, kolik evidují „*prohlášení viny*“, když žádný z ostatních oslovených soudů nevede takovou statistiku. I přesto, že tato rigorózní práce je věnovaná dohodě o vině a trestu, musím alespoň okrajově zmínit též výsledky, které jsem v rámci přípravy této práci získal s tím, že mám za to, že prohlášení viny do jisté míry souvisí s dohodou o vině a trestu. Jediným soudem, který mi sdělil přesný počet „*prohlášení viny*“, byl Okresní soud v Opavě, který uvedl, že za období od 1. 10. 2020 do 30. 9. 2021 bylo učiněno 646 prohlášení, za období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2022 bylo učiněno 677 prohlášení a za období od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2023 692 prohlášení. U téhož soudu bylo za téže období schváleno toliko 24 dohod o vině a trestu. Lze tedy mít za to, že zavedení prohlášení viny do trestního řádu byl krok správným směrem a je tedy, alespoň u Okresního soudu v Opavě, velkým konkurentem dohodě o vině a trestu.

Je nepochybné, že největší využití má dohoda o vině a trestu na úrovni krajských soudů, a to zejména s ohledem na nemožnost například vyřídit věc trestním příkazem, tedy konkurentem v odklonech, a zejména však s přihlédnutím na zcela odlišné případy, které jsou u krajských soudů řešeny a kde častokrát vystupuje v jedné trestní věci více osob. V těchto případech můžeme tedy institut dohody o vině a trestu vyzdvihnout a uzavřít, že zde velice napomáhá orgánům činným v trestním řízení, a naplňuje se tak jeho hlavní účel, a to rychlost a efektivita při vyřizování trestních věcí. Současně mám za to, že rozdílnost v počtech uzavírání dohod o vině a trestu v rámci okresů, resp. krajů pramení též v tom, že někteří státní zástupci nejsou příliš ochotní aplikovat tento poměrně nový institut, a podstupovat tak „*riziko*“ toho, že jejich práce v podobě přípravy dohody o vině a trestu a dohodovacího řízení přijde na zmar. S přihlédnutím ke všem argumentům toho, že každý kraj je specifický, a s ohledem na různorodost trestné činnosti, počtu napadených trestních věcí, tak z mnou získaných dat vyplývá, že například v Hlavním městě Praze bylo mezi obdobími od 1. 1. 2020 – 30. 9. 2023 schváleno 1 010 dohod o vině a trestu a za stejné období v Libereckém kraji bylo schváleno toliko 30, resp. 70 dohod o vině a trestu v Karlovarském kraji, což svědčí o tom, že aplikace tohoto institutu nestojí toliko na právní úpravě, ale též ochotě státních zástupců a obviněných participovat na dohodovacím procesu.

Stěžejním tématům, která činí v praxi největší problémy, byly věnovány pasáže této rigorózní práce a patří mezi ně zejména již zmíněná pluralita obviněných, která činí komplikaci za situace, kdy ne všichni obvinění chtějí uzavřít dohodu o vině a trestu a soud pak musí v popisu skutku uvedeném v dohodě o vině a trestu vymezit roli

ostatních spoluobviněných tak, že o jejich vině dosud nebylo rozhodnuto, a to proto, aby nedošlo k porušení presumpce nevinoty osob, o jejichž vině nebylo zatím pravomocně rozhodnuto.

Pokud se týká náhrady škody, náhrady nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, pak stěžejní byl ještě do června roku 2024 názor ÚS vymezený v nálezku pod sp. zn. III. ÚS 1420/22, z něhož vyplývalo, že by výrok o způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení měl být obsažen v samotném znění dohody o vině a trestu, když za situace, kdy výše škody obsažená ve skutkové větě rozhodnutí nalézacího soudu není součástí sjednané dohody, byl ÚS dokonce toho názoru, že výrok, kterým by byla přiznána náhrada škody, není v souladu se sjednanou a schválenou dohodou o vině a trestu, a to i přesto, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci pod sp. zn. 6 To 61/2022 uvádí, že je zákonnou povinností soudu rozhodnout taktéž o náhradě škody, a to za situace, že je ve skutkové větě obsažena výše způsobené škody. V opačném případě by nalézací soud nemohl schválit dohodu o vině a trestu, která by odporovala skutkovým zjištěním. Z výše uvedeného závěru Vrchního soudu v Olomouci pak plyne, že za předpokladu, že je ve skutkové větě obsažena výše způsobené škody, by mělo dojít ze strany soudu rovněž k přiznání takovéto vzniklé škody poškozenému. Tento závěr vyplývá též z nálezku ÚS ze dne 4. 6. 2024 v řízení pod sp. zn. IV. ÚS 405/24, kdy ÚS zdůraznil, že rozhodování o náhradě škody je podstatné pro naplnění účelu trestního řízení a nemělo by docházet ze strany nalézacích soudů k nadužívání § 229 TŘ, tedy odkazování poškozených se svými nároky na náhradu škody k soudům civilním. Nadto ÚS dospěl k závěru, že je povinností soudu spolu s výrokem a vině uložit taktéž povinnost nahradit způsobenou škodu, a to za předpokladu, že byla náležitě prokázána příčinná souvislost mezi jednáním obžalovaného a vznikem škody a výše způsobené škody byla taktéž zjištěna bez jakýchkoliv pochybností.

Z důvodu minimalizace možných negativních následků při rozhodnutí soudu podle § 228 TŘ by však měla být v rámci dohodovacího řízení vyvinuta maximální snaha o to, aby právě součástí dohody o vině a trestu byl též výrok o přiznání náhrady škody poškozenému. Osobně zastávám názor, že by nemělo docházet k opomíjení práv poškozeného v rámci trestního řízení a stát by měl důsledně prosazovat uspokojení nároků poškozených, které vznikly v souvislosti s trestnou činností, protože pokud je ÚS toho názoru, který vyjádřil v řízení pod sp. zn. III. ÚS 1420/22, a tedy že nemůže nalézací soud přiznat též poškozenému nárok na náhradu škody, pokud ve

skutkové větě je obsažena výše způsobené škody, pak současně popírá náležitě objasněný skutkový stav, a tím by neměla být vůbec dohoda o vině a trestu schválena. Z nálezu ÚS ze dne 4. 6. 2024 v řízení pod sp. zn. IV. ÚS 405/24 již však došlo k posunu ve vztahu ochrany poškozených v rámci trestního řízení a s názory ÚS vymezenými v tomto nálezu se plně ztotožňuji a věřím v to, že i tento postoj přispěje k dalšímu posunu při ochraně práv poškozených, aby nebyli postaveni někde na okraj trestního řízení, jako tomu bylo v minulosti, ale že již budou mnohem více respektována jejich práva na reparaci jim způsobené škody či újmy.

Poměrně značná pozornost je věnována též nejzazšímu okamžiku pro schválení dohody o vině a trestu. V zásadě nejsem odpůrcem toho, že by měla jít dohoda o vině a trestu uzavřít i v pozdějších fázích trestního řízení, a to i přesto, že tento postup nejde ruku v ruce se smyslem dohody o vině a trestu, a nedochází tak k využití veškerých pozitiv, která dohoda o vině a trestu přináší. Na druhou stranu však inklinuji k tomu, aby dohoda o vině a trestu byla uzavírána v ranných stádiích trestního řízení, aby byl co nejvíce naplňován záměr zákonodárce a byl maximálně využit potenciál tohoto institutu. Podle systematického výkladu zákona, by však mělo dojít k uzavření dohody o vině a trestu před zahájením dokazování. S tímto výkladem souhlasím, i když za stěžejní považuji, aby bylo při ukládání druhu a výměry trestu přihlíženo k tomu v jaké fázi trestního řízení je dohoda o vině a trestu uzavírána. Jako jednu z možností, která by měla vyvážit uzavření dohody o vině a trestu například v prvotních fázích řízení před soudem, bych navrhoval, aby byl modifikován § 39 TZ, který by měl umožňovat soudu přihlédnout k tomu, v jaké fázi trestního řízení byla dohoda o vině a trestu uzavřena. Za předpokladu, kdy by byla dohoda o vině a trestu uzavřena až v pozdějších stádiích trestního řízení, nedošlo by tak k úspoře času orgánů činných v trestním řízení, a proto by neměla být stíhaná osoba trestána stejně, jako kdyby uzavřela dohodu o vině a trestu na počátku trestního řízení.

Tato rigorózní práce tak popisuje právní úpravu dohody o vině a trestu de lege lata, přibližuje problémy, které se v průběhu aplikace tohoto institutu objevily, a shrnuje jak českou, tak zahraniční judikaturu, která se zatím v souvislosti s aplikací tohoto angloamerického institutu objevila. ESLP ve svých mnoha rozhodnutích vymezil mantinely, ve kterých se má dohadovací řízení držet, kdy v současnosti nejvíce rezonující rozhodnutí bylo v řízení Mucha vs. Slovensko. Z tohoto rozhodnutí mimo jiné vyplynulo, že je zapotřebí, aby v dohodách o vině a trestu bylo jasně vymezeno postavení určitých osob, které dohodu o vině a trestu neuzavřely a jejichž jednání je

vymezeno v dohodách o vině a trestu. Tyto osoby by měly být popisovány jako takové, o jejichž vině dosud nebylo rozhodnuto, a to z důvodu minimalizace možného porušení presumpce nevin. Také česká judikatura již zaznamenala v této oblasti usnesení Vrchního soudu v Olomouci pod sp. zn. 1 To/2022, z jehož závěrů vyplývá, že pokud soud neprovede konkrétní hodnotící činnost ve vztahu k jednání osoby, o jejíž vině dosud nebylo rozhodnuto, samo o sobě to nezakládá předpojatost soudu a nemůže být tento soud vyloučen z projednávání věci, a není tak ani porušena zásada presumpce nevin. Ke stejným závěrům došel též Vrchní soud v Praze v řízení vedeném pod sp. zn. 2 To 66/2022. Nicméně i přesto lze očekávat, že se judikatura bude v této oblasti i nadále vyvíjet, a budu vyčkávat a sledovat, zda se závěry soudů budou uchylovat spíše k extenzivní aplikaci tohoto institutu, či bude tento angloamerický prvek držen v mantinelech kontinentálního práva.

15 Bibliografie

Monografie a komentáře:

- FENYK, J. – CÍSAŘOVÁ, D. – GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 44
- BOHUSLAV, Lukáš: *Dohoda o vině a trestu*. Praha: Wolters Kluwer, 2023
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby*. In: ŠČERBA a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, s. 128
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání, Praha: Leges. 2013, s. 864
- JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 864
- NOVÁK, Petr: *Trestní příkaz*. Praha: Leges, 2021, s. 19, s. 40, s. 46, s. 50, s. 52, s. 140
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 4720
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2023. s. 840
- TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 11
- ŠČERBA Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012., s. 128
- ŠČERBA, Filip: *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, s. 464
- ŠČERBA, Filip: *Budoucnost dohody o vině a trestu*. In: KALVODOVÁ, Věra a kol. *Trestní právo (stále) v pohybu*. Pocta Vladimíru Kratochvílovi k 70. narozeninám. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 561
- ZŮBEK, Jan: *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 320 s.
- KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J. BOBEK M., *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha: C.H. Beck, 2012, 780 s
- SCHEINOST, Miroslav. *Česká veřejnost a sankční politika*. In: STRÉMY, Tomáš. (ed). *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostach: zborník príspevkov z mezinárodnej konferencie, máj 2014*. Praha: Leges, 2014, s. 44

Internetové zdroje:

- Pořad České televize. *Domluvený trest* [online]. Pořad 168 hodin, [12. 9. 2021]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10117034229-168-hodin/221452801100912/video/863075>
- ŠÁMAL, Pavel: Odklony v justiční praxi. *Právní prostor* [online]. 1. 8. 2019 [cit. 6. října 2024]. Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>
- K soudní praxi při ukládání trestu za jednotlivé trestné činy podle jejich kvalifikace, dostupný na www.jaktrestame.cz/
- STRÍŽ, Igor: Nový šéf žalobců bude pokračovat v podporování dohod o vině a trestu. [online] 15. 7. 2021. [cit. 28. ledna 2024]. Dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2021/07/15/novy-sef-zalobcu-bude-podporovat-dohody-o-vine-trestu/>
- Zprostředkovatel vraždy Kuciaka uzavřel novou dohodu, odsedí si 15 let [online]. Aktuálně.cz, 30. 12. 2019. [cit. 15. září 2021]. Dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nedostatecny-trest-soudu-se-nelibi-dohoda-ktou-uzavrel-pro/r~61ffe0e82ae611ea9d020cc47ab5f122/>
- ŠÁMAL, Pavel: Peněžité tresty z pohledu soudní praxe aneb jak zvýšit jejich ukládání. *Právní prostor* [online]. 14. 5. 2018. [cit. 2. prosince 2023] dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/penezite-tresty-z-pohledu-soudni-praxe-aneb-jak-zvysit-jejich-ukladani>
- MIKULKA ŠELEPOVÁ, Eva. *Za mříže se v Česku vrací až tři čtvrtiny vězňů. Na vině je především nedostatečná péče po propuštění* [online]. iROZHLAS, 27. 9. 2021 [cit. 7. dubna 2024]. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vezen-vezeni-recidiva-propusteni-integrace-do-spolecnosti-socialni-sluzby_2109261607_hyh
- Úřad vlády České republiky. Teze trestní politiky. www.vlada.cz [online]. [cit. 3. února 2024] dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/Pro_trestni_politiku/Teze-trestni-politiky_1.pdf
- PRCHALOVÁ, Barbora. *S detaily znásilnění zazněly jména obětí. Vrchol nevkusu, zlobí se advokátka*. [online]. I dnes.cz, 2. listopadu 2023. [cit. 3. února 2024]

Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-dominik-feri-zverejneni-identit.A231102_102948_domaci_prch

- Statistické údaje z oblasti justice [cit. 17. února 2024] dostupné na: <https://justice.cz/web/mps/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>
- Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/220/SVV, ze dne 15. března 2001, o postavení obětí v trestním řízení, Úř. věst. L 082, 22. 3. 2001, s. 0001-0004, [online] [cit. 28. března 2024] Dostupné z: databáze beck-online.cz
- *Rychetský nesouhlasí s tím, aby soudy primárně ukládaly peněžité tresty.* [online]. Seznamzpravy.cz, 16. června 2023 [cit. 4. července 2024] Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-rychetsky-nesouhlasí-s-tím-aby-soudy-primarne-ukladaly-penezite-tresty-254034>
- FREIWILLIGOVÁ, Blanka. *Soud neschválil Metrostavu dohodu o vině a trestu v kauze, kde je obžalován i liberecký hejtman Půta.* [online]. Novinky.cz, 9. 10. 2024 [cit. 10. října 2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-soud-neschvalil-metrostavu-dohodu-o-vine-a-trestu-v-kauze-kde-je-obzalovan-i-liberecky-hejtman-puta-40492316>
- BLAŽEJ. *Rozsudek za žhářství v Bohumíně: za vraždu 11 lidí v panelovém domě potvrdil soud doživotní trest* [online]. IRozhlas.cz, 30. 11. 2021 [cit. 3. února 2024] dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dozivoti-pozar-bohumin-panelovy-dum-zhar_2111301014_vtk
- *K soudní praxi při ukládání trestu za jednotlivé trestné činy podle jejich kvalifikace.* [online]. [cit. 20. ledna 2024]. Dostupný na: [/www.jaktrestame.cz/](http://www.jaktrestame.cz/)

Právní předpisy a související dokumenty:

- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práva svobod
- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
- důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

- Pokyn obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2019, sp. zn. 1 SL 901/2019
- Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022

Judikatura:

- Nejvyšší soud: rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 3. 1996, sp. zn. 2 Tzn 19/96
- Nejvyšší soud: rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2004, sp. zn. 4 Tz 152/2004
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2021, sp. zn. 5 Tdo 888/2021
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 7 Tdo 637/2022
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 4 Tdo 875/2022
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2024, sp. zn. 7 Tdo 221/2024
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 7 Tdo 637/2022
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 4 Tdo 875/2022
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. 5 Tdo 329/2022
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020 sp. zn. I. ÚS 1860/19
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2024, sp. zn. II. ÚS 2138/23
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn., III. ÚS 236/23
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp.zn. III. ÚS 1420/22

- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2024, sp. zn. IV. ÚS 405/24
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2024, sp. zn. I. ÚS 2959/23
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2024, sp. zn. IV. ÚS 405/24
- Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 2.11.2021, sp.zn. III. ÚS 2806/21
- Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1435/11
- Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2177/11
- Ústavní soud: Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2024, sp. zn. I. ÚS 634/24
- Ústavní soud: Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2023 pod sp. zn. IV. ÚS 1971/23
- Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2021, sp.zn. 4 To 33/2021
- Vrchní soud: rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 11. 2022, sp. zn. 6 To 61/2022
- Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 10. 2022, sp. zn. 1 To 64/2022
- Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022
- Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 2 To 66/2022
- Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. 8 To 7/2022
- Vrchní soud: rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2021, sp. zn. 9 To 33/2021
- Vrchní soud: usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 3. 2022, sp. zn. 1 To 23/2022
- Krajský soud: usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 6 To 239/2015
- Krajský soud: usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 4. 11. 2021, sp. zn. 50 T 5/2021
- Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2022, sp. zn. 43 T 6/2018

- Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 32 T 8/2021
- Krajský soud: rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 9. 2021, sp. zn. 37 T 9/2021
- Krajský soud: usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 29 T 15/2019
- Okresní soud: usnesení Okresního soudu v Tachově ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 9 T 35/2015
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 25. 1. 2021, *Mucha vs. Slovensko*, č. 63703/19
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 2. 2016, *Navalnyy a Ofitserov vs. Rusko*, č. 46632/13, 28671/14
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2021, *Meng vs. Německo*, č. 1128/17
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 3. 9. 2019, *Januškevičiene vs. Litva*, č. 69717/14
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 17. 9. 2009, *Scoppola vs. Itálie*, č. 10249/03
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 6. 1981, *Le Compte, Van Leuven a De Mayere vs. Belgie*, č. 6878/75, 7338/75
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 1980, *Deweert vs. Belgie*, č. 6903/75
- ESLP: rozhodnutí ESLP ze dne 6. 7. 2010, *Babar Ahmad a ostatní vs. Spojené království*, č. 24027/07
- Soudní dvůr EU: Rozsudek ve věci AH vs. Bulharsko ze dne 5. 9. 2019, sp. zn. C-377/28
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 22. 9. 1994, *Lala vs. Nizozemsko*, č. 14861/89
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 29. 4. 2014, *Natsvlshvili a Togonidze vs. Georgie* č. 9043/05
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 1992, *Pfeifer a Plank vs. Rakousko*
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 9. 10. 1979, *Airey vs. Irsko*, č. 6289/73
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 1. 3. 2006, *Sejdovic vs. Itálie*, č. 56581/00
- ESLP: rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1993, *Poitrimol vs. Francie*, č. 14032/88
- ESLP: rozhodnutí ESLP ze dne 5. 10. 2006, *Sadadžiev vs. Bulharsko*, č. 58733/00

Odborné články:

- AULICKÝ, Petr: Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3
- JELÍNEK, Jiří: Trestní příkaz včera, dnes a zítra. *Kriminalistika*, 2015, č. 2

- KOCINA, Jan. Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11
- KUČERA, Pavel: Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*, 2009, č. 7-8
- KUČTA, Josef: Nové pohledy na postavení poškozeného v trestním řízení. In. *Rekodifikace českého trestního práva procesního*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001
- LICHNOVSKÝ, František. Účel využívání odklonů v trestním řízení při postihu trestné činnosti. *Trestní právo*, 2015, č. 3
- LOBOTKA, Andrej: Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19
- MORAVCOVÁ, Eva, TOMÁŠEK, Jan. Metodologické aspekty měření postojů české veřejnosti k trestání pachatelů trestných činů. *Sociologický časopis*, 2014, č. 4
- MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu – ano či ne?* In: ZÁHORA, Jozef (ed) *Rekodifikácia trestného práva – doterajšie poznatky a skúsenosti*. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára a medzinárodnou účasťou konaného dňa 21. 4. 2008. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008
- MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1
- NOVOTNÝ, Ondřej: Je naše trestní právo procesní v krizi? *Trestní právo*. 2006, č. 7-8
- PALOVSKÝ, Tomáš. K příčinám institucionalizace odklonů v trestním řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, č. 7-8
- PALOVSKÝ, Tomáš. Odklony v trestním řízení ve středoevropské srovnávací perspektivě. *Státní zastupitelství*, 2011, č. 4
- PIPEK, Jiří: Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení. *Právník*. 2000, č. 12
- RŮŽIČKA, M. ŠABATA, K.: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*, 2009, č. 6
- SCHELLE, Karel. Veřejná žaloba v historických souvislostech. *Státní zastupitelství*. 2008, č. 11

- ŠČERBA, Filip: Postavení poškozeného ve zkrácených formách trestního řízení. *Státní zastupitelství*, 2021, č. 3
- VANTUCH, Pavel: Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 11
- VANTUCH, Pavel: K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4
- VANTUCH, Pavel: K účasti obhajoby při schvalování dohody o vině a trestu soudem. *Bulletin advokacie*, 2024 č. 9
- ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení a jejich současné i budoucí klasifikace*. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 3
- COUFAL, Adam. K povinnosti k náhradě škody v případě schválení dohody o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2023, č. 2
- GŘIVNA, T., VÁLKOVÁ, H. Postavení a práva obětí trestných činů po novele č. 56/2017 Sb. s účinností k 1. 4. 2017. *Trestněprávní revue*. 2017, č. 9
- ŠČERBA, F. Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, č. 3
- PÚRY, F., RICHTER, M. Problematické aspekty rozhodování o náhradě škody v tzv. adhezním řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, č. 3
- KUČERA, Jakub. Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2
- ZŮBEK, Jan, VRBA, Milan. Poškozený a právo odporu. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 9

Ostatní zdroje:

- Memorandum o součinnosti mezi NSZ a ČAK. Dostupné na: [https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK .pdf](https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK.pdf)
- VÍCHA, Šimon. *Dohoda o vině a trestu, prohlášení viny a trestní příkaz*. Olomouc, 2022. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Právnická fakulta.

16 Abstrakt a klíčová slova

Tato rigorózní práce se zaměřuje na institut trestního práva, který zrychluje trestní řízení. Zejména v dnešní době je kladen značný tlak na zrychlení mnoha činností každodenního života. Rigorózní práce představuje institut dohody o vině a trestu. Zejména zakotvení dohody o vině a trestu do trestního řádu a následná aplikace na konkrétní trestní kauzy vyvolává značné ohlasy nejenom v právnickém světě. Meritem práce je popis tohoto institutu de lege lata, a to zejména s ohledem na novelu trestních předpisů č. 333/2020 Sb., jež nabyla účinnosti dne 1. 10. 2020, a která značně ovlivnila nárůst aplikace tohoto institutu. Tato práce přináší též reakci na provedenou novelu s návrhy řešení problémů a nejasností, které se v rámci aplikace dohody o vině a trestu objevily.

Klíčová slova

dohoda o vině a trestu, náhrada škody, obviněný, státní zástupce, soud

17 Abstract and key words

The main topic of the thesis revolves around currently highly discussed attempts to shorten prosecution proceedings. With the overall tendency to accelerate everyday tasks, this topic is especially important today. The thesis therefore describes plea bargain. Implementation of plea bargains into Penal code and its practical applications have brought about quite a response in the legal world. The main goal of the thesis is to describe the aforementioned institutions de lege lata, especially taking into account latest amendment of Penal act 333/2020 Col., effective from 1.10.2020. This paper also provides a response to the implemented amendment, together with proposals for addressing the problems and ambiguities which have arisen within the application of the plea agreement.

Key words

plea bargain, compensation for damages, accused, prosecutor, court